

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Andra kammaren.

Nr 76.

Torsdagen den 13 juni, f. m.

Kl. 11 f. m.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes till en början av herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 7 innevarande juni.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets memorial nr 24, sammansatta banko- och jordbruksutskottets memorial nr 2 samt lagutskottets memorial nr 81—83.

§ 3.

Till avgörande förelåg först statsutskottets utlåtande, nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel till beredande av tvångsuppfostran åt minderåriga manliga förbrytare m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. tvångsuppfostran åt minderåriga manliga förbrytare m. m.

I en den 23 april 1918 dagtecknad, till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 338, hade Kungl. Maj:ts under återopande av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag — med återkallande av den i innevarande års statsverksproposition under sjätte huvudtiteln vid punkten 70 gjorda framställning om anvisande på extra stat för år 1919 av dels ett förslagsanslag, högst 24,700 kronor, till avlöningar och vikariatsersättningar åt tjänstemän vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, dels ock ett förslagsanslag av 63,725 kronor såsom bidrag till driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt — föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att vid statens uppfostringsanstalt å Bona finge i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet framlagda, av departementschefen förordade förslag, ej mindre komma till utförande följande byggnadsarbeten, nämligen uppförande av bostäder för åtta

Ang. icke-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.
(Porta.)

förmän samt ytterligare en bostadsbyggnad i ersättning för en äldre sådan, reparation av den s. k. Ornässtugan och av bokhållarbostaden, uppförande av en kolonibygnad vid utgården Bockfall, istandsättande av en bostad för ladugårdsförmannen därstädes, anordnande av en nattvaktsbostad vid utgården Tryfall samt uppförande av en ny elevavdelning, omfattande, förutom uthus, en huvudbyggnad och två flyglar, samt av en lantbruksinspektorsbostad och en verkstadsbyggnad, än även anskaffas inventarier till anstaltens sjukstuga, kolonibygnaden vid Bockfall, fyra enkelrum i skolhusets vindsvåning samt den nya elevavdelningen, allt för en beräknad kostnad av sammanlagt 750.000 kronor;

dels för påbörjande av omförmälda byggnadsarbeten och inventarieanskaffning anvisa under andra huvudtiteln

ej mindre å tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 235.000 kronor;

än även å extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 300.000 kronor;

dels besluta, att statens vårdanstalt för alkoholister, som för närvarande vore förlagd till Venngern i Stockholms län, skulle från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, vara tillsvidare förlagd till Salbohed i Västmanlands län samt att, jämväl från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, skulle till Venngern vara tillsvidare förlagd en statens uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare;

dels å tilläggsstat för år 1918 bevilja

ej mindre under andra huvudtiteln till utförande av vissa ändringsarbeten å Venngern, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona i ärende framlagt förslag, ett reservationsanslag av 1.500 kronor

än även under sjätte huvudtiteln

till utförande, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av departementschefen förordat förslag, av vissa ändringsarbeten å kolonibygnaden vid Salbohed samt till inköp och reparation av en del bostadslägenheter därstädes ävensom till komplettering av inventarierna för Salbohedsanstalten ett reservationsanslag av 20.000 kronor, samt

till bestridande av inlösen från Föreningen Floda kolonier av denna tillhöriga, vid Salbohed befintliga byggnader samt levande och döda inventarier ävensom av ersättning åt föreningen för vid Salbohed nedlagda förbättringsarbeten ett förslagsanslag, högst 75.000 kronor;

dels godkänna ett av departementschefen i ärendet framlagt förslag till förändrad avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona, att tillämpas från och med år 1919;

dels föreskriva, att för åtnjutande av avlöning enligt den sålunda framlagda förändrade avlöningsstaten för nyssnämnda anstalt skulle i tillämpliga avseenden gälla de allmänna villkor och bestämmelser, som stadgats för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den för anstalten nu gällande avlöningsstaten, med tillägg dock, att semester finge årligen, då sådant kunde ske utan hinder för göro-

målens behöriga gång, åtnjutas av den i den nya avlöningsstaten upptagna verkmästaren under en månad;

dels från och med år 1919 höja det under andra huvudtiteln å ordinarie stat uppförda bestämda anslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona från dess nuvarande belopp 40,300 kronor med 16,600 kronor till 56,900 kronor;

dels från och med år 1919 under andra huvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag till statens uppfostringsanstalt å Bona å 175,000 kronor;

dels bevilja

ej mindre under andra huvudtiteln

till avlönande av tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 31,470 kronor,

till samma ändamål å 1918 års tilläggsstat ett förslagsanslag, högst 15,735 kronor.

till kost och beklädnad åt de i statens uppfostringsanstalt å Venngarn intagna elever m. m. å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag å 98,000 kronor, samt

till samma ändamål å 1918 års tilläggsstat ett förslagsanslag å 40,000 kronor,

än även under sjätte huvudtiteln å extra stat för år 1919

till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt för alkoholister å Salbohed ett förslagsanslag, högst 17,000 kronor, samt

till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt ett förslagsanslag av 23,000 kronor;

dels ock tillåta,

ej mindre att för år 1918 erforderliga avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt för alkoholister å Salbohed finge bestridas från det i 1918 års riksstat under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till avlöningar åt tjänstemän vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister.

än även att driftkostnaderna i övrigt under år 1918 för statens vårdanstalt för alkoholister å Salbohed finge bestridas från det i 1918 års riksstat under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till bidrag till driftkostnaderna i övrigt för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft dels tre inom första kammaren väckta motioner, nämligen nr 92 och 176 av herr *D. Alfred Petrén* samt nr 177 av herr *von Koch* dels ock motionen nr 132 inom andra kammaren av herr *Ingvarson*.

Utskottet hemställde.

att riksdagen måtte, med föranledande av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och den av herr *D. Alfred Petrén* i anledning därav väckta motionen samt med avslag å den av herr *von Koch* i ämnet väckta motionen.

Ang. tvångs
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.
(Forts.)

Ang. tvångs-
 uppfostran åt
 minderåriga
 manliga för-
 brytare m. m.
 (Forts.)

I. a) medgiva, att vid statens uppfostringsanstalt å Bona finge i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet framlagda, av departementschefen förordade förslag, ej mindre komma till utförande följande byggnadsarbeten, nämligen uppförande av bostäder för åtta förmän samt ytterligare en bostadsbyggnad i ersättning för en äldre sådan, reparation av den s. k. Ornässtugan och av bokhållarbostaden. uppförande av en kolonibygnad vid utgården Bockfall, iståndsättande av en bostad för ladugårdsförmannen därstädes, anordnande av en nattvaktsbostad vid utgården Tryfall samt uppförande av en ny elevavdelning, omfattande, förutom uthus, en huvudbyggnad och två flyglar, samt av en lantbruksinspektorsbostad och en verkstadsbyggnad, än även anskaffas inventarier till anstaltens sjukstuga, kolonibygnaden vid Bockfall, fyra enkelrum i skolhusets vindsvåning samt den nya elevavdelningen, allt för en beräknad kostnad av sammanlagt 750,000 kronor;

b) för påbörjande av omförmälda byggnadsarbeten och inventarieanskaffning anvisa under andra huvudtiteln

ej mindre å tilläggssat för år 1918 ett reservationsanslag av 235,000 kronor

än även å extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 300,000 kronor;

c) godkänna det av departementschefen i ärendet framlagda förslag till förändrad avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona, att tillämpas från och med år 1919;

d) föreskriva, att för åtnjutande av avlöning enligt den salunda framlagda förändrade avlöningsstaten för nyssnämnda anstalt skulle i tillämpliga avseenden gälla de allmänna villkor och bestämmelser, som stadgats för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den för anstalten nu gällande avlöningsstaten, med tillägg dock, att semester finge årligen, då sådant kunde ske utan hinder för göromålets behöriga gång, åtnjutas av den i den nya avlöningsstaten upptagna verkmästaren under en månad;

f) från och med år 1919 höja det under andra huvudtiteln å ordinarie stat uppförda bestämda anslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona från dess nuvarande belopp 40,300 kronor med 16,600 kronor till 56,900 kronor;

g) från och med år 1919 under andra huvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag till statens uppfostringsanstalt å Bona å 175,000 kronor; samt

II. ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 200,000 kronor att användas till vidtagande av provisoriska åtgärder i syfte att avhjälpa den rådande bristen på anstaltsplatser för minderåriga manliga förbrytare.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herrar *Strömberg, Ekelund, Johan Nilsson, Lamm, Widell, Pers, greve Posse, Nils Åkesson, Andersson* i Skivarv och *Odqvist*, vilka ansett att utskottets hemställan bort innefatta, att riksdagen måtte med avslag å ovanberörda motioner bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Sedan utskottets hemställda föredragits, gav herr vice talman en på begäran ordet till

Herr Odqvist, som anförde: Herr vice talman! Som herrarna finna, är det fogat en reservation till detta betänkande. Denna reservation ställer sig i huvudsak på utskottets förslag med undantag för frågan om placering av minderåriga förbrytare, där reservanterna ställa sig helt på Kungl. Maj:ts förslag.

Denna fråga, som legat under utredning en längre tid, kan man anse blivit mycket väl utredd. Men under den utredning, som sålunda pågått, har det visat sig, att det icke funnits någon möjlighet att få någon lokal i närheten av Bona, där man kunde placera det stora antal minderåriga förbrytare, som dagligen inströmmar. Kungl. Maj:tt har därför tänkt sig såsom ett provisorium att få dessa minderåriga förbrytare förlagda till Venngarn. Det har även gjorts undersökningar bland annat vid Salbohed, där det möjligen skulle kunna beredas plats för dessa minderåriga förbrytare, men det har visat sig, att detta icke varit möjligt. Regeringen har sålunda stannat vid Venngarn, som med sina mycket stora lokaler lämpar sig synnerligen väl för ändamålet, och där det finnes tillgång på arbete av alla sorter även för ett så pass stort antal elever. Man har gjort den invändningen, att lokalerna vid Venngarn för närvarande icke äro inredda så, att de kunna användas för dessa unga förbrytare. Det har där använts ett så kallat boxsystem, vilket ord jag för min del icke vill använda i detta sammanhang, det brukas i allmänhet ifråga om kreatur och bör ändras till »cellsystem». Jag har hört från ledamöter i Bona-styrelsen, att de tänkt sig, att man i förläggningen i Bona skulle kunna placera flera elever i varje lokal under bevakning. På så sätt skulle det med lätthet kunna ordnas även vid Venngarn.

Orsaken till denna tillströmning av dessa minderåriga kriminella fångar är väl att söka i kristidsförhållandena. I allmänhet blir de ju dömda för snatteri och tjuvnad, och detta har sin orsak i att deras levnadsvillkor äro så dåliga. För närvarande finnas på Venngarn placerade 35 alkoholister, av vilka man kan hänföra 10 till de svårhanterliga, medan de återstående 25 alls icke äro svårhanterliga. Av övriga anstalter för alkoholistvården stå många tomma, och återstoden är svagt belagd.

År 1917 blev det ju en lag, som föreskrev, att dessa minderåriga förbrytare skulle sändas till sådana här arbetsanstalter, och det är väl icke meningen, att denna lag skall vara en död bokstav, utan den skall väl tillämpas, och den bör tillämpas. Men då bör det också finnas lokaler för att inrymma dessa, som dömas dit. Det har också visat sig enligt de meddelanden som vi fått under loppet av flera år rörande de elever, som antagits vid Bona, att 70 procent av eleverna återgå som samhällsnyttiga medborgare och placeras ute i bygderna dels som vanliga arbetare och dels i hantverk. Vad återigen angår dessa alkoholister, så får man väl säga om dem, att det väl icke är många, som kunna bli samhälls-

*Ang. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare n. m.*

(Forts.)

Ang. tvångs- nyttiga, utan när de komma från anstalten, återfalla de snart igen
 uppfostran åt till fylleri.
 minderåriga
 manliga för-
 brytare m. m.

(Forts.)

Nu är frågan här vilket som skall vara fördelaktigast, an-
 tingen att placera dessa minderåriga förbrytare vid Venngarn, där
 man kan uppnå ett sådant resultat, att liksom hittills 70 procent
 av eleverna bliva samhällsnyttiga medborgare, vilket är att hop-
 pas, eller bibehålla dessa 35 alkoholister. För min del kan jag
 icke tveka om den saken, utan jag tycker det är både klokast och
 mest praktiskt att placera dessa 100 minderåriga förbrytare vid
 Venngarn och flytta alkoholisterna. Vad kostnaderna beträffar
 blir det icke alls dyrt utan ungefär som förut. Men det är nöd-
 vändigt att det snarast möjligt göres något i denna väg.

På grund av vad jag nu anfört ber jag få yrka bifall till
 reservationen.

Med herr Odqvist förenade sig herr *Andersson* i Skivarp.

Vidare yttrade:

Herr Berggren: Herr vice talman! Det är ju ett allmänt
 bekant förhållande, att kristiden framkallat en brottslighet hos
 ungdomen, som väckt de allvarligaste bekymmer icke blott beträffande
 sådana fall, som omhänderhavas av barnvårdsnämnderna,
 utan även beträffande de minderåriga brottslingar, som av domstol
 dömas till tvångsuppfostran. Nu är förhållandet det, att man ofta
 icke har någonstans att göra av dessa, utan de beslutade åtgär-
 derna bli fördröjda under långa tider, och detta är någonting, som
 är högst betänkligt ur såväl uppfostrings- som rättssynpunkt.

Här krävas således ovillkorligen allvarliga åtgärder, och frågan
 måste ägnas allvarlig uppmärksamhet. För min del har jag vid
 genomläsandet av de handlingar, som här föreligga, icke kunnat
 finna annat än att frågan skulle lyckligare och bättre lösas på det
 sätt reservanterna föreslå, alltså i överensstämmelse med Kungl.
 Maj:ts förslag, än genom de åtgärder, som utskottet förordat. Jag
 kan för min del icke annat än instämma i vad reservanterna yt-
 trat och ber därför, herr talman, på grund av vad jag nu anfört att
 få yrka bifall till reservanternas förslag

Herr Jansson i Falun: Som jag i denna fråga tillhör majori-
 teten inom utskottet, ber jag att få säga några ord. Jag tror icke,
 att någon inom utskottet velat underkänna vikten av att åtgärder
 vidtagas för att i största möjliga mån söka återföra till samhället
 de minderåriga förbrytare det här är fråga om. Men å andra sidan
 ha vi ansett, att då nu riksdagen för bara ett par år sedan be-
 slutat införa vårdverksamhet för alkoholister, vore det nästan väl
 tidigt att säga, att denna verksamhet är av mindre betydelse än
 vården av minderåriga förbrytare. Båda dessa grenar av vård-
 verksamhet måste man se till att få effektivt ordnade. Som vi
 sett av propositionen, är det för närvarande överbeläggning vid Bona,

och det gäller därför, hur man under den byggnadsperiod, som där stundar, skall kunna provisoriskt bereda plats för alla dem, som äro inhysta å anstalten. Det är sålunda icke fråga om att för all framtid aptera Venngarn för detta ändamål, utan det är blott fråga om ett provisorium. Spörsmålet ställer sig för mig så här: skall man anordna ett provisorium för de minderåriga förbrytarna, bör man icke samtidigt ställa det så, att de, som äro intagna på alkoholistanstalten, också skola lida av ett provisorium. Nu framhålles från reservanternas sida, att det på Venngarn för närvarande icke finns många alkoholister — på grund av restriktionerna ha de minskats i antal. Ja, det är glädjande, om så är förhållandet, men jag kan ingalunda se så optimistiskt på saken utan är mera pessimistisk i detta avseende. Det finns bestämda bevis för, att orsaken till, att alkoholisternas antal icke är större är den oförstärkelse, som kommunerna lagt i dagen, när det gällt att få sådana samhällsfarliga individer internerade. Jag skall icke andraga några exempel härpå, men det saknas icke exempel, som äro nog så belysande för att kommunerna därvidlag i stor utsträckning underlåtit att fullgöra sin skyldighet. Det har ju nu blivit skärpta bestämmelser, och man får väl hoppas, att det nämnda missförhållandet därigenom skall avhjälpas, och då förmodar jag, att antalet alkoholister icke kommer att minskas. Vi se också av den statistik, som är anförd i en av docenten Petrén avgiven motion i ämnet, att antalet å Venngarn intagna hållit sig tämligen stationärt under sista året, ibland något över, ibland något under 50-talet. Det har fluktuerat mellan 56 och 44. I januari 1918 utgjorde det 52, i februari och mars 50 och i april 44. Om det nu tillfälligtvis, som herr Odqvist säger, icke finnes mera än 35, är en sak, som jag icke kan yttra mig om, men enligt vad jag har mig bekant, har det de sista dagarna blivit intagna några nya patienter.

Sålunda är det min uppfattning, att man vid den föreliggande fragans lösning icke bör ställa till med mer än ett provisorium. Den av reservanternas föreslagna anordningen förefaller mig även ur ekonomisk synpunkt vara synnerligen olämplig. För det första måste man göra åtskilliga omändringar vid Venngarn, för att de minderåriga förbrytarna skola kunna placeras där. Och vid Salbohed får man göra vissa förändringar för att de svårhanterliga alkoholisterna där skola kunna interneras. Alltså måste på båda ställena ändringsarbeten göras för att upprätthålla detta provisorium, vilket förefaller mig högst opraktiskt och olämpligt.

Nu säges, att det gjorts alla möjliga försök för att råda bot på trångboddheten vid Bona. Jag betvivlar icke, att styrelsen sökt göra allt vad den rimligen ansett sig kunna göra i det fallet. Men jag kan inte underlåta att framföra den meningen, att det varit Bonastyrelsens oavvisliga plikt att långt tidigare framlägga förslag om utvidgning av Bonaanstalten, ty överbeläggning har där existerat länge. Hade krav på nybyggnader förut framförts, skulle de nu rådande olägenheterna delvis kunnat bli undanröjda.

Ang. venngårns
uppföstran är
minderåriga
mannliga för-
brytare m. m.
Forts

Ang. tvångs-
uppföstran åt
minderåriga
mantliga för-
brytare m. m.
(Forts.)

Men så har icke skett, och då har Bonastyrelsen kastat sina blickar på Venngarn och funnit, att det varit en lämplig anstalt, och så har man velat köra iväg alkoholisterna till ett annat ställe. Det är icke rätt att handla så enligt min uppfattning. Man finner också, att Venngarnsstyrelsen för sin del är emot förflyttningen, liksom också socialstyrelsen på det bestämdaste avstyrker densamma.

Sälunda har jag kommit till den slutsatsen, att saken ordnas bäst därigenom, att man följer utskottets förslag och ställer en summa till Kungl. Maj:ts förfogande för att det beträffande de minderåriga förbrytarnas placering skall kunna vidtagas en provisorisk anordning, men att man låter Venngarnsanstalten vara oberörd. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Eriksson* i Grängesberg.

Chefen för lantförsvarsdepartementet herr statsrådet Nilson: Då min kollega justitieministern på grund av det sammanträde, som samtidigt pågår i första kammaren, icke är i tillfälle att här närvara, tar jag mig friheten att med några ord beröra det spörsmål, som nu föreligger till kammarens bedömande.

Det är visserligen så, att de här båda grenarna av vårdverksamhet på visst sätt trängas med varandra, men icke på det sättet, att båda dessa vårdgrenar visa ett ökat antal av subjekt, som behöva bli föremål för statens omvårdnad. I det fallet föreligger en mycket stor och betydande skillnad. Det är nämligen så beträffande en gren av denna verksamhet, att tillflödet av dem, som behöva komma i åtnjutande av vård, glädjande nog utvisar minskning, medan tyvärr ifråga om den andra grenen dessa subjekt befinna sig i ständig stegring. Därutinnan föreligger sålunda en väsentlig skillnad mellan dessa båda verksamhetsgrenar.

Nu säges här från utskottets sida, att det allenast skulle vara fråga om ett provisorium. Nåväl, det må vara ett provisorium, men det förefaller mig, som om utskottet likväl skulle skänka litet beaktande åt den tendens, som onekligen förefinnes till att alkoholisternas antal är i starkt sjunkande. Jag har den uppfattningen, att denna företeelse icke är av övergående natur. utan det är min livliga förhoppning, att den skall komma att alltjämt fortfa-
fara och att det sålunda icke skall vara en tillfällighet, att antalet alkoholister är så ringa, som det för närvarande är. Våra strävanden och bemödanden böra gå ut på att alltjämt avskära möjligheterna för individerna inom samhället att förstöras och fördärvas, så att de behöva bli föremål för denna statens vårdverksamhet.

Den förhoppningen har jag också, att den tendens, som nu yppat sig här under denna kristid, må komma att fortfara även efter denna tid, och jag hyser den förhoppningen beträffande statsmakternas intresse för denna angelägenhet, att de skola låta sig

angeläget vara att, även om det skulle behövas åtgärder för framtiden för att ytterligare skära bort de moment, som utgöra själva källan för ett ökat antal alkoholister, att, säger jag, dessa åtgärder skola vidtagas och därigenom antalet vårdbehövande minskas.

*Ang. tvångs
uppföstran af
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.*
(Fort.)

Det skulle ju vara att önska, att jag kunde ha samma livliga förhoppning beträffande den andra grenen av statens vårdverksamhet. Men tyvärr måste jag säga, att, såsom förhållandena te sig i världen för närvarande, kan jag ej hysa en sådan förhoppning, och med den uppfattning som jag sålunda har synes det mig klokt, att man, som regeringen här föreslagit, begagnar sig av de lokaler som stå till buds för att kunna omedelbart och med bättre kraft, än vad ett bifall till utskottets förslag skulle innebära, främja de syften som den kungl. propositionen vill främja.

Nu har visserligen utskottet föreslagit att ställa 200,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för att ordna denna sak, men utskottet har icke kunnat visa hän på någon säker möjlighet att med dessa 200,000 kronor realisera tanken att få lokaler. Ty det måste väl ändå utskottet medge, att med 200,000 kronor i och för sig är man föga hjälpt, om man icke med dessa medel kan anskaffa lokaler för att där ta emot dessa samhällets olycksbarn, om vilka det här är fråga. Och om man ställes utan möjlighet att få lokaler, så vill jag fråga: vad är man hjälpt med 200,000 kronor? Det är lokaler framför allt, som behövas för ändamålet.

Jag hoppas därför, att denna kammare måtte bifalla icke utskottets hemställan utan den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Herr Björck: Herr talman! Ehuru det av statsrådet och av reservanter från utskottet blivit sagt allt, vad som behöver sägas rörande denna fråga, så ber jag att med ett par ord få tillkännagiva min uppfattning. Frågan är ju också i viss mån en uppföstringsfråga, och denna omständighet kan tjänstgöra som förmildrande, då jag nu velat säga ett par ord.

Förhållandet är, att det här gäller att väga mellan ett par olika intressen. Man kan icke komma ifrån att man vid ståndpunktstagande till det projekt som här föreligger i det kungl. förslaget nödvändigtvis måste se till, vilket av de bägge syften, som dessa olika anstalter avse att gagna, är det som i främsta rummet skall vara utslagsgivande. Då ställer sig frågan så, att här råder en våldsamt brist på platser, då det gäller att ta hand om den ungdom som kommit på avvägar. Det gäller nu ett hundratal platser, som absolut äro oundgängliga nu genast eller under den allra närmaste framtiden. Det har, som det erinras om här, gått så långt, att den humanare lagstiftning, som förra årets riksdag genomförde, den humanare lagstiftningen har icke kunnat tråda i kraft, därför att man icke haft möjlighet att ta hand om den ungdom, som skulle drabbas av de mildare straffbestämmelserna. Det förefaller mig, som om den omständigheten är värd

*Ang. lednings-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.*

(Forts.)

att tagas i betraktande, då det gäller att ta ståndpunkt i den fråga, som här föreligger.

Då blir spörsmålet: hur skall man kunna skaffa drägligare förhållanden? Här ha anvisats olika vägar. Kungl. Maj:t har efter omsorgsfull prövning kommit till den ståndpunkten, att Venn-garnsanstalten skulle med största fördel apteras för att ta hand om dessa mindervärdiga brottslingar, och samtidigt skulle Salbo-hedanstalten kunna inrymma den genom kristiden glädjande nog ganska decimerade skara av alkoholister som behöver vård. Då säger utskottets majoritet, att det är bättre att i stället för dessa bägge provisorier sätta den vilsekomna ungdomen i Salbohed och bibehålla Venn-garnsanstalten för vård av alkoholister. Mot denna uppfattning talar med styrka det förhållandet, att Salbohedsanstalten icke är lämplig för det ändamål, till vilket utskottet vill anbefalla densamma. Däremot är, efter vad gjord undersökning givit vid handen, Venn-garnsanstalten mycket väl lämpad för omhändertagande av minderåriga förbrytare.

Då herr Jansson i Falun säger, att man härvidlag har att väga lidandena från olika håll mot varandra, så har han därmed angivit ungefär samma synpunkt som jag anlagt på frågan. Men jag kan icke dela den ärade representantens från utskottet mening, då han ser så pessimistiskt på det blivande framtida antalet alkoholister. Man kan väl icke komma ifrån att detta antal minskats efter kristiden, det framgår av siffrorna. Och den omständigheten, som herr Jansson i Falun därvidlag vill peka på, att det skulle bero på oförståelse från kommunernas sida, tror jag icke är hållbar. Ty det finns väl icke någon anledning, varför denna förståelse skulle minskas undan för undan. Snarare tycker man, att med stigande upplysning intresset för att få dessa olyckliga internerade även skulle stiga, om nu mänskliga beräkningar ha något att betyda.

Nu förhåller det sig så, att vid Venn-garnsanstalten finnas 35 personer, om vilka det säges i utskottets utlåtande, att endast 10 äro i oundgängligt behov av vård. Skall man då för dessa tio personers vårdande vid Venn-garn, då detta lika väl kan ske vid Salbohed, ta risken att hela denna skara av minderåriga brottslingar, som kunna bringas på bättre vägar, fortfarande skall vårdlösas från samhällets sida? Jag kan icke ta på mitt ansvar att i det fallet medverka till någon åtgärd, som skulle ytterligare öka deras urspårande från de gängse samhällsreglerna.

Då det antydes, att det är Bonastyrelsen, som härvidlag skulle kastat sina blickar på Venn-garn, så har jag icke kunnat finna stöd för en sådan uppfattning, då jag läst den kungl. propositionen, utan det framgår, att det är justitieministern, som varit verksam och ålagt Bonastyrelsen att inkomma med utredning.

Som chefen för lantförvarsdepartementet nyss antydde, är icke denna fråga bragt ur världen därmed, att regeringen får ett bestämt belopp. Det fordras med nödvändighet att man ställer effektiva resurser till förfogande. Frågan är helt enkelt: hur skall

jag kunna åstadkomma tillräckliga medel, tillräckliga garantier för att dessa unga personers vård skall bli i betryggande grad tillgodosedd, huru skall jag åstadkomma, att dessa garantier skaffas snabbt, och hur skall jag möjliggöra, att de garantierna åstadkommas på så billigt sätt som möjligt? Svaret på de frågorna har givits i den kungl. propositionen. Den enda väg som jag ser möjlig är den som Kungl. Maj:t gått och som utskottsreservanterna velat biträda.

*Ang. tvångs-
uppfostran åt
mindreåriga
mänliga för-
brytare m. m.*

(Forts.)

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Leander: Hørr vice talman! Även jag nödgas i denna fråga ställa mig på reservanternas sida och yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Man kan ju full väl förstå, att såväl socialstyrelsen som styrelsen för Venngarn icke äro sinnade att lämna ifrån sig denna anstalt, som är iordningsställd för vård av alkoholister och befunnits synnerligen lämplig för denna vård. Jag skall också medge, att det är icke mycket tilltalande att nu behöva aptera anstalten till annat ändamål än det ursprungligen avsedda. Men nöden har ingen lag. Det mest trängande behovet för närvarande är att söka ta hand om och på rätt väg inleda dessa många brottsliga ynglingar, vilkas antal i oroväckande grad tillväxer dag efter dag. Gripa vi oss icke an med detta arbete med allvar, så komma vi för framtiden att få en väldig skara både tjuvar och alkoholister.

Nu har det ju framhallits här från statsrådsbänken och av andra talare, att för närvarande finns ingen anstalt eller plats i vårt land, som i lika hög grad lämpar sig som tvångsuppfostringsanstalt som just Venngarn. Det är gott och väl, att utskottets majoritet vill ställa 200,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande. Men det förhåller sig här som med så mycket annat i denna bedrövlige tid, att man har pengar men kan icke få för pengar vad man behöver. Det är bra att ha 200,000 kronor, men då man icke har någon anstalt att inhysa dessa pojkar i, så frågas: vart kommer man med pengarna? Den bästa nytta vi kunna ha av Venngarn för närvarande få vi säkerligen genom att gå med på Kungl. Maj:ts förslag och genom att således söka inhysa dessa många brottsliga ynglingar i denna anstalt, då de i annat fall icke kunna bli omhändertagna eller måste skickas till fängelset, vilket ju icke kan ifrågasättas.

Alla andra projekt som framkommit kunna endast anses vara halvmesyrer. I valet mellan två ting, som båda kunna anses vara betydelsefulla, måste det mindre viktiga vika för det mera viktiga. Och det mest viktiga är, som jag framhallit, att man nu bereder plats för de unga förbrytare, som med den uppfostran man vill ge dem möjligen kunna räddas och bli samhällsnyttiga medborgare. Herr statsrådet har ju redan framhallit, att alkoholistvården icke är för närvarande en så brännande fråga som just ungdomsvården. Det är åtskillig av de privata alkoholistanstalterna, som i brist på

Ang. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.

(Forts.)

patienter börja inrikta sin verksamhet på annat håll. För de alkoholister, som till äventyrs finnas, är ingen brist på plats alltså. Men annorlunda förhåller det sig med dessa brottsliga pojkar eller ynglingar. Här är antalet så stort, att man icke vet sig någon råd, var man skall göra av dem.

Nu har man sagt, att föreståndaren för Venngarn, pastor Wijkmark, är synnerligen väl skickad att handleda dessa, som genom dryckenskap spårat ur. Men pastor Wijkmark är en mångsidig man, och han duger även att uppfostra pojkar. Naturligtvis måste frågan om en ny tvångsuppfostringsanstalt definitivt lösas med det allra första, och när den frågan blir löst, så får sedan Venngarn återgå till sitt ursprungliga ändamål och föreståndaren är densamma, så att ingen skada är skedd. Ty det är icke meningen att dessa ynglingar på något sätt skola göra åverkan på anstalten, utan tvärtom få de sköta erforderliga arbeten där under den tid de äro där inhysta.

Hur man än ser på saken, hur man vrider och vänder på den, så är det icke någon annan råd för tillfället än att gå med på Kungl. Maj:ts förslag, såvida vi icke vilja lämna dessa ynglingar vind för väg, och det är väl ingen som haft en tanke ditåt. Det är ju en lycka, att alkoholisternas antal är i sjunkande, och om det i fortsättningen går i samma riktning, så är det så mycket bättre. Men i varje fall kunna de alkoholister, som finnas, inhysas på Salbohed.

På grund av vad jag sålunda anført ber jag, herr vice talman, att på det allra livligaste få instämma i reservanternas yrkanden.

Herr Eriksson i Grängesberg: I detta fall hyser jag en avvikande mening mot den, som framfördes i Kungl. Maj:ts förslag. Jag kan icke förstå, att det är lämpligt och inte heller, att det är nödvändigt, att man skall göra två provisorier, utan det borde vara nog med ett. Det är icke så, som den siste talaren tyckes förmoda, att vi, som dikterat utskottets beslut, inte ha ömmande känslor och ett nitiskt intresse för de ungas uppfostran, utan vi äro i det fallet lika varmhjärtade som han, men vi ha också känslor för de andra svaga, som det är fråga om. Och då ingen kan bestrida det faktum, att Venngarn icke är fullt lämpligt för ynglingarna, kan jag icke förstå, varför det skall ordnas så, att man får två dåliga anstalter. Varför är icke Venngarn så lämpligt för de unga? Jo, för det första finns där inga skollokaler, utan sådana måste byggas eller på annat sätt anskaffas. För övrigt äro sovrummen så anordnade, att de väl kunna användas för äldre män, men icke för unga förbrytare. Åtminstone har den uppfattningen hittills gjorts gällande inom Bonastyrelsen och de kretsar, som äro sakkunniga på detta område. Nu säger man, att det är så litet alkoholister därute, att man därför kan taga anstalten i anspråk för annat ändamål. Det är glädjande, att det icke är så mycket patienter där, men ingen vet, hur länge det kommer att vara. Nog

hoppas både jag och många med mig, att försiljningen och bruket av rusdrycker snart måtte upphöra, men ingen vet med visshet vad framtiden här i sitt sköte i det fallet. Och om dessa unga, såsom här föreslagits, komma till Venn garn, har anstalten för framtiden gått från alkoholistvården, det är detta, som är min största farhåga.

*Ang. tvångs-
uppfostran af
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.*
(Forts.)

Av de 35 patienter, som för närvarande finnas där, äro tio farliga alkoholister, det är samhällsvådliga, som blivit tvångsin-
ternerade. Och vad vilja herrarna göra med dem? När lagen antogs, fick man vänta två år på dess trädande i kraft, därför att det icke fanns någon anstalt. När man fått en sådan och den varit verksam i, jag tror icke mera än två år, tycker jag i alla fall, att det är orimligt att utan vidare slopa den anordning, som man har, och söka på annat håll få till stånd ett provisorium. Det är av yttersta vikt att samhället tar hand om särskilt farliga alkoholister. Man ser i tidningarna titt och ofta upprörande skildringar. För icke länge sedan läste jag om en alkoholist, som begått våldsdåd mot sin hustru, så att hon blev dödad. Det är just dylika subjekt, som skulle tagits in på Venn garn. Det finns många sådana och kommer alltjämt att finnas, så länge man har tillgång på berusningsmedel. Och det är samhällets plikt att taga hand om dessa farliga individer.

Jag har den uppfattningen, att det icke är omöjligt att provisoriskt inrymma de unga förbrytarna på annan plats än Venn garn. Om Salbohed duger som anstalt för alkoholister, kan den duga också för de unga. Det har heller ingen bestritt, men Bonastyrelsen vill icke flytta dit, därför att Venn garn är bättre. Vidare förefaller det mig icke vara omöjligt, att man i Östergötland skulle kunna komma över en större herrgård eller ett gods, där man provisoriskt skulle kunna inhysa de unga förbrytare, varom det här är fråga. Det kan icke vara rimligt att ha en anstalt, som skall vara uppdelad på två avdelningar, en i Östergötland och en i Venn garn. De svåraste av de unga förbrytarna skulle få stanna kvar på Bona och de andra föras till Venn garn. Det skulle bli en växelverkan mellan dessa platser, och man finge flytta ynglingarna mellan dem. Det skulle vara samma överledning för dessa två inrättningar, som ligga på så pass betydande avstånd från varandra.

Ja, det är dessa synpunkter, som väglett mig, då jag inom utskottet varit med om att diktera utskottets beslut, och jag kan icke finna annat än att om man ställer 200,000 kr. till Kungl. Maj:ts förfogande, skall Kungl. Maj:t kunna finna medel att lösa denna fråga, så att den åtminstone icke blir provisoriskt ordnad för mera än en av de två samhällsgrupper, som det gäller att uppfostra. Skall man taga Venn garn i anspråk för de unga, blir det provisorier på båda hållen, och det är icke rimligt. Och när man har i riksdagen arbetat så mycket för att få igenom interneringslagen, och när man gjort sådana ansträngningar för att få anstalten till stånd, kan det icke vara riktigt att använda den

Aug. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
manligt för-
brytare m. m.

(Forts.)

för annat ändamål ett par år efter det den blivit tagen i bruk, och innan man vet, hur nykterhetslagstiftningen kommer att gestalta sig, eller om den kommer att medföra någon större inskränkning i rusdrycksförsäljningen än den gällande lagen föreskriver.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pettersson i Södertälje: För alla, som intressera sig för alkoholistvården, är det nog icke lockande att, sedan vi fått en tillfredsställande lagstiftning på detta område och sedan det åstadkommits erforderliga anstalter för ändamålet, man skall rubba den anordningen och ersätta den med ett icke så tillfredsställande provisorium, men jag vill påstå, att det är ännu svårare att låta det nuvarande oeffterrettighetstillståndet beträffande vården av yngre förbrytare fortvara. Jag skall icke upprepa vad föregående talare anfört, men jag vill tillägga, att jag som domare har erfarenhet av, att man i allmänhet vid domstolarna vet, om det är möjligt att låta unga förbrytare komma till tvångsuppfostringsanstalt i stället för att skicka dem till fängelset, och det är en riktig och naturlig strävan hos domstolarna att göra en sådan åtskillnad. Detta behov av att ha tillgång på tvångsuppfostringsanstalter för yngre förbrytare har under kriget i otroligt hög grad ökats. Medan kriminaliteten beträffande vuxna fyrdubblats, har antalet yngre förbrytare ökats från 1914 till mars 1918 med 290 %. Jag ber herrarna lägga den siffran på minnet. Följden av denna ökning och bristen på plats har blivit, att utslag om ådömande av tvångsarbete i stor utsträckning icke kunnat verkställas. Det torde icke behövas många ord för att ådagalägga, att ett sådant förhållande i hög grad är ägnat att minska respekten för samhällsordningen.

Föreningen Skyddsvärnet, vars representant jag är, har haft tillfälle att bedöma betydelsen av erforderliga anstalter för såväl alkoholister som yngre förbrytare, och föreningen är givetvis intresserad av, att behovet i hädse dessa avseenden skall fyllas. Men när det gäller att för närvarande väga vilket behov, som är viktigast, och vilket i första rummet pakallar statsmakternas uppmärksamhet, så vill jag säga, att föreningen på grund av sin erfarenhet utan betänkande menar, att här framför allt kräves lat vara provisoriska anordningar för att taga hand om minderåriga förbrytare.

Nu har herr Eriksson i Grängesberg i sitt anförande fragat, om vi kunna anse rimligt, att det skall finnas två anstalter för minderåriga förbrytare och att dessa skola skickas från den ena till den andra. Ja, det är just det rationella, att man kan åstadkomma en uppdelning av dessa förbrytare i svårare och mindre svåra element och renodla de svåraste på ett ställe samt befria de andra från deras farliga inflytande. Det är icke någon förkastlig anordning utan tvärtom en, som ofta visat sig synnerligen lämplig.

Jag ber herr talman, att med dessa korta ord få yrka bifall till reservanternas framställning.

*Ing. tehyger-
appföstran ät
ändockriga
mänliga för-
brytare m. m.*
(Forts)

Herr Ingvarson: Det har av flera talare uppdragits en parallell mellan de två kategorier av individer, som det här gäller, och särskilt av herr statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet gjordes gällande, att den ena gruppen avsevärt tilltagit i omfattning, medan däremot den andra minskats i motsvarande grad. Jag undrar ändå, om icke det sättet att se på saken, som också kommit till uttryck hos åtskilliga andra talare, är något schematiskt. När man här yttrar sig om det minskade antalet alkoholister, förefaller det mig, som om man säge väl grunt på problemet. Man nöjer sig med de nakna officiella siffror, som föreligga, utan att taga nödig hänsyn till det levande livet runt omkring oss. Gjorde man detta, skulle skönmålningarna med all säkerhet visa sig överdrivna och få lov att korrigeras högst avsevärt. Jag kan under inga omständigheter med den personliga erfarenhet om förhållandena i landet, som jag har, vara med om det betraktelsesättet och jag skulle också vilja inlägga en liten gensaga emot de synpunkter, som ligga bakom talet om den så oerhört ökade ungdomsbrottsligheten. Jag vill icke bestrida de anförda siffrorna, jag vill heller icke bestrida nödvändigheten av att åtgärder vidtagas. Tvärtom. Men jag kan icke hjälpa, att jag under debatten här liksom tidigare i utskottet fått ganska starkt intryck av att man här ser fullständigt bort från alla sociala synpunkter, att man i stor utsträckning glömmar av vad för slag av brottslighet det här i ganska stor omfattning är fråga om. Man glömmar av, att det här gäller offer för kristiden, för det system under vilket vi för närvarande leva, det är rena offer för hungern och vad därtill hör, som drivas ut på avvägar. Men vid bedömande av de förseelser, som dessa ungdomar av dylika grunder begått, anlägger man schablonmässiga synpunkter. Justitia är blind och tar ingen hänsyn till åt vilket håll vågskålen lutar. Man har lagens bostav att hålla sig till utan att i minsta mån reflektera över de motiv, som ligga bakom handlingen. Jag tror, att mycket kunde vara att säga och många reflektioner, icke minst för riksdagens egna herrar ledamöter, att göra i anledning av den situation, vari vi befinna oss, och de verkningar, denna situation framkallar på de områden, som vi här tala om. Men jag skulle i vart fall såsom slutsats vilja säga, att jag är icke fullt lika övertygad som en del andra talare, om att tyngdpunkten nu har skjutits så avsevärt över åt ungdomsförseelsernas sida och däremot alkoholisternas antal i motsvarande mån minskats. Jag är icke heller övertygad om att det är riktigt, att riksdagen går in för en politik, som karakteriseras av sådana här ryck fram och tillbaka utan konsekvens. utan målmedvetenhet.

När jag hörde början av den siste ärade talarens anförande, så kunde jag icke draga någon annan slutsats än den, att han skulle i konsekvensens namn komma fram till samma ståndpunkt som

ing. utångs-
 uppfostran åt
 minderåriga
 mantliga för-
 brytare m. m.

(Forts.)

ntskottet. Jag misstog mig till min ledsnad. Jag fann, att han kom till ett motsatt resultat. För mig är det icke möjligt att följa med på den vägen. Jag vill t. ex. till nykterhetsvännerna här i kammaren ställa den frågan: Hur har utvecklingen på detta område försiggått egentligen? Hur lång strid har det icke stått ar efter år inom riksdagen, och står ännu i dag, rörande de olika synpunkter, som läggas på alkoholproblemet över huvud taget? Hur oändligt många gånger har det icke betonats från nykterhetsvänligt håll, att det är ett lappverk att låta spritfloden rinna mer eller mindre ohejdat och sedan taga hand om dess offer och bura in dem på alkoholistanstalter? Men nykterhetsfolket har slutligen gått med på att finna sig i motståndarnas resonemang så till vida, att man åtminstone skulle från samhällets sida gripa in för att taga hand om offren och söka återställa dem till samhällsnyttiga medborgare, så långt ske kunde. Så har då riksdagen med mycken möda och mycket bekymmer så småningom gått in på den linjen och lyckats åstadkomma en anstalt, som skulle i detta avseende verka tillfredsställande — och jag är för min del, med den känedom jag har om förhållandena, också övertygad, att den arbetar mycket tillfredsställande. Men nu ha vi icke mer än väl hunnit komma i gång på detta område, förrän man kommer och säger, att vi nu skola slå sönder alltsammans, som tidigare har åstadkommits, och taga anstalten i bruk för helt andra ändamål. För all del, vi skola bara göra det provisoriskt, för tillfället. Men det bör väl var och en utan vidare kunna inse, att har man slagit in på detta provisoriskt, så har man därmed förstört utsikterna att återvinna stabila förhållanden på detta område. Sedan blir det hela en trasslig härva, varken mer eller mindre. Det har här av en föregående talare framhållits, att det bör vara nog med *ett* provisorium, det behöver väl icke nödvändigt vara *två*. Jag vill för min del understryka detta. Skall man göra ett provisorium, då bör man göra det på det område, där förseelserna, enligt min bestämda mening, äro av övervägande provisorisk natur, d. v. s. sammanhänga med kristiden. Det är statsmakternas plikt och skyldighet att, så fort ske kan, söka åstadkomma sådana förhållanden här i landet, att folk icke på grund av hunger och utarmning behöver förfalla yare sig till ungdomsförseelser eller till andra slags förseelser. Även om vi icke lyckas göra detta så fullständigt som önskvärt är medan kristiden räcker, så får man väl dock hoppas, att det skall kunna ske i större utsträckning efter kristiden. Vi få nog utgå ifrån, att den påtalade frekvensen av ungdomsbrottslingar i mycket stor utsträckning beror på kristiden och alltså är av provisorisk natur. Skola vi därför på något område vidtaga provisoriska åtgärder, så bör det vara på detta område.

Jag förvånade mig en smula över det uttalande, som herr statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet gjorde, när han sade, att det är gott och väl med de 200,000 kronorna, men man är icke hjälpt med pengar, man skall ha lokaler. Är Kungl.

Maj:t i Sverige verkligen ur stånd att finna på lokaler i Sveriges land för detta ändamål, så får jag säga, att då måste Kungl. Maj:t vara ganska svag. Ty nog tror jag, att det med litet god vilja skall vara lätt för Kungl. Maj:t att ordna den saken och provisoriskt anskaffa de nödiga lokalerna för den tillfälliga anhopning av ungdomsbrottslingar, som det här är fråga om.

*Ang. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare n. n.
(Forts.)*

Jag ber, herr vice talman, att få vädja allvarligt till kammaren att inte slå sönder ett arbetsresultat, som riksdagen med mycken möda har kunnat åstadkomma, som verkar välgörande och som är synnerligen väl behöfligt för framtiden, utan i stället vidtaga provisoriska åtgärder för det provisoriska behovet, såsom statsutskottet har föreslagit.

Jag hemställer om bifall till statsutskottets förslag.

Herr *Olofsson* instämde häruti.

Herr *Kjellberg*: Herr vice talman! Jag kunde ha inskränkt mig till att instämma med någon av de herrar, som här anslutit sig till reservanterna. Men jag ber att också för egen del få säga några ord i denna högst viktiga fråga.

Det är tydligtvis så, att det är två intressen, som här stå mot varandra, nämligen intresset för alkoholistvården och intresset för ungdomsvården, intresset för att på ett humaniserat och humaniserande sätt omhändertaga de minderåriga förbrytarna. Det är ju på det sättet, som vi hört här från flera håll, att denna fråga för varje år som går under kristiden blir allt mer och mer betänkelig. Vid den konferens för ungdomsvård, som nyligen på centralförbundets för socialt arbete föranstaltande hölls här i Stockholm, framhölls ju från alla håll, hur trängande behovet var av att de minderåriga förbrytarna kunde omhändertagas för att om möjligt föras in på bättre vägar, innan fängelsets portar skulle sluta sig om dem. Vi veta ju alla, att denna fruktansvärda tid gör en omvälvning i människornas sinnen. Då man, såsom den siste ärade talaren, säger, att dessa unga mer eller mindre mot sin vilja förts in på brottets bana på grund av utav kristiden alstrade sociala förhållanden, så vill jag därtill svara, att vi här i kammaren icke böra taga upp till diskussion frågan om den fria viljan, utan vi ha tyvärr endast att konstatera det faktum, som från så många håll, och senast av herr *Pettersson* i Södertälje, framhållits, att antalet minderåriga förbrytare i vårt land har stegrats upp till det fyrdubbla mot vad förhållandet var före krigets början. Det tjänar icke mycket till att i detta sammanhang taga upp till diskussion frågan om vad detta beror på. Utan vi få konstantera, att i vårt land och sannolikt i alla länder, både de krigförande och de neutrala, ha denna tids väldiga världshändelser medfört en rubbning, och en våldsamt rubbning i de moraliska föreställningarna, på det område i det mänskliga själslivet, där rättsföreställningarna ha sina djupaste rötter. Att nu säga, att utskottet genom att föreslå ett anslag av 200,000 kronor, har gått med på en

Ang. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.
(Forts.)

provisorisk lösning, det är enligt min uppfattning icke riktigt. Ty ett sådant provisorium, som därigenom erbjudes, är både osäkert och tvivelaktigt. Det är tvivelaktigt huru man med dessa 200,000 kronor skall kunna bereda möjlighet att vidtaga de högst trängande anordningar, som det här är fråga om. När man ser på de båda intressen, jag nyss nämnde, å ena sidan alkoholistsvårdsintresset och å den andra ungdomsvårdsintresset, så anser jag för min del, i likhet med flera föregående talare, att just under nuvarande förhållanden alkoholistsvårdsintresset måste stå något tillbaka på grund av att, såsom vi veta, deras antal, som behöva vård i detta avseende, sjunkit. Och jag instämmer med herr krigsministern i den förhoppningen, att detta icke skall visa sig vara endast tillfälligt.

Det gäller här den ungdom, som — det må nu vara på det ena eller andra sättet — tydligen i större skaror drives ut på farliga vägar. I samband med de lagstiftningsåtgärder, riksdagen i år vidtagit visavi denna ungdom, anser jag för min del det nödvändigt att vi här följa reservanterna och på det viset bereda möjlighet till en lösning av denna högst betydelsefulla fråga. Jag tror icke, att det med några skäl kan sägas, att det skulle spela så stor roll för alkoholistsvårdsintresset eller att detta skulle läderas, om kammaren nu för sin del beslutar att gå med på reservanternas förslag. Frågan är ofantligt viktig. Det gäller här vården om en del av Sveriges ungdom i ökande skaror, och jag vill för min del, herr vice talman, på det varmaste ansluta mig till reservationen och yrka bifall till densamma.

Med herr Kjellberg förenade sig herr *Röing*.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Löfgren: Tyvärr har jag, genom att jag nödgats vara närvarande i första kammaren, icke kunnat höra hela den här förda debatten, och det kan därför hända, att jag kommer att beröra saker, som redan tidigare äro omnämnda. Men jag anser i alla händelser frågan vara av den betydelse, och personligen fäster jag den vikt vid densamma, att jag icke anser, att kammaren bör gå till ett avgörande, utan att jag fått säga några ord.

Till en början ber jag att få uttrycka min erkänsla för det betydande anslag, som utskottet i sin helhet varit med om att förorda till utbyggande av Bonaanstalten. Jag erinrar emellertid, att denna utbyggnad, som av kommitterade, som behandlat frågan om ungdomskriminaliteten, var avsedd för det utvidgade behovet, sedan den nya lag, som av riksdagen antogs 1917, trätt i kraft — varigenom användningen av tvångsuppfostran utsträcktes till ett betydande antal ytterligare fall — att den är nödvändig för att fylla det nuvarande behov, som uppstår på grund av tillämpningen av redan nu gällande lagstiftning. Jag fäster uppmärksamheten vid, att det ju icke kan vara lämpligt, att riksdagen tid efter annan antar lagar, som icke kunna sättas i verket, på grund av att

det icke finns anstalter för att verkställa lagarna. Redan det är ett missförhållande, att vi icke nu hava anstalter, som göra det möjligt för Kungl. Maj:t att sätta den av riksdagen 1917 antagna lagen i verket. Men hur mycket mera betänkligt är det icke, om vi dessutom skola undandraga oss att fatta beslut angående nödiga åtgärder för fyllande av det behov, som redan finnes?

*Ang. tvångs-
uppföstran åt
minderåriga
mänliga för-
brytare m. m.*
(Forts.)

Det är, antager jag, redan omnämnt, hur det i verkligheten förhåller sig. Tvångsuppföstran måste användas i ett växande antal fall, men — jag understryker det — medan det nuvarande behovet av utrymme å anstalten gäller över 250 personer, finnes det icke beräknad plats för mer än 148, vilket antal man fick rum för först genom en del ändringar, som voro färdiga den 1 maj i år. Senare har man lagt in i korridorerna och förrum ett ytterligare antal elever, så att på Bona nu är sammanträngt ett antal av omkring 230. Men som det väl redan är upplyst, finns det ute i bygderna numera över 20 fall avdömda, där de dömda icke kunna skickas till uppfostringsanstalt på grund av bristande utrymme. De hava ibland suttit häktade men lösgivits, och det kan ej vara lämpligt, att på detta sätt lagen åsidosättes. Ökningen av brotten är konstant, behovet av utrymme vid uppfostringsanstalten är följaktligen också konstant, och det finnes nog ingen möjlighet att skylla på tillfälliga företeelser som orsak härtill.

Jag kan alltså icke sluta mig till herr Ingvarson, då han sade att de beräkningar, man byggt på, äro alltför schematiska och att man utan tvivel har orätt i att tänka, att denna ökning i antalet fall skall växa. Låt oss emellertid för ögonblicket icke tvista om den saken! En sak är alldeles uppenbar, och det är, att vi nu åtminstone för några år framåt måste räkna med en sådan ökning och att vi under alla förhållanden måste avhjälpa det nuvarande behovet.

Herr Ingvarson överraskade med att säga, att de sociala synpunkterna talade mot förflyttning av dessa ungdomsbrottslingar till Venngarn. Jag förstår icke riktigt, vad han menar med det, om han fortfarande är inne på tankegången, att de nuvarande förseelserna äro av tillfällig natur. Då ansluter jag mig snarare till vad herr Kjellberg nyss sade, och jag kan därvidlag aberopa auktoriteter, vilkas ord torde gälla mera än herr Ingvarsons på det sociala området, och vilka som sin mening uttala, att den moraliska osundhet, som uppkommit genom kriget och därmed följande förhållanden, gått samhället så i blodet, att det säkerligen kommer att dröja en generation, kanske längre, innan spåren av densamma upphöra. Jag skulle sålunda tro, att ifall man överhuvud anser det vara av vikt, att ungdomskriminaliteten motarbetas och att de unga få den vård och den uppfostran som behöves för att göra dem till samhällsnyttiga människor, så är det nödvändigt — hur otillfredställande det ur andra synpunkter kan synas — att vidtaga den av regeringen föreslagna åtgärden.

Nu vill statsutskottet i stället ge regeringen 200,000 kronor att handskas med. Jag undrar, vad i all världen vi skola ha dem

Ang. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
manliga för-
brytare m. m.

(Fort.)

till. Även om man på bästa sätt använder penningarna, så räcka de inte långt, de räcka i alla händelser icke till att få en ny anstalt, en ny byggnad med inredning av skollokaler och annat som behövs. Däremot är Venngarn fullt färdigt att nu mottaga det antal, för vilket plats erfordras. Vad de felande anordningarna där beträffar och särskilt anordnandet av skollokaler, vill jag upplysa, att där också finns utrymme tillräckligt för att skyndsamt anordna sådana. Men även om de 200,000 kronorna skulle räcka för att nödortfigt fylla det närmaste behovet, så finnes det ingen möjlighet att för penningar få de nödiga anstalterna i ordning snart, omedelbart. Detta omedelbara behov kan icke fyllas på annat sätt än genom att bifalla regeringens förslag. Jag ber att få hänvisa till den redogörelse, som i propositionen är lämnad över alla då åtgärder och utvägar, man prövat, innan man kom till resultatet i fråga. Jag tror mig med gott samvete kunna säga, att jag försökt allt för att icke behöva anvisa den nu föreslagna utvägen. Men kommer efter detta förflyttningen till Venngarn icke att av riksdagen bifallas, så måste jag tillstå, att jag sannerligen inte vet, vad man skall göra, hur regeringen skall bära sig åt för att på något så när tillfredsställande sätt möta det oundgängliga behov, som ofördröjligen måste fyllas.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Rydén: Herr talman! Då den sak, som beröres i denna proposition, så nära berör det arbetsområde, som till en del tillhör ecklesiastikdepartementet, ber jag att få säga några ord.

Lagen angående vanvårdade och i sedligt avseende försummade barn handlägges av ecklesiastikdepartementet, och alla skyddshem lyda under ecklesiastikdepartementet. Genom de talrika rapporter som kommit in från våra skyddshem och från barnavårdsnämnderna, kan jag då vitsorda, att ett av de svåraste och mest trängande problem, som över huvud taget kan sysselsätta oss i detta ögonblick, är frågan om ungdomens förvildning. De något äldre bland denna ungdom höra under justitiedepartementet, de yngre under ecklesiastikdepartementet, men i sak äro båda grupperna desamma. Jag vill då från mitt arbetsområde vitsorda, att det nu måste göras en hel rad av eftergifter beträffande tillämpandet av barnavårdslagen, i så måtto, att det måste medgivnas för det ena skyddshemmet efter det andra en överbeläggning, som lagen ej förutsätter som normal. Då justitieministern, vilket jag för min del varit i tillfälle att övertyga mig om, försökt alla praktiskt tänkbara utvägar och undersökt alla möjligheter för att råda bot beträffande de svårigheter, som uppstått inom hans arbetsområde, vill jag varmt vädja till kammaren att i detta fall se till att bereda honom och Kungl. Maj:t någon utväg att komma ut ur det faktiska nödläge, i vilket man har kommit.

Jag har under min riksdagsmannatid ivrat för den lag, som räknar med en anstalt sådan som Venngarn att taga hand om de äldre alkoholisterna, och jag förstår mycket väl, hur särskilt bland

de mest nykterhetsintresserade i kammaren man kan känna det i viss mån påkostande att lämna denna anstalt för ett helt annat ändamål än det man kämpat och stritt för. Men här måste man räkna: på vad sätt är denna anstalt nu och för de närmaste åren till största nytta för vårt folk, om den får lov att inrymma en rad av unga, som kommit på villovägar, men som kunna åter föras till samhället igen, ifall man tager hand om dem i tid eller, om anstalten användes för att inrymma ett antal — som egentligen går ned till ett tiotal — av alkoholister, för vilka det kanske i många fall icke finnes någon räddning? Jag tror, att om man väger de båda sakerna mot varandra, man måste säga sig, att i detta nödläge bleve denna anstalt till större nytta för vårt folk, ifall den nu för några år framåt användes för omhändertagande av de unga, som kommit på villovägar, än om den kommer att användas som interneringsanstalt för ett litet fåtal äldre alkoholister.

*Ang. tvångs-
uppfostran åt
minderåriga
mänliga för-
brytare m. m.*

(Forts.)

Jag riktar, med den erfarenhet jag har från mitt arbetsområde, en vädjan till kammaren och även till de speciella nykterhetsvännerna i kammaren, att tänka på, att i detta fall det kanske är ett högre och större ändamål, som Kungl. Maj:ts förslag representerar än det som ligger till grund för utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr vice talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med sistnämnda proposition.

§ 4.

Härpå föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 70 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anvisande av medel till bestridande av kostnader för alkoholistvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och yttrade därvid

*Ang. kostnader
för alkoholist-
vården m. m.*

Herr Odqvist: Herr vice talman! Efter den utgång föregående fråga fick skall jag be att få yrka bifall till reservationen.

Vidare anfördes ej. Efter av herr vice talmannen givna propositioner i ämnet biföll kammaren den vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om beviljande av anslag till fångvården och statens arbetsanstalter m. m. jämte i ämnet väckta motioner anförde:

*Ang. anslag
till fångvården
och statens
arbetsanstalter
m. m.*

Ang. anslag
till fängvården
och statens
arbetsanstalter
m. m.
(Forts.)

Herr Källman: Herr vice talman! Jag måste erkänna, att jag ej haft tid att fullt tränga in i detta spörsmål. Jag har för övrigt icke något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag. Då emellertid det större antalet av konstaplarna vid Svartsjö enträget anhållit, att de måtte fortfarande få bli kvar i fängvårdens tjänst och icke överflyttas till arbetsanstalterna, har jag velat framhålla detta deras önskemål och krav. De anse sig vara fullt utbildade för fängvårdstjänst och tro, att de komma i sämre och vanskligare läge genom förflyttning från fängvården till tjänstgöring inom annat område. Med anledning därav skulle jag vilja vädja till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, att när organisationen ordnas, han tager största möjliga hänsyn till fängvårdstjänstemännens önskemål och krav.

Herr Leander: Herr vice talman, mina herrar! Ifråga om den motion jag väckt, gående ut på, att de lägst avlönade assistenterna inom fängvården skola uppflyttas i andra lönegraden, ber jag att få tacka statsutskottet för, att det i sak har anslutit sig till mitt yrkande, även om utskottet icke kunnat av formella skäl tillstyrka bifall till motionen. Uppriktigt sagt har jag icke väntat, att utskottet skulle göra detta, ty naturligtvis måste en hemställan härom komma ifrån annat håll än från en enskild motionär. Jag hoppas dock att, efter det uttalande utskottet här gjort, det icke behöves dröja längre än till nästa riksdag, förrän proposition föreligger i ämnet med det yrkande jag tillåtit mig framställa i min motion.

I övrigt kan det väl vara fog för, att fängvårdsstaten i sin helhet erhåller ny lönereglering likaväl som andra verk fått eller stå i begrepp att få.

När nu det sedan gäller att skilja tvångsarbetsanstalterna från fängvården, känns det ju egendomligt för en gammal fängvårdsman att vara med om att fatta ett sådant beslut. Men såsom saken nu ligger, tror jag det lyckligaste som kan hända är, att skilsmässan äger rum. Om två kontrahenter icke kunna trivas, så är det allra bäst, att de skiljas åt. För övrigt finnas ju också vissa sakskaäl, som tala för denna skilsmässa. Utskottet har antytt, att sedan vi nu erhållit en ny fattigvårdslag, så blir det kontinuitet i tvångsarbetsförfarandet genom denna skilsmässa. De, som icke kunna värdas på ålderdomshemmen eller lämpa sig för dem, skulle ju intagas på av landstingen upprättade arbetshem, och de, som icke heller uppföra sig på arbetshemmen, så att de kunna vistas där, skola då äntligen dömas till tvångsarbete.

Även och kanske i synnerhet vad jordbruket å Svartsjö beträffar, behövs det kanske bliva litet lindrigare administration på det sätt att anstalten erhåller en särskild styrelse.

Jag anser mig dock här böra framhålla, att tvångsarbetsanstalterna icke farit illa av att vara förenade med fängvården eller stå under fängvårdsstyrelsens lydno. Tvärt om tror jag mig kun-

na säga, att fängvårdsstyrelsen ägnat även dessa anstalter all nödig omsorg.

Om nu skilsmässan kommer till stånd, kan man icke annat än önska tvångsarbetsanstalterna lycka för framtiden, och att de måtte kunna fylla sin uppgift att till ett ordentligt levnadssätt återföra dessa, som dömas dit.

Slutligen vill jag också i likhet med herr Källman framhålla de farhågor, som gjort sig gällande i synnerhet hos personalen på Svartsjö, nämligen att bli bortdömda och få vistas där för all framtid. Man må besinna, att de erhållit konstitutorial för fängvårdstjänst och naturligtvis måste man tillmäta ett konstitutorial sådan betydelse, att icke den, som erhållit ett dylikt, skall kunna kastas hit och dit.

Nu säger ju utskottet också:

»Vad i övrigt den å tvångsarbetsanstalternas ordinarie stat uppförda personalen vidkommer, synes dess ställning med avseende å transport-, befordrings- och pensionsförhållanden inom fängvårdsstaten böra lämnas orubbad.»

Jag hoppas, att detta icke blott måtte vara tomma ord, som stå här i utskottsutlåtandet, utan att de måtte komma att realiseras, så att i den mån som det blir platser inom fängvården för dessa konstaplar på Svartsjö, de också måtte erhålla förflyttning.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 58, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 20 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt samt avdelning 4:o) i de vid samma förordning fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxering m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom proposition, nr 395, av den 3 maj 1918, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

1:o) Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 20 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt samt avdelning 4:o) i de vid samma förordning fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen.

Häri genom förordnas, att 20 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt samt avdelning 4:o) i de vid sam-

Ang. anslag till fängvården och statens arbetsanstalter m. m.
(Forts.)

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt.

ma förordning fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

20 §.

Inkomstskatt — — — 5:85.

Till kapital, varom nu är fråga, hänföres, med de inskränknin-
gar nedan sägs, dels bolagets aktie- och lottkapital, upptaget till det
belopp, som angivits i ingående balansräkningen för nästföregående
år, eller, om aktie- eller lottkapitalet samma år undergått förändring,
till medelstorleken därav under nämnda år, dels ock bolagets reserv-
fond, beräknad enligt enahanda grunder.

I den mån aktie- eller lottkapital icke blivit före den 1 januari
1915 hos vederbörande myndighet inregistrerat eller anmält såsom
inbetalt, må till detsamma ej räknas mera än vad som motsvarar
verkligt, av delägarna gjort tillskott.

Ej heller må reservfonden upptagas till mera än femtio procent
av det belopp, vartill bolagets aktie- eller lottkapital enligt ovan
angivna bestämmelser skall beräknas; dock att i varje fall reservfon-
den må upptagas till det belopp, vartill densamma må hava uppgått
den 1 januari 1915, ökat med vad som sedermera blivit lagt till den-
samma av vid aktieteckning influtna medel.

4:o) *Inkomst från bolag m. m.*

Såsom beskattningsbar utdelning från aktiebolag eller solida-
riskt bankbolag upptages dels det belopp, som under bolags bestånd
delägare nästföregående år uppburit eller ägt uppbära i utdelning
från bolaget, utan hänsyn till vilka bolagets tillgångar, som använts
till utdelningen, dels ock vad som vid bolags upplösning tillskiftats
delägare näst föregående år utöver den å honom belöpande andel
i de bolagets tillgångar, till vilka enligt 20 § hänsyn skall tagas vid
beräkning av taxerad inkomsts förhållande till bolags kapital. Har
aktie eller banklott under nästföregående år bytt ägare, upptages
sådan utdelning, varom först sägs, såsom inkomst för den, som varit
ägare av den till aktien eller banklotten hörande kupongen vid den
tidpunkt, då utdelningen blev tillgänglig för lyftning. Under in-
komst, varom här är fråga, hänföres jämväl utdelning till komman-
ditlottägare i solidariskt bankbolag.

Delägare — — — förvärvade vinst.

Denna förordning skall vinna tillämpning, i vad den avser änd-
ring av 20 § från och med den 1 januari 1919 och i vad den avser änd-
ring i avdelning 4:o) i särskilda anvisningar till ledning vid taxe-
ringen från och med den 1 januari 1920; dock att, då fråga uppstår
om efterbeskattning för år före 1919, beträffande eftertaxeringen
skola tillämpas de bestämmelser, som gällde för det år, eftertaxerin-
gen avser.

2:o) *Förslag*
till

förordning om ändrad lydelse av det vid förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering fogade formulär nr 1 A.

*Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.*
(Forts.)

Härmed förordnas, att det vid förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering fogade formulär nr 1 A, sådant detsamma lyder enligt förordning den 24 oktober 1913, skall i nedan angivna del hava följande ändrade lydelse:

Anvisningar för deklarationsblankettens ifyllande.

31. Till kapital räknas, med nedan angivna inskränkningar, aktie- eller lottkapital samt reservfond; och skola bägge upptagas till belopp, som angivits i ingående balansräkningen, där de ej under året undergått förändring. I sådant fall bör upplysning lämnas, efter vilka grunder medelstorleken av kapitalet beräknats.

I den mån aktie- eller lottkapitalet icke blivit före den 1 januari 1915 hos vederbörande myndighet inregistrerat eller anmält såsom inbetalt, må till detsamma ej räknas mera än vad som motsvarar verkligt, av delägarna gjort tillskott.

Ej heller må reservfonden upptagas till mera än femtio procent av det belopp, vartill bolagets aktie- eller lottkapital enligt ovan angivna bestämmelser skall beräknas; dock att i varje fall reservfonden må upptagas till det belopp, vartill densamma må hava uppgått den 1 januari 1915, ökat med vad som sedermera lagts till densamma av vid aktieteckning influtna medel.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1919.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehäft en inom första kammaren väckt motion, nr 199, däri herr *Boman* föreslagit, att de i propositionen innefattade förslagen ej måtte av riksdagen bifallas.

Utskottet hemställde, att riksdagen, i enlighet med herr *Bomans* motion, ej måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Reservation hade likväl avgivits

av herrar *Jacob Larsson, Källman, Holmström, Nilsson* i Kristianstad och *Johansson* i Kullersta, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition, dock med iakttagande av viss i förtydligande syfte önskvärd redaktionell ändring i förslaget till ändrad lydelse av avdelning 4:o i de vid inkomstskatteförordningen fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen, så att denna avdelning i nämnda särskilda anvisningar komme att erhålla följande ändrade lydelse:

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

4:o) *Inkomst från bolag m. m.*

Såsom beskattningsbar utdelning från aktiebolag eller solidariskt bankbolag upptages dels det belopp, som under bolags bestånd delägare nästföregående år uppburet eller ägt uppbära i utdelning från bolaget, utan hänsyn till vilka bolagets tillgångar, som använts till utdelningen, dels ock vad som vid bolags upplösning av fonderade vinstmedel tillskiftats delägare näst föregående år; dock endast i den mån sagda medel icke enligt 20 § skola medräknas vid beräkning av taxerad inkomsts förhållande till bolags kapital. Har aktie eller banklott under nästföregående år bytt ägare, upptages sådan utdelning, varom först sägs, såsom inkomst för den, som varit ägare av den till aktien eller banklotten hörande kupongen vid den tidpunkt, då utdelningen blev tillgänglig för lyftning. Under inkomst, varom här är fråga, hänföres jämväl utdelning till kommanditlottägare i solidariskt bankbolag.

Delägare — — — — förvärvade vinst.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Källman: Herr talman, mina herrar! Den kungl. proposition nr 395, som nu skall behandlas av kammaren, har blivit föremål för en rent omätlig opposition från bolagskapitalistiskt håll. Detta torde visa, att man mindre fruktar den direkta skatteinkomst, som kommer att tillföras staten för år 1919, eller emellan 500,000 och 750,000 kronor, än det medel, som genom bifall till propositionen vunnas, för en mera effektiv taxering av bolagens vinster i allmänhet.

Bevillningsutskottets majoritet, som ansluter sig till nämnda opposition mot förslaget, framhåller till en början, att det praktiska syftet givetvis varit att tillgodose statens intresse av ökad skatteintäkt, men att vid sidan därav förefinnes ett mera teoretiskt syfte, nämligen att på detta område konsekvent genomföra dubbelbeskattning av aktiebolagens vinster. Sådan dubbelbeskattning förekommer nu endast i den mån utdelning sker till aktieägarna under bolagets bestånd. Utskottets majoritet erkänner härmed, att det centrala i förslaget går ut på att minska den nuvarande skillnaden i beskattning av bolagens vinster, allteftersom de utdelas kontant eller fonderas. Utskottet torde också väl förstå, att förslaget syftar till förhindrande av manipulationer, varigenom en del bolags — och detta bland de mest bärkraftiga — vinster undandragas från beskattning. Det egendomliga och beklagliga är, att icke mindre än fem liberaler och en socialdemokrat tillhöra utskottsmajoriteten. Man hade väl eljest trott, att när det gäller att i praktiken omsätta begreppet »rättvisa i beskattningen» vänstern stätt enig om ett sådant förslag, som den kungl. propositionen innehåller. Ty till detta begrepp hör väl att åstadkomma bestämmelser vid beräkning av bolags vinster i förhållande till kapitalet på sätt förslaget innehåller, liksom ock att bolags vinster bliva vederbörligen beskattade, vare sig vinsten utdelas delvis un-

der bolags bestånd eller vad som vid bolags upplösning tillskiftats delägare och som icke förut beskattats annat än genom den skattskyldighet, vilken åligger bolaget direkt för nästföregående år.

Det må visserligen medgivas, att utskottet sört för att för 1918 och 1919 erforderliga statsinkomster uttagas genom direkt beskattning av de bärkraftiga och huvudsakligen av bolagen, men det borde också varit utskottets skyldighet tillse, att dessa mera bärkraftiga skattskyldiga icke beredas möjlighet att för framtiden undandraga sig sin del av skattebördan.

Särskilt när det gäller bolagen får man icke förbise, huru dessa ökat i antal och betydelse för vårt ekonomiska liv, och att alla industrier eller andra företag av någon större betydelse numera drivas under aktiebolagsformen. Det är att observera i detta sammanhang, att år 1860 existerade enligt kommunalrösträttssakkunniges utredning endast 154 bolag i Sverige med ett kapitel av 52,291,346 kronor. 1881 hade antalet ökat till 1,264 med ett aktiekapital om 455,401,045 kronor; 1906 till resp. 4,086 och 1,523,692,277 kronor och 1917 till resp. 8,700 och 4,325,000,000 kronor. Denna utveckling av näringslivet kan icke förbises vid behandling av skattefrågor. Skall det vara möjligt att allt mer avveckla den indirekta beskattningen, som betydligt hårdare drabbar den fattige än den rike, då gäller det tillse, att bolagens vinster icke beredas möjlighet att delvis undandragas från beskattning.

Då det nu enligt den kungl. propositionen är fråga om att inkomstskattens progression skall bliva beroende på inkomstens förhållande till det verkliga inbetalda kapitalet och så stor del av reservfonden, som motsvarar hälften därav, ha de närmast intresserade hotat med — vilket också utskottets majoritet understryker — att kapitalbildningen försvåras, vilket både från national-ekonomisk och statsfinansiell synpunkt anses mindre önskvärt. För min del kan jag icke ett ögonblick tro, att dylika konsekvenser vore att befara. Skedde det vore det ett vittnesbörd om att vederbörande ägare av kapitalet så uteslutande tager hänsyn till rätten att å kapitalet erhålla onaturligt stora vinster, att de under alla förhållanden icke ha något verkligt intresse för national-ekonomiska eller statsfinansiella synpunkter. Och är så förhållandet, är det onödigt att åberopa dylika skäl, vilka inte torde ha annat värde än att utgöra en vacker skylt för ett illa dolt enskilt vinstintresse.

När man vänder sig mot vad man kallar dubbelbeskattning av bolagens vinster, synes det mig, som man gör sig skyldig till betydande överdrifter. Vore det icke då anledning att överväga om möjligen all slags dubbelbeskattning kunde avskaffas. Det netto, för vilket t. ex. en handlande taxeras till beskattning, är naturligtvis förut beskattat hos hans kunder, o. s. v. i all oändlighet. Utskottet anser det ingalunda säkert, att vad delägare i aktiebolag, som upplöses, tillskiftats ur tillgångar, som icke utgöra inbetalt kapital, ens till någon del utgör vinst för honom.

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

Med sådant resonemang kan man komma hur långt som helst. Därmed legaliseras även ur beskattningssynpunkt det rena jobberiet. Om man genom skattelagstiftningen kan återföra affärslivet till sundare principer än de, som taga sig uttryck i onaturliga värdestegringar, borde däremot inte kunna göras någon befogad invändning. Om därvid någon kommer att göra förluster, skall detta säkert verka så, att spekulanter i aktier tänka sig för innan de företaga inköp. I varje fall kan det icke vara statens skyldighet att genom sin lagstiftning befrämja s. k. urvattning av aktiers värde. Detta går i regel ut över de arbetande klasserna, antingen genom högre priser å vederbörande företags produkter eller ock genom uteblivna, eljest erforderliga löneökningar. Sockertrusten utgör i sådant avseende ett talande exempel.

Utskottets majoritet framhåller vidare, att en beskattning av vinst, som tillfaller delägare vid bolags upplösning, i likhet med en begränsning av kapitalbegreppet, skall föranleda ökade utdelningar på bekostnad av bolagens konsolidering genom fonderingar. Det fattas ändå i utskottets resonemang det vanliga skrämselhotet att kapitalet skall emigrera och söka sig bättre marknad i andra länder. För min del hade jag väntat, att också det skälet skulle angivas. Då sålunda det »skälet» icke anförts, måste förslaget enligt propositionen vara ganska måttfullt.

Den kapitalökning hos ett antal bolag, som genom fondering under åren 1915, 1916 och 1917 undandragits beskattning, är anmärkningsvärt stort. På sid. 19 i propositionen meddelas nämligen, att dylik kapitalökning förekommit med ett belopp av 236,258,565 kronor. De bolag, som här avses, hade vid 1917 års slut ett sammanlagt aktiekapital av 600,220,479 kronor. Då i sistnämnda belopp ingå såväl nämnda fonderade vinstmedel som vissa under kristiden verkställda nyteckningar, antager departementschefen, att dessa bolags den 1 januari 1915 befintliga aktiekapital blivit åtminstone i det närmaste fördubblat genom överförda vinstmedel. Ingen torde med något fog kunna påstå, att en riktigare beräkning av bolags vinst i förhållande till dess kapital, bör kunna förhindra företagens önskvärda konsolidering. I det sammanhanget omnämner finansministern, att samtliga de aktiebolag, som under något av de tre nämnda åren verkställt en ökning av sitt aktiekapital, antingen genom nyteckning eller genom utsläppande av gratisaktier under år 1916, gått med en vinst av 509,887,148 kr. och 7 öre på ett aktiekapital vid 1915 års slut av 1,132,715,520 kr. Sådana siffror torde väl utan vidare få anses visa det befogade i propositionens förslag och de betydande överdrifterna i oppositionen mot detsamma.

I tidningen Dagens Nyheter för den 10 juni förekommer en beaktansvärd artikel rörande den förevarande propositionen, vari sakligt gendrives den kritik, som beståts från olika håll.

Det heter här bl. a.:

»Man har framhållit, att förslaget innebär en skarpare dubbelbeskattning å aktiebolagen och dess aktieägare och att en sådan

dubbelbeskattning i princip ej är riktig, utan innebär en oegentlighet. Hur man än ser den saken, så ha vi ända sedan 1902 haft sådan dubbelbeskattning, och den torde väl numera få anses vara ofrånkomlig. Förslaget innebär alltså icke någon för vår skattelagstiftning främmande nyhet, utan endast en konsekvent utvidgning av förut bestående skatteförordning. Betänkligheter ha också framlagts mot att förslaget verkar retroaktivt, i det att hänsyn icke får tagas till fonderat aktiekapital, som inregistrerats efter den 1 januari 1915. Det kan då erinras om, att 1902 års lag var ännu skarpare, i det att densamma gick tillbaka till 1897.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt
(Forts.)

Det har vidare framhållits, att, då ett bolags vinst utdelas få aktieägarna den till sin fria disposition, medan då vinsten fonderas, den är undandragen aktieägarnas förfogande. Det är emellertid sanning med modifikation, när ju en aktieägare kan disponera över sina aktier och genom försäljning av dessa disponera över det mervärde, som vinstfonderingen ger åt hans aktiepost.

Såsom särskilt »ödesdigert» har framhållits, att genom förslagens genomförande bolagen skulle komma att avskräckas från att medelst fonderingar konsolidera sin ställning. Låt oss då genom ett exempel se, hur lagen skulle verka. Antag, att ett bolag med 1 miljon kr. i inbetalt aktiekapital genom fonderingar ökar detta kapital till 2 miljoner kr. och samtidigt skaffar sig 1 miljon kr. i reservfond. Antag vidare att bolagets inkomst enligt nu gällande förordning skulle uppgå till 25 procent av kapitalet (3 miljoner kr.) så skulle inkomstskatten komma att utgå med 4 kr. 80 öre pr 100 kr. Enligt det nya förslaget skulle bolagets kapital ej få beräknas mera än till den ursprungligen inbetalda miljonen plus en reservfond av 500,000 kr., och vinsten skulle sålunda i förhållande till detta kapital på 1½ miljon kr. komma att ställa sig i 50 procent, varvid skatten skulle komma att utgå efter 5 kr. 40 öre pr 100 kr. Skillnaden blir sålunda endast 0,6 procent. För samma bolag och samma vinst skulle den extra inkomst- och förmögenhetsskatten enligt nu gällande förordning utgå med 2,85 procent och efter det nya förslaget med 3,45 procent, en skillnad alltså även här på 0,6 procent, eller inalles 1,2 procent. Är det verkligen någon, som tror, att denna stegring i skatten skulle komma att verka avskräckande beträffande fonderingar?

I detta sammanhang torde kunna erinras om, att nu gällande bestämmelser rörande bolagsbeskattning ha den verkan, att det större kapitalet blir billigare beskattat, om det placeras i ett bolag, än om det förblir helt i den enskilda kapitalistens händer. Om t. ex. en person har en årsinkomst av 500,000 kr. på ett i hans rörelse insatt kapital av 5 miljoner kr., så har han att erlagga skatt efter ett taxerat belopp av 583,300 kr. (årsinkomsten plus $\frac{1}{60}$ av förmögenheten). Skatten härför utgår enligt 1910 års förordning efter 5 procent och enligt 1917 års förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt efter närmare 7 procent, eller således i detta fall med i runt tal 70,000 kr. Därest samma person sätter sin förmö-

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

genhet på aktiebolag, skall bolaget, om inkomstprocenten är 10, enligt 1910 års förordning erlägga en skatt 3,45 procent och enligt 1917 års förordning av 1,80 procent, eller tillhopa 5,25 procent, eller 26,250 kr. Dessutom har ägaren att betala skatt för vad han tar ut ur bolaget. Om han för egen del behåller 100,000 kr. och låter resten kapitaliseras inom bolaget, utgår skatt för honom å ett belopp av 183,300 kr. (100,000 plus $\frac{1}{60}$ av förmögenheten) med i runt tal 20,000 kr. Hela hans skattebelopp för bolag och egen del uppgår sålunda blott till c:a 46,250 kr. mot förutnämnda 70,000 i det fall, att aktiebolagsformen ej av honom användes.

Det är allt-så icke fråga om att överbelasta bolagens skatteförmåga, lika litet som det är fråga om att på något särskilt sätt av enskilda förmögna uttaga större skatter, än bärkraften det tillåter.

Det är mera frågan om, huruvida även i fortsättningen den mindre bemedlade skall bära den största bördan, när det gäller att skaffa staten inkomster. Före krigsåren har så skett genom tullsystemet och annan indirekt beskattning. Under krigsåren ha de fattigare klasserna våldsamt tryckts av dyrtiden, som i sig inneburet, att dessa ytterst haft att bära den största bördan av krigskonjunkturbeskattningen och de oerhörda vinster, som tillfallit bolag och enskilda. Är det meningen att i fortsättningen förfara på samma sätt, vart skall det taga vägen? Skall kapitalets ägare med sitt vanliga hot få tillförsäkra sig betydande oförtjänta vinster allt framgent, vilka ytterst bestridas av det arbetande folket? Det finnes nu möjlighet att på den gemensamma voterings väg skipa rättvisa beträffande skattskyldigheten, och den möjligheten bör då begagnas. I striden mellan storkapitalet och folkets flertal borde den nuvarande majoriteten i den svenska riksdagen veta sin plikt.

Den föreliggande propositionen är ett led i strävandet av rättvisa i beskattningen, och det vore därför mer än underligt, om de breda lagrens representanter, d. v. s. de, som föra talan för bönder och arbetare, skulle medverka till att förslaget faller. Det har förut visat sig, när det 1915, 1916 och 1917 gällt krigskonjunkturskatten och tonnageavgiften, att bevillningsutskottets borgerliga majoritet icke representerat flertalet i riksdagen. Jag vågar hoppas, att så även skall beträffande detta förslag vara fallet, och att därför andra kammaren i dag och riksdagen sedan i gemensam votering skall bifalla den kungl. propositionen, till vilken jag, herr talman, ber att, med yrkande om avslag å utskottets hemställan, få yrka bifall med den förändring, som innefattas i reservationen av herr Jacob Larsson m. fl.

Med herr Källman förenade sig herrar *Holmström*, *Johansson* i Kullersta, *Björck*, *Sjöblom* och *Bärg* i Katrineholm.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Thorsson*: Herr vice talman! Det är väl knappt något ärende, som legat före

till riksdagens behandling under innevarande riksdag, som varit föremål för en så livlig överläggning utanför riksdagen som det nu föreliggande. Det är ju ganska naturligt, att, när det gäller att vidtaga åtgärder, varigenom statsverket skall tillförsäkras nödiga inkomster för upprätthållande av sin verksamhet, en mer eller mindre förbittrad strid kan uppstå mellan de olika intressegrupperna om, vem som egentligen skall bära den ifrågasatta palagan. Den nu föreliggande propositionen har ju till uppgift att tillgodogöra statsverket aktiebolagens skattebärkraft. Det har erfarit mig, att nu gällande skattelagstiftning innehåller vissa luckor, varigenom avsevärda belopp undandragits beskattning, vilka enligt min uppfattning borde ha varit skattepliktiga. Propositionen innehåller två olika saker. För det första föreslås en annan beräkningsgrund ifråga om skatt för bolags kapital. För det andra föreslås en bestämmelse om beskattning av inestående vinstmedel vid bolags upplösning. Båda dessa saker ha särskilt under den rådande kristiden visat sig ha givit anledning till vissa reflektioner om verkningarna av den lagstiftning, som genomfördes år 1911. Vi veta ju, att år 1910 byggde man den grund, på vilken skatten skulle uttagas, efter till och med mycket strängare villkor än det nu föreliggande förslaget innebär. Då medgavs icke bolag rätt att räkna annat kapital än det verkligen inbetalda, icke ens medgavs för bolag rätt att medräkna något av reservfonden. Då detta beslut fattades vid 1910 års riksdag, beslöts emellertid på enskild motionärs framställning även en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t skulle vidtaga vissa ändringar uti 1910 års beslut. Resultatet av denna skrivelse utformades i 1911 års skattelag, vari man gick till en annan ytterlighet nämligen att medgiva bolag rätt att beräkna allt till bolaget infört kapital, såväl det som kontant inbetalats som det, som uppsamlats genom vinstutdelning, vid bedömandet av den skatteskala, efter vilken skatt skulle utkrävas. Det vill förefalla mig, att mellan dessa båda ytterlighetsriktningar intager den nu föreliggande propositionen en lämplig medelväg, vilken genom sitt innehåll framför allt icke på något som helst sätt berättigar till det klander, som riktats mot densamma för mindre väl avvägd proportion, för obehållsamhet, för strävan att vilja undergräva möjligheten av kapitalökning o. s. v. Det är ganska naturligt, om en skattelagstiftning, som utestänger möjligheterna till normal kapitalbildning, och som på ett ytterst skarpt sätt inverkar på den sunda utvecklingen, det är ganska naturligt, säger jag, om en sådan lagstiftning bekämpas. Men det vill dock förefalla mig att, även om man utvecklar en mycket god vilja, så skall det vara mycket svårt att med något verkligt underlag bevisa, att den nu föreliggande propositionen beträder sådana beskattningssvägar, varigenom kapitalet skulle avskräckas från att konsolidera sig. Uti den nu föreliggande propositionen kräves ju intet annat, än att man skall begränsa rätten att beräkna genom vinster uppsamlat kapital vid bedömande av den skatteskala, som skall tillämpas. Och då har

*Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.*

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

i propositionen ifrågasatts, att man skulle som aktiekapital räkna det, som av insättarna kontant inbetalts. Men dessutom medgiva, att reservfonden får motsvara 50 % av aktiekapitalet, och att man alltid skall få räkna med dessa 50 % i reservfonden såsom verkligt kapital. Nå, vad skall nu detta åstadkomma för revolterande verkan? Från bolagsintresserat håll har man sökt resa sig med en förtvivlans energi mot den princip, som här inaugureras. Det skulle vara utomordentligt intressant att få klarlagt, vari denna nya princip skiljer sig från vad som tillämpades redan 1910 i annan mån än att den är mindre krävande, än 1910 års princip var. Och jag kan icke föreställa mig, att det skall vara ett bevis på en mindre aktsamhet om den ekonomiska utvecklingen, att 1918 års riksdag får sig förelagd en skatteproposition, som icke ens går så långt, som man ansåg sig kunna gå 1910.

Vad är det nu för farliga saker, som inträffar, för den händelse riksdagen, emot bevillningsutskottets majoritets önskan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts proposition? Vilken inverkan skall det egentligen få på det, som är det väsentliga här, nämligen skattebördan för dem det avser? Om enligt den vanliga inkomstskatteförordningen och den extra inkomstskatteförordningen i ett aktiebolag dess beskattningsbara inkomsten uppgår till 10 procent, skulle inkomstprocenten höjas till $13\frac{1}{3}$ %, under förutsättning att riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts proposition. Och det skulle medföra en höjning av skattetrycket med 0,72 %. I ett bolag, som utdelar 20 %, skulle inkomstprocenten vid bifall till propositionen höjas till $26\frac{2}{3}$ %, och skattetrycket skulle ökas med 0,70 %. Om inkomstprocenten är 40 % under nuvarande förhållanden skulle efter denna propositions genomförande inkomstprocenten höjas till $53\frac{1}{3}$ %, och skattetrycket ökas med 0,30 %. Vid en inkomst av 75 % skulle, om denna proposition bifalles, beräkningsgrunden höjas till 100 %, och skattetrycket skulle då höjas med 0,45 %. Jag ifrågasätter, om detta är en sådan ökning i skattetrycket, att det skulle innebära en benägenhet att avstå från en normal kapitalbildning. De nu anförda exemplen äro angivna under förutsättning, att bolagets kapital fördubblats genom hopsamlade vinstmedel.

Jag skall nu anförä ett annat exempel. Under förutsättning att kapitalet genom vinstmedel tredubblats, skulle enligt nuvarande grunder 10 % vinst höjas till 20 % och skattetrycket ökas med 1,90 %. Under förutsättning att vinsten är 20 % enligt nuvarande grunder, ökas den till 40 % enligt den nu föreliggande propositionen, och skattetrycket ökas med $1\frac{1}{2}$ %. Under förutsättning att vinsten är 40 %, skulle den enligt propositionen ökas till 80 % och skattetrycket ökas med 0,75 %. Och under förutsättning att vinsten är 75 %, skulle den enligt propositionen ökas till 150 % och skattetrycket ökas med 0,50 %.

Om kapitalet genom vinstmedel blir femdubblat, så skulle en efter nuvarande grunder uträknad inkomstprocent av 10 höjas till $33\frac{1}{3}$ %, och skattetrycket ökas med 3,10 %. En vinst av 20 % skulle efter bifall till denna proposition ökas till $66\frac{2}{3}$ %, och skatte-

trycket ökas med 2,10 %. En vinstprocent efter nuvarande grunder av 40 % skulle efter propositionens genomförande bli 133 $\frac{1}{3}$ %, och skattetrycket skulle ökas med 1,20 %. En vinstprocent av 75 % skulle enligt enahanda grunder beräknas till 250 % och skattetrycket ökas med 0,55 %. Det förefaller mig, att icke ens ett bolag som nått en femdubbling av sitt aktiekapital skulle genom ett bifall till den nu föreliggande propositionen avskräckas från att fortsätta med sin kapitalanhopning.

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

Uti nu anförda exempel har jag endast rört mig med den procentsats, som man kunde tänka sig skulle komma att tillämpas under normala tider. Jag ifrågasätter ju icke, att vi lagstifta för de extraordinära tider, under vilka vi nu leva, utan en lagstiftning i denna riktning måste väl sikta något längre än till morgondagen.

Men jag skall taga ett annat exempel, som även berör denna kristid med därav följande krigskonjunkturskatt. Ett bolag med ursprungligen en miljon kronors kapital fonderar genom gratisaktier 500,000 kronor och fonderar ytterligare 500,000 kronor i reservfond samt får därigenom ett aktiekapital av två miljoner. Vinsten beräkna vi till 300,000 kronor, och vi antaga, att av dessa 300,000 kronor är 100,000 kronor merinkomst föranledd av kristiden. Inkomstprocenten enligt nuvarande bestämmelser skulle i detta fall bli 15 % på två miljoner kronor, men vid tillämpning av proposition 395 skulle inkomstprocenten ökas från 15 till 20 % på 1 $\frac{1}{2}$ miljon. Ty det är att märka, att i det senare fallet får bolaget ej såsom kapital medräkna de 500,000 kronorna. Man får icke rätt att räkna mer än 50 % av reservfonden som aktiekapital, och de 500,000 kronorna räknas således icke med vid bedömandet av skatteskalan. Enligt detta exempel skulle då skatten enligt nu gällande bestämmelser utgå i vanlig inkomst- och förmögenhetsskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt efter 6 kronor 20 öre per 100 kronor. Om proposition 395 varit genomförd, skulle denna skatteprocent ökats till 7,15 per 100 kronor. På detta inkomstbelopp skulle bolaget få utbetala i vanlig inkomst- och förmögenhetsskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt 18,630 kronor efter nuvarande grunder och 21,450 kronor med tillämpning av de grunder, som ifrågasätts i proposition 395. I krigskonjunkturskatt skulle detta bolag i båda fallen, såväl efter nuvarande grund som om bestämmelserna uti proposition 395 tillämpades, utbetala 17,000 kronor. Tilläggsavgift skulle efter nuvarande grunder utgå efter tilläggstariffen, sådan den är utformad i den föreliggande propositionen nr 448 om krigskonjunkturskatt, med 2,5 % å skatten. Efter genomförande av proposition 395 skulle den utgå med 5 %. Med både inkomst- och förmögenhetsskatt, extra inkomst- och förmögenhetsskatt och krigskonjunkturskatt skulle enligt nu gällande grunder skattebeloppet bli 36,055 kronor. Om man tillämpar den princip, som ifrågasättes i nu föreliggande proposition, skulle bolaget få betala sammanlagt 39,300 kronor i skatt. I ena fallet utgår

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt. (Forts.)

det 12 % och i andra fallet 12,3 %, således en stegring av 0,3 % av skattetrycket för ett bolag, så situerat som här ifrågasättes.

Jag skall taga ett annat exempel, som visserligen icke direkt hör till detta ärende, men som i alla fall, eftersom vi om en liten stund komma att behandla det spørsmålet, ju mycket väl kan försvaras, att man tager det med. Därest Kungl. Maj:ts tilläggsavgift utbytes mot utskottets fördubbling av extra inkomstskatten, som vi få att pröva om en stund, huru skulle då ett sådant bolag som detta komma att stå till boks? Jo, under förutsättning att riksdagen antager bevillningsutskottets på bordet vilande förslag till skattetryck i stället för det förslag, som är gjort i den kungl. propositionen angående krigskonjunkturskatt, skulle bolaget enligt nu rådande skatteprinciper komma att få betala 42,110 kronor i skatt. Om proposition 395 tillämpas, skulle bolaget komma att få betala 46,250 kronor i skatt. Det blir således i ena fallet 14 % och i andra fallet 15,4 % av inkomsten. Under förutsättning att Kungl. Maj:ts båda föreliggande propositioner, såväl proposition 395 som proposition 448, skulle komma att bli bestämmande för skattetrycket, så skulle detta bolag som jag nu sysselsätter mig med få betala 39,300 kronor i skatt. Skulle däremot den »lindring i skattetrycket», som bevillningsutskottet ifrågasätter, jämförd med den kungl. propositionen om krigskonjunkturskatt, tillämpas, så får motsvarande bolag betala 42,110 kronor i skatt!

Jag har något utförligt sysselsatt mig med dessa saker, därför att jag tror det kan vara riktigt att något tillrättalägga och bemöta den agitation, som iscensatts i syfte att misstänkliggöra det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt. Jag bestrider för min del, att detta förslag är av den revolutionerande betydelse, som man sökt göra gällande. Det har haft till syfte att avlägsna några av de värsta olägenheterna, som 1911 års skatteförordning medgiver. Det är hela dess uppgift.

Utskottet har ifrågasatt, att man skulle undanskjuta detta förslag och låta det hela anstå tills en omfattande utredning kan hinna verkställas angående en förändring av den direkta beskattningen till staten. Men, mina herrar, om man skall vidtaga ett sådant omfattande arbete, så vill det förefalla mig, att detta arbete bör läggas efter sådana linjer och på sådana grunder, att man icke omedelbart efter dess antagande skall behöva vidtaga lappningsåtgärder. Under sådana omständigheter kan Kungl. Maj:t behöva tid på sig för att utarbета ett dylikt förslag.

Jag vidhåller fortfarande, att detta förslag icke är någonting annat än ett mellanting mellan den väg, som beträddes 1910, och det beslut, som fattades 1911. Och jag får verkligen säga, att jag har blivit mycket fundersam över, att detta förslag t. o. m. från borgerligt frisinnat håll har mött ett sådant motstånd. Endera måste man ha trott, att detta förslag innehåller värre saker, än det innehåller, eller också är det på det sättet, att frisinnat stannar någonstans i närheten av kassaskåpet. Jag måste få det intrycket, när jag erfar vad som passerat omedelbart före den tid-

punkt, när riksdagen skall taga ställning till den nu föreliggande frågan.

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

Mina herrar, vi befinna oss i en tid, som kräva offer av alla samhällets medborgare. Jag har den mycket obehagliga uppgiften att försöka avväga skattebördan mellan olika samhällsgrupper. Jag har haft deputationer från olika håll. Från arbetarhåll har man sagt, att det nu med naturnödvändighet måste bli avkortningar på skatterna till både kommun och stat i mycket stor utsträckning därför att särskilt för de samhällsmedborgare, vilka behöva 80 å 90 % av sin inkomst för att täcka de dagliga hushållsutgifterna, har den oerhörda dyrtiden verkat så tryckande, att de med yttersta nöd kunna avvara den skärv, som de såsom laglydiga medborgare äro skyldiga att i form av skatt avstå till samhället. Och jag måste säga till dessa: det finnes så mycket i vad Ni nu här betonat. Men jag har sagt till dem: Edra anspråk kunna icke fullt tillmötesgå; Ni måste försöka spänna den sista nerven för att giva Er skärv till det allmänna, ty nu behöva vi alla samfällda krafter för att upprätthålla samhällets bestånd. Då har jag tänkt, vi måste dock gå dessa betungade till mötes så långt det är möjligt. Vi måste begära, att av dem, som mycket hava skall också mycket mera krävas i denna tid.

Från dessa utgångspunkter, herr talman, har jag varit med om att utforma detta skatteförslag, som tillgodoser statskassans behov men samtidigt tager hänsyn till alla rimliga anspråk i fråga om kapitalbildning. Såsom svar härpå reses ett frenetiskt väsen emot det oförstånd, emot den obetänksamhet, som vill lägga hämsko på kapitalbildningen, denna urkälla till allt samhällets bestånd. Men mina herrar, kapitalbildningen är icke enbart representerad av aktiekapitalet. Den är också representerad i den mänskliga arbetskraften. Denna senare är en mycket väsentlig beståndsdel i det kapital, som är grunden för skapandet av nya kapital. Och om vi räkna med, att denna del av kapitalet också skall ha sin andel i samhällsutvecklingen, då är jag för min del livligt övertygad om att jag befinner mig på den rätta sidan, när jag har inför riksdagen framburit den nu på kammarens bord vilande propositionen.

Det gäller att avväga bördorna. Och mina herrar, hittills har det icke varit någon som helst svårighet att få debet och kredit att gå ihop. Men vi möta våra tider. Vi möta tilltagande arbetslöshet, icke på grund av avsaknad av kapital, utan på grund av andra svårigheter, som hindra oss från det fria varuutbyte, och varigenom vi omöjligt med full kraft kunna utnyttja våra tillgångar. Detta kommer att i ännu högre grad nedsätta de samhällsgruppers skattekraft, som jag här tillåtit mig att omnämna.

Men vi ha icke att emotse någon minskning i de krav, som ställas på statskassan. Om herrarna ha behagat räkna något på den inkomstberäkning, som jag haft tillfälle att förelägga riksdagen, så skall därav framgå, att 1919 blir ur skattesynpunkt ett synnerligen bekymmersamt år. Och jag vill draga den slutsatsen, att 1920 blir ännu värre.

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

Under sådana omständigheter är det ingenting annat än klok omtanke om statens finanser, att denna proposition 395 vinner riksdagens bifall. Ty därigenom får man möjlighet att något närmare träffa dem, som av en eller annan omständighet ha undandragit sig sin behöriga plikt. Icke olagligen, ty jag förutsätter att de följt lagens föreskrifter.

Jag skall icke längre upptaga herrarnas tid, fastän detta ärende kunde giva anledning till mycket mera resonemang.

Jag har med dessa ord, herr talman, velat fästa kammarens uppmärksamhet på innebörden i den föreliggande propositionen, och jag skulle känna en djup besvikelse, om riksdagens andra kammare skulle anse sig böra följa bevillningsutskottets förslag sådant det här är utformat. Jag ber därför, herr talman, att få, till den kraft och verkan det hava kan, på det bevekligaste anhålla hos kammaren att biträda den reservation som åtföljer detta utlåtande.

Herr talmannen, som under herr statsrådet Thorssons anförande inträtt och övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav nu ordet till

Herr Rune, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Denna proposition nr 395 står i så nära samband med skatteförslagen i allmänhet, att jag skall tillåta mig att något gå in på skattepolitiken i allmänhet. Jag har så mycket större anledning till det efter de uttalanden, som nu gjorts från regeringsbänken.

Jag vill då först säga till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att jag är med honom fullt ense därom, att den våldsamma agitation, som har riktats mot dessa skatteförslag, har varit bra märkvärdig. Jag tycker den har varit lika litet grundad som det storartade patos, med vilket herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nu talar för det föreliggande skatteförslaget.

Jag vill erinra herrarne om, att i första delen av herr statsrådets anförande gjorde han allt för att visa oss med siffror, huru litet skattestrycket skulle bli genom antagande av den proposition vi nu behandla. Jag vill också säga herrarne, att i propositionen visas det, att denna proposition beräknas giva $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ miljon kronor. När finansministern vid slutet av riksdagen finner, att han behöver få 60 miljoner kronor mera i skatt, när han så lägger fram förslag om det och han får denna summa och det arrangeras så, att jag vågar påstå, att herr finansministern icke kan säga, att ett enda kopparöre av dessa 60 miljoner, som bevillningsutskottet föreslagit skola voterats åt honom, drabbar de mindre bemidlade, men han sedan icke får denna halva eller tre kvarts miljon genast, därför att vi icke vilja taga detta förslag, ty grunderna passa icke: när så är, så får jag säga, att då uppträda och tala å det fattiga folkets vägnar och tala, som om de liberaler, som icke vilja vara med om detta, skulle vara några stora blods-

gare, som tänkte mer på sina kassakistor, det talet förstår jag icke. Och jag trotsar den i kammaren, som förstår, att herr statsrådet tar det på detta sätt, när han fått de 60 miljonerna från de mest bärkraftiga.

Jag protesterar mot de hårda ord, som herr statsrådet i detta sammanhang fällde över mig och mina meningsfränder, och jag anser mig hava skäl att göra det. Jag vill också erinra herr statsrådet om att beräkningarna till det skatteförslag, som bevillningsutskottet har framlagt, vilka äro uppgjorda av sakkunnigt folk, visa, att herr statsrådet får i själva verket icke blott de 60 miljoner plus $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ miljon, som herr statsrådet begärt, utan enligt vårt förslag får herr statsrådet 61,800,000 kronor, d. v. s. vi giva herr statsrådet 1,300,000 respektive 1,000,000 kronor mera än han begär. Resultatet blir, att han står upp här och säger, att det är upprörande, att frisinet slutar i närheten av kassakistorna, och protesterar på det fattiga lidande folkets vägnar, för att man icke vill göra rättvisa i beskattningen. Jag vädjar till kammaren, om detta är att göra rättvisa.

Nu skall jag här vidare giva en liten översikt, som visar, hur rätt jag har i de påståenden jag gör. För budgeten behöfves ytterligare 60 miljoner kronor, som jag nyss nämnde. Den kungl. propositionen gick ut ifrån, att dessa medel skulle anskaffas på det sättet, att 25 miljoner skulle uttagas genom skärpt progression på skalan ifråga om krigskonjunkturskatten; där skulle skalan gå upp till 40 % i stället för 32 %. Vidare skulle av bolagen uttagas 35 miljoner kronor genom en tilläggsbeskattning till krigskonjunkturskatten, om jag så må uttrycka mig. Hur har bevillningsutskottet nu förfarit i detta fall? Jag måste säga, att det sätt, på vilket vi löst dessa skattefrågor, måste också hava legat under herr statsrådets dom, åtminstone när herr statsrådet uttalade en så förkrossande dom över hur ömma vi äro om de högre skatte dragarna, ty icke tror jag, att herr statsrådet tänkte enbart på den där $\frac{3}{4}$ miljonen, när herr statsrådet gjorde så stor affär av detta utan herr statsrådet tänkte väl i alla fall på huvudsaken, som var de 60 miljonerna. Innan jag övergår till att redogöra för hur vi sökt taga ut dessa pengar, vill jag säga, att jag gör denna resumé icke blott för herrarnas skull utan för allmänhetens skull, ty jag har liksom herr statsrådet blivit upprörd över det sätt, på vilket man i vissa tidningar skrikit om att regeringens skatteförslag fullständigt underkänts av bevillningsutskottet. Därför har jag ett behov av att visa, hur nära i själva verket bevillningsutskottets förslag ansluter sig till regeringens uppfattning, och då kunna herrarna också förstå, hur stor anledning herr statsrådet haft att hålla det anförande, han nyss höll.

Bevillningsutskottet gillar till fullo den kungl. propositionen därutinnan att man skall höja skatteskalen ifråga om krigskonjunkturskatten, så att den giver 25 miljoner kronor mera, än förut var beräknat. Sedan gäller det att taga ut de 35 miljonerna, som enligt regeringens förslag skulle uttagas genom tilläggsskatt på

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förnöjen-
hetsskatt.
(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

bolagen. Då har bevillningsutskottet tagit ut dessa 35 miljoner kronor på det viset, att först och främst har av bolagen uttagits 30 miljoner kronor. Det är ju något upprörande, förstås, att man icke uttagit även de fem miljonerna av bolagen kanske någon tycker, men när jag talar om för herrarna, att bevillningsutskottet har tagit ut dessa fem miljoner kronor genom att höja progressionen på inkomst- och förmögenhetsskatten på sådant sätt, att man lägger höjningen på dem, som hava 100,000 kronors nettoinkomst och därutöver, kan det ju hända i alla fall, att herrarna icke tycka att det är så fruktansvärt, och jag tänker mig, att både regeringen och andra kammaren skall giva bevillningsutskottet syndaförlåtelse för att det har tyckt, att för dem, som hava 100,000 kronor och därutöver i inkomst, kan man låta progressionen gå upp litet. Jag får verkligen säga, att om den, som förtjänar 100,000 kronor, skall betala efter mycket högre skatteprocent än den, som förtjänar 10,000 kronor, d. v. s. tio gånger mindre, då kan jag med mitt enkla sunda bondförnuft, ty det har jag verkligen, icke begripa annat än att den, som förtjänar en miljon är avsevärt mycket mera skattekraftig eller kan bära en mycket högre skatteprocent än den, som förtjänar 100,000 kronor. Jag tycker, att det ligger så god logik i detta, att jag icke föreställer mig, att herrarna kunna klandra oss för det.

Hur ha vi nu tagit ut de 30 miljonerna? Jo, dem har utskottet tagit av bolagen, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, på det sättet, att vi låtit dem betala i en skatteprogression, som hänföra sig till den inkomst de hava, så att det bolag, som förtjänar t. ex. 50 % på sitt aktiekapital, får betala efter en viss skatteskala och det, som förtjänar 150 % får betala efter en annan skatteskala, precis som Kungl. Maj:t föreslagit beträffande den tilläggsskatt, som skulle drabba bolagen. Bevillningsutskottet ansluter sig således, som herrarna höra, mycket nära till Kungl. Maj:ts förslag både ifråga om av vem man bör taga ut pengarna och även ifråga om skatteprogressionen. Vad är då skillnaden mellan regeringens och bevillningsutskottets förslag på denna punkt? Den stora skillnaden ligger däri, att vi ha ansett, att krigskonjunkturskatten är en skatt, som drabbar mycket ojämnt. Den drabbar en del men icke alla rika och mäktiga bolag och enskilda personer. Herrarna veta kanske, att jag mer än en gång kämpat för, att man skulle lägga om denna skatt till en allmän merinkomstskatt. Då kan man nämligen räkna med, att alla, som fått ökad inkomst, och därigenom även blivit mer bärkraftiga, också få skatta därför. Då undkommer man det obehag, som är förknippat med denna skatt, att endast somliga bli fast för denna skatt, och få betala mycket höga belopp, under det att andra, som kanske i själva verket vore lika skyldiga att betala sådan skatt, gå fria. När man har den uppfattningen — och det har erkänts från alla håll, till och med i den kungl. propositionen — att krigskonjunkturskatten drabbar ojämnt och är svår att få rätt tillämpad, är det väl naturligt, att man ser till, om man icke på något rimligt sätt

kan företaga den ofördelaktiga verkan av krigskonjunkturskatten, som ligger i att den drabbar ensidigt och i många fall orättvist. Jag tycker, att herr statsrådet borde vara intresserad av att icke en del rika bolag och enskilda personer, som kanske förtjänade mycket stora belopp på spekulation åren 1912 och 1913 men som icke förtjänat mera under de senare åren, slippa undan krigskonjunkturskatten, under det att andra liknande affärer, som hade det dåligt åren 1912 och 1913, få betala sådan skatt. Även herr statsrådet borde väl tycka, att det är en lofvärd avsikt av oss att söka utjämna denna skatt genom att lägga den på en bredare basis. Detta är den enda skillnaden mellan den kungl. propositionen och bevillningsutskottets förslag, och när vi ha gatt med på dessa 60 miljoner och man blott gjort denna lilla förändring, men i övrigt icke velat lägga skatten på några andra än dem, Kungl. Maj:t föreslagit, om vi undantaga de olyckliga fem miljonerna, som vi vilja taga ut av dem, som ha över 100,000 kronors inkomst, så väljar jag till herrarna, om det finnes fog för den kritik, vi fått höra och för det patos, som utvecklats för att visa, att vi icke tänkt på annat än våra kassakistor.

Om jag nu går till den föreliggande propositionen, som bör ses mot denna bakgrund, vill jag framhålla, att herr statsrådet själv talar om i propositionen, att det egentliga syftet med denna proposition är, att bolagsvinst skall beskattas, såväl den, som utdelas till aktieägarna, som den, som fonderas. Dessa fonderingar användas, som herrarna veta, ibland till att utdela gratisaktier och ibland till att öka bolagens fonder. Det har varit mycket tal om detta, och jag kan icke neka till, att jag tycker, att jag har ganska god smak för att låta denna beskattning bli sådan, att aktieägarnas hela nettovinst — hela denna vinst är dock aktieägarnas — skall drabbas av inkomst- och förmögenhetsskatt, icke blott den utdelade vinsten utan även den fonderade. Så långt är jag ense med den kungl. propositionen och med herr statsrådet, men så börja vi skiljas i någon mån, ehuru kanske icke så mycket i sak, och därför har jag verkligen med mycket jämnmod burit den starka kritik, som herr statsrådet ägnade bevillningsutskottets förslag. Den har verkligen icke träffat mig och knappast mina kamrater heller. Man kan konstatera, att vi på många punkter äro ganska eniga om att denna vinst skall beskattas, även om den icke delas ut. Nu säger herr statsrådet visserligen, och det är riktigt sagt, att det är ganska svårt att räkna ut, om denna icke utdelade vinst skall beskattas hos aktieägarna. När aktieägarna deklarerar för att de haft inkomst av aktier, skola de också få skatta för den vinst, som icke delats ut, men som dock är deras, även om den står kvar i bolaget. Men då säger herr statsrådet, och även det är riktigt, att det är ganska svårt att göra det, ty det kan hända, att i ett stort bolag finnas några mindre aktieägare, som ha några få aktier. Majoriteten har ju möjlighet att bestämma, att blott en liten del av vinsten skall utdelas och att resten skall fonderas, och då kan man förstå, hur det går med en

*Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.*

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

sådan liten aktieägare. Han skall betala en stor skatt för en vinst som kanske visserligen är ganska stor, men som han icke får i sina händer, emedan den står kvar hos bolaget. Det är klart, att detta skulle främja uppkomsten av ett missförhållande, som ofta är rådande, nämligen att majoriteten är efter år underlåter att dela ut vinsten och så att säga svälter ut de små aktieägarna, som sitta och hava några få aktier. De tröttna, när de icke få den utdelning, som de så väl behöva, och då kan majoriteten få tillfälle att köpa deras aktier för rampris och på det sättet skinna åt sig de små aktieägarnas pengar. Detta har herr statsrådet mycket riktigt påpekat, och därför anser han, att det är tveksamt, om man kan gå den vägen. Hur skall man då göra? Det kan ifrågasättas med mycket fog, att man skall låta bolagen betala inkomst- och förmögenhetskatt för den vinst, som icke utdelas. Då blir dubbelbeskattningen genomförd ordentligt. Det möter naturligtvis rysligt stora svårigheter att beräkna den progression, efter vilken detta skall ske, men svårigheterna äro ju i allmänhet till för att övervinnas. Jag har verkligen det förtroendet för herr finansministern, att han är karl att i sammanhang med den utredning, som nu skall igångsättas, lösa denna kinkiga fråga, så att när vi få ett nytt förslag till inkomst- och förmögenhetskatt, denna fråga blir tillfredsställande löst. Kontentan av det hela är emellertid, att den kungl. propositionen förklarar, att det är rysligt svårt att laga så, att dessa fonderade vinster bli beskattade. Det kräves utredning i detta hänseende, och den bör göras i samband med den utredning angående omläggning av inkomst- och förmögenhetskatten, som är påbörjad och som skall resultera i, att man, enligt vad herr statsrådet meddelat, antagligen redan nästa år skall få ett nytt förslag till inkomst- och förmögenhetskatt.

Så långt äro vi fortfarande ense, herr statsrådet och jag samt herr statsrådet och utskottet. Men sedan säger herr statsrådet, att han i alla fall anser, att aktiebolagen böra tåla litet hårdare beskattning och det missförhållande, som ligger i att man får på sätt som nu sker räkna sig tillgodo sina tillgångar vid ett företags upplösning, det missförhållandet skall man alltid kunna undanröja ad interim. Visserligen sade herr statsrådet i sitt anförande, att förslaget skulle läggas så, att man icke behöver lappa på det utan att det kan duga under en följd av år. Men det ytterandet får man väl icke tillmäta alltför stor betydelse, då i alla fall i propositionen sägs, att varför man gör detta nu och icke i samband med den nya inkomstskattelagen, är därför, att man anser, att något bör göras nu genast. Jag känner mig emellertid icke övertygad om att det är nödvändigt att göra detta genast och föregripa den utredning som kommer. Vad skall man vinna genom detta förslag? Jo, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ miljon, som jag talat om förut. Men denna summa ha vi redan givit herr statsrådet genom att beskatta dels bolagen och dels de högre inkomsterna. Enligt beräkningar, fullständigt grundade på existerande förhållanden,

har man kommit till att vi på detta sätt kan få ut, såsom jag också nämnde, 1,800,000 kronor mer än herr statsrådet beräknat. Här har herr statsrådet den $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ miljon som han ansåg så viktigt att taga ut just nu med hänsyn till alla små konsumenterna ute i bygderna, som svälta och ha det svårt. Vi ha behjärtat deras nöd, herr statsråd, och givit till och med 1,800,000 kronor, för att våra samveten skola vara riktigt rena. Då frågar jag: vad kan det vara för fara i ett dröjsmål? När utskottet talar om denna utredning om inkomst- och förmögenhetsskatten, som herr statsrådet förberett, så säger utskottet, som jag på allt sätt vill stryka under, att denna utredning är utmärkt. Det är nämligen så, att nu ha vi tilläggsskatt, extra inkomstskatt, ordinarie inkomstskatt, och det lappas på denna skatt, som dock är den mest rättvisa, som finnes. Vi ha så många olika slag av skatter, och nu är det herr statsrådets mening, att man skall omarbeta det hela och låta oss få en genomarbetad och klar inkomst- och förmögenhetsskatt. Men då skall man icke lappa på den på det sättet, utan då skola vi göra så, sedan vi fått grunderna fastslagna, att vi taga ut skatten en gång, om det är tillräckligt, och två gånger, om så blir nödvändigt, samt tre gånger, om också detta skulle bliva erforderligt. Jag vill säga både herr statsrådet och kammaren, att hade herr statsrådet behövt 70 miljoner i stället för de 60 miljonerna, så är jag övertygad om att bevillningsutskottet hade levererat dessa 70 miljoner och även tagit ut varenda kopparöre av de sista 10 miljonerna av dem som äro mest bärkraftiga. Under sådana förhållanden tycker jag, att det är märkvärdigt, att det här skall behövas oss emellan kastas hårda ord om att man icke vill beskatta allmänheten rättvist och icke vill söka lägga skatterna på de bärkraftigaste skuldrorna. Jag hoppas att den utredning som det är fråga om kommer att visa ett utmärkt resultat och bli en grund på vilken vi kunna bygga, då det gäller att beskatta folk efter förmåga, så att de små skonas — och detta påstår jag, att utskottet vill. Då menar jag, att vi få en beskattning som är grundläggande och som vi kunna tillämpa säkert och ordentligt. Utskottet säger om denna sak för säkerhets skull och för att det icke skall bli något missförstånd: »Utskottet förutsätter, att därvid även kommer att upptagas frågan, huruvida och i vad mån beskattning av bolagens fonderande vinster bör i ifrågakomma, likasom säkerligen också den av 1913 års riksdag uppmärksammade ännu alltjämt olösta frågan om effektiva beskattningsregler för fall av bolags upplösning och tillgångarnas utskiftande bland delägarna.»

Om nu frågan blir löst på det sätt som utskottet tänkt sig och som jag antar herr finansministern kommer att gå in på, vad blir då resultatet? Jo, i och med detta bliva båda dessa frågor som innefattas i denna proposition lösta. När hela bolagets vinst, både den utdelade och den icke utdelade, blir beskattad, kom då och tala om, att den vinst som bolagen fonderat eller för vilken de utdela gratisaktier icke blir beskattad. Då är den saken klar,

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

och då behöva vi icke tvista om vad som är bolagets rättmätiga kapital och vad som icke är det. Sedan vi infört beskattning både av den vinst som utdelats och den som icke utdelats, då är det icke lönt att säga, att den egendom och de penningar som bolagsmännen få vid bolagets upplösning icke är beskattad och därför skall särskilt beskattas. Båda dessa frågor bliva enkelt och praktiskt lösta på det sätt som utskottet förutsatt och som jag tar för givet att det även är finansministerns mening att lösa denna fråga på. Sedan tycker jag, att vi kunna nöja oss med det goda medvetandet, att vi, när det gäller att skaffa dessa 60 miljoner som herr finansministern kräver och som verkligen äro behöfliga, varit ärliga och icke låtit åtminstone någon av dem som äro mest bärkraftiga komma undan från att betala dessa pengar.

Jag får säga om högerns representanter i utskottet, att de ha visat sig förstående i detta fall. De voro visserligen inne på den vägen, att de ville skona bolagen något mera. Men det ha vi andra icke gått med på, och för att vi lagt saken så, ha vi fått uppbära av herr finansministern det klander och, om jag så må säga, de verkligt obehagliga och otrevliga insinuationer som kommit från detta håll. Jag vädjar till kammaren, om det är rättvist att behandla denna sak så, och om jag icke bjudit fullgiltiga skäl för att vi varit ärliga ifråga om denna beskattning och villiga att från dem som ha mest taga dessa pengar som behövas och taga dem bra nog i överensstämmelse med vad herr finansministern och den kungl. propositionen föreslår. Att vi tillåtit oss att göra några små undantag, som icke inverka i sak men som man kan hänga upp sig på, är visserligen en stor synd. Men jag hoppas, herr talman, att det liberala partiet och även de övriga som medverkat härtill skall kunna med gott samvete och jämnmod bära det klander som riktats och kanske ytterligare kommer att riktas mot oss för detta.

Vidare anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Thorsson: Herr talman! Med anledning av den siste ärade talarens yttrande, vari han uttalade sig om hela det skattekompex som föreligger, så ber jag blott att få säga ett par ord.

Uti mitt anförande, när jag påvisade den inverkan ett bifall till den kungl. propositionen nr 395 kunde ha på skattelagstiftningen i allmänhet, så hänförde jag mig endast till den inverkan som denna propositions genomförande kan ha på inkomstskatten och den extra inkomstskatten. Jag uraktlät med avsikt att röra vid spörsmålet om vilken inverkan ett bifall till denna proposition kan ha på krigskonjunkturskatten, därför att, som jag anförde, det är en tillfällighetsskatt som icke får hava avgörande inflytande på bedömandet av frågan, då det gäller att stifta en lag som denna, som ändå är avsedd att gälla under tider som ligga efter denna kristid. I en proposition som jag haft tillfälle att

framlägga, nämligen propositionen nr 448, anför jag också, att ett bifall till propositionen 395 har en viss inverkan på krigskonjunkturskattens utdebitering. Under sådana förhållanden inskränker sig konsekvensen av denna proposition icke enbart till de 1,800,000 kronorna som den siste värderade talaren yttrade sig om. Jag vill emellertid erinra om att, när proposition nr 395 skrevs, förelåg icke någon möjlighet att taga ställning till krigskonjunkturskattepropositionen, och av denna anledning kunde ju icke i den föreliggande propositionen medräknas något annat belopp än det som var känt.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt.

(Forts.)

Jag skall icke ingå på att nu diskutera de propositioner, som avse övriga skattefrågor som nu vila på kamrarnas bord, ty vi få tillfälle att diskutera dem om en stund, och där äro vi, som den siste talaren anförde, i många punkter eniga. För den händelse jag skulle vara förhindrad att vara här i kammaren, när de övriga skatteförslagen behandlas, så skall jag passa på att säga, att jag har hesiterat för att som finansminister bära fram förslag om ett skattekomplex som skulle överspanna så många olika skatteköllor som bevillningsutskottet ansett sig kunna framföra, och detta därför, att jag kunde förutse, att då skulle mot mig riktas mycket gravare anmärkningar för mitt sätt att vilja dirigera skattepolitiken, än vad som av helt naturliga skäl kan och bör riktas mot ett utskott, som på några dagar måste taga ställning till dessa frågor.

Jag skall sedan be att få säga några ord till. Det må vara, att jag kanske i mitt anförande använt några starka ord. Då vill jag min vana trogen att aldrig medvetet sära någon säga, att det icke varit min avsikt att i vad jag yttrat lägga in något sådant, som den siste ärade talaren däri synes ha inlagt.

Jag skall nu icke längre upptaga tiden med att diskutera denna sak. Jag vill endast fastslå, att den siste ärade talaren diskuterat resultatet av denna proposition, som om det egentligen skulle upphöra med detta års taxering. Här gäller dock att slå fast en princip som skall gälla för någon längre tid framåt. Även om en närmare undersökning kan ge anledning till att man i både den ena och den andra riktningen kan få göra vissa modifikationer, måste dock grundprincipen vara fastslagen, nämligen att det skall vara en strängare beräkningsgrund för bedömande av den skala, efter vilken skatten skall utgå. Och detta är det väsentligt bestående i det föreliggande förslaget, icke den halva miljon eller de 750,000 kronor, som här talats om, vilket ju är ett belopp, som ansluter sig till förslaget under en viss given förutsättning.

Herr Röing: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet, när herr statsrådet och chefen för finansdepartementet värdesatte medlemmarnas av bevillningsutskottet arbete vid behandlingen av de föreliggande skattepropositionerna.

Under de 14 riksdagar, som jag varit medlem av denna kammar, har det mig veterligen aldrig hänt, att ett statsråd tillåtit

Ang ändring
förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.
(Forts.)

sig att mot utskottsmedlemmar framkasta den beskyllningen, att antingen måste de icke fullt begripa och förstå de frågor, som de haft att befatta sig med, eller också måste deras politiska ideal ha upphört, när de belinna sig i närheten av kassaskäpet. Man skall, herr statsråd, aldrig antaga, att andra personer ha så ofantligt liten förutsättning att kunna bedöma frågor, som de äro satta att bedöma och behandla i ett utskott, därför att de ha en annan mening och anse sig själv sitta inne med allt vetande och förstånd uti en fråga. Jag tror, att även ett statsråd gör klokt uti att förutsätta att även hos dessa utskottsledamöter det kan finnas något förstånd och någon kännedom om dessa ekonomiska frågor, även om han själv icke kan gilla de uppfattningar dessa personer ha förfäktat uti utskottet. Det ligger ju så snubblande nära att svara herr statsrådet — om inte i samma ton, det skulle jag aldrig tillåta mig, så åtminstone på samma sätt — i vilken närhet han befann sig, när han beskyllde mig och mina liktänkande kamrater inom utskottet för att befinna sig i närheten av kassaskäpet; men efter herr statsrådets sista anförande, varutav framgick, att han själv beklagade vad han sagt, skall jag inte ge honom den replik som han annars förtjänat. Ty mina herrar, kan det förebrås någon av bevillningsutskottets ledamöter — den siste ärade talaren har så fullständigt rätt däruti — att vi skulle ha försökt på ett mindre demokratiskt sätt uttaga dessa 60 miljoner kronor? Nej, ingalunda. Ha vi försökt införa någon indirekt beskattning? Ha vi försökt att lägga någon del av dessa 60 miljoner kronor på mindre bärkraftiga skuldror än finansministern velat? Nej, ingalunda, vi ha bara omlagt skatten på ett annat sätt, än regeringen föreslagit, det är det hela. Jag är glad över att finansministern i sitt sista anförande medgav, varför han i dag står här och kämpar för denna proposition nr 395. Det är inte därför att han ett ögonblick tänker på att staten därigenom får in de 500 resp. 750 tusen kronorna, utan herr statsrådet säger — och det har han rätt uti — att han vill i denna riksdagens tolfte, för att inte säga trettonde timme, inför glesnade bänkar söka få fastslagen en princip för framtiden. Och, mina herrar, denna proposition nr 395 hade i sanning enligt min bestämda uppfattning aldrig kommit upp på kammarens bord, om inte regeringen hade kommit fram med sitt förslag ang. en extra krigskonjunkturskatt för bolagen, vilken del av propositionen nr 448 är enhälligt avstyrkt av bevillningsutskottets samtliga medlemmar, således inclusive socialdemokraterna, och varigenom denna proposition nr 395 numera icke har den aktuella betydelse den skulle ha haft, i den händelse Kungl. Maj:ts proposition nr 448 hade blivit tillstyrkt av bevillningsutskottet och antagen av riksdagen. Jag antar, att kamrarna komma att honorera sina partikamraters i utskottet mening rörande propositionen nr 448, vilken vad det angår den extra krigskonjunkturbeskattningen som sagt är enhälligt avstyrkt. Nej, finansministern har rätt, han vill passa på att nu fastslå en princip. Han har, mina herrar, ur det arbete, som enligt uppgift i den kungl. propositionen just nu pågår i finans-

departementet angående åstadkommandet av en modern inkomst- och förmögenhetsskatteförordning, brutit ut två detaljer, som han fört tillsammans i denna proposition nr 395. Han har fört in den första detaljen för att nå vad han ville i extra krigskonjunkturskatt. Och mina herrar, det är bara om denna del av propositionen nr 395 som statsrådet och chefen för finansdepartementet har yttrat sig här i dag; däremot har han iakttagit tystnadens vältalighet angående den senare delen av propositionen nr 395. Det är en mycket öm punkt och jag vill med stor spänning och intresse höra, om det finnes någon i denna kammare, som verkligen kan försvara den del av propositionen nr 395 som föreskriver hur beskattning skall äga rum, när bolag upplöses, och försvara de märkvärdiga konsekvenser ett sådant stadgande skulle leda till i en händelse den kungl. propositionen skulle antas. Hur en dylik bestämmelse t. ex. skulle kunna motarbeta en sak, som för varje socialdemokrat torde vara av största intresse, nämligen att fusioner komma till stånd inom olika branscher vilka möjliggöra produktionskostnadernas nedsättning. Huru om man köper aktier i ett företag med god ekonomisk ställning och med lovande framtidsutsikter, varigenom aktiernas pris står långt utöver det nominella, man skulle, om bolaget upplöstes, och man endast får tillbaka de pengar man betalt för aktierna kunna utsättas för att få största delen av detta kapital efteråt beskattat såsom vinst. Detta blott för att bara taga ett par belysande exempel.

Vad när bevillningsutskottet yttrat om propositionen nr 395? Jo, utskottet önskar hålla frågan öppen. Vi ha icke tagit ställning till någon av detaljerna i detta sammanhang, utan framhålla att det är bäst att för tillfället avslå denna proposition, och tillkommer det riksdagen sedermera, när frågan blir helt och fullt utredd och en kungl. proposition föreligger, som löser frågan i hela dess vidd, att upptaga denna fråga till ingående behandling och till definitivt avgörande, men icke *nu* mina herrar, och allra minst nu i riksdagens trettonde timme, då kanhända knappast hälften av kammarens ledamöter äro närvarande och bland dem som äro närvarande kanske en hel del har kvittat med kamrater, som redan rest hem.

Finge jag nu, herr talman, innan jag slutar ge herr finansministern ett råd — och råd bör man ju alltid vara tacksam att få, sen är det en annan sak om man värdesätter ett råd så att man följer det eller icke — så tillåter jag mig säga, att när utredningen rörande en modern inkomst- och förmögenhetsskatteförordning blir färdig skulle det både ur statsrådets och ur alla parters synpunkter bliva till mycket stor nytta, om statsrådet gick till väga så, att han hörde näringsidkarnes sammanslutningar innan herr statsrådet fattade ståndpunkt i frågan. Sen tillkommer det naturligtvis herr statsrådet att bedöma, om de upplysningar och de meddelanden han får från dessa näringslivets organisationer ha det värdet att han bör beakta dem eller icke. Ty, mina herrar, gå till förhållandena i utlandet — i vilket land ni än vilja — tror

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Förts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

Ni, att det skulle kunna hända t. ex. en engelsk finansminister, han må tillhöra den radikalaste eller konservativaste ministär, att han icke går till City och hör vad näringslivets, det praktiska livets egna män säga, innan han fattar ståndpunkt i en fråga som denna och framlägger ett skatteförslag. Naturligtvis skola inte sedermera herrar statsråd bara vara ekon utav vare sig den ena eller andra sidans åsikter, utan naturligtvis skola de själva värdesätta de upplysningar och råd de få och sedan fatta en definitiv ståndpunkt i överensstämmelse med sin egen övertygelse.

Jag kan lugnt tillråda kamrarna att biträda bevillningsutskottets hemställan rörande propositionen nr 395, en hemställan, vari icke blott bevillningsutskottets samtliga högermän utan även samtliga liberaler, med undantag av herr Jacob Larsson, och även en socialdemokrat i första kammaren herr Bäckström, enat sig.

Herr Nilsson i Kristianstad: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att det redan från början är skäl att till vad den föregående ärade talaren yttrade om de liberala utskottsledamöternas ställning till denna sak tillägga, att om de liberala lantmannarepresentanter, som äro utskottsuppleanter, varit i tillfälle att sitta vid denna frågas behandling i utskottet, skulle säkerligen icke utgången av de liberala representanternas ställningstagande ha blivit den, som den nu blev. Jag har nämligen personligen fått meddelande om att dessa lantmannarepresentanter mycket starkt skulle ha sympatiserat med detta förslag och därför också skulle ha röstat för propositionen, i den händelse de deltagit i frågans behandling i utskottet.

I övrigt kan man inte annat än uttrycka sin glädje över att se, vilken läraktig lärjunge herr Röing är. Den, som besökte nationalekonomiska föreningens sammanträde i måndags kväll och hörde de i vissa fall ovederhäftiga uttalanden i många stycken, som där framkommo, och de tillvitelser, som riktades såväl mot denna proposition som övriga, finner, när han i dag hör herr Röing yttra sig, att herr Röing med synnerligt välbehag tagit upp en del av vad som där sades, särskilt vad beträffar det han senast framhöll, nämligen att man borde gå till dem, som skola betala skatt, och taga råd, innan man framlägger någon skatteproposition. Den, som varit med om denna frågas behandling i utskottet, måste förvåna sig över herr Röings ställning. Först och främst var han nämligen indignerad över att han blivit, »som vanligt», till ytterlighet förföljd. Han anser, att det i denna sak uteslutande ägt rum en förföljelse mot honom från dem, som här ha en annan ståndpunkt än han. Och han uppträder här som den kränkta oskulden och försöker påvisa den brutalitet han varit utsatt för. Till sist gjorde han emellertid gällande, att för honom gällde det nu bara att uppskjuta denna frågas avgörande, och i själva saken, som propositionen nr 395 rör, yttrade han sig inte. Han ansåg, att då frågan ändock skulle komma före ett annat år kunde man vänta därmed, och han meddelade således, att detta vore hans

ståndpunkt. Jag tror mig inte avslöja någon hemlighet, om jag säger att i denna fråga, liksom så många andra, hade herr Röing, långt innan det var tal om att komma fram med frågan ett annat år, sin mening klar och förklarade, att propositionen var både orättfärdig och oantaglig, och det var alltså icke med hänsyn till att den skulle komma under behandling senare, som han ställde sig på avslagsståndpunkten, utan herr Röing var redan från början på det klara med att propositionen var oriktig. Det är klart, att de, som i detta avseende skola betala skatt, resa protester, redan då det gäller på vilka vägar man skall slå in för att taga ut pengarna. Ingen förvanar sig över det, det är så naturligt. Men å andra sidan skulle det i hög grad förvåna, om riksdagens andra kammars majoritet med hänsyn till vad som här förekommit under denna riksdag skulle följa den väg, som högern, förstärkt av de liberala representanterna, i utskottet anvisat beträffande proposition nr 395. Jag vill betona, att varken herr Rune eller herr Röing har i sina anföranden knappast berört denna proposition nr 395. Herr Rune har i stället talat om den skatteomläggning, som bevillningsutskottet gått med på, och talat om de andra propositionerna, om krigskonjunkturskatt och om extra inkomst- och förmögenhetsskatt. De frågorna äro icke nu under behandling, de komma upp senare. Propositionen nr 395 har ett speciellt syfte, ett syfte, som jag tror, att åtminstone det stora flertalet i denna kammare skall vara villigt att medverka till att få uppnått. Vid behandlingen av denna fråga anfördes från en ledamot i utskottet bland annat, att förslaget vore orimligt eller oriktigt. Den ledamot, som yttrade sig så, var ärlig nog att nämna, att han var delägare i ett bolag, som hade ett aktiekapital av 27 tusen kronor men som under kriget avsatt 33 tusen till fonder. Han ansåg det därför upprörande orättvist, om man icke vid beskattningen skulle få räkna in dessa 33 tusen kronor, som bolaget fonderat, uti aktiekapitalet och därigenom komma ner till en lägre skatteprocent, än eljest skulle bli fallet. Jag skall bara anföra detta lilla exempel på, hur vissa personer se dessa frågor, och jag för min del kan inte fatta, att man i detta stycke gör någon orätt genom att gå den väg, som propositionen anvisar.

Det heter nu, att man kan vänta, till dess frågan nästa år kommer igen. Men det är icke så säkert, att frågan kommer igen så snart. Herr statsrådet har tillräckligt tydligt sagt ifrån, att det kräves ganska mycket arbete, innan man kan komma till en definitiv lösning. Propositionens styrka är naturligtvis att man vill förhindra ett fortgående av detta system att genom avsättning av vinsten till fonder åstadkomma en förskjutning i inkomst- och förmögenhetsskatten, så att man får en mindre inkomstprocent, beroende på att vederbörande få räkna in all fondavsättning i aktiekapitalet, då det gäller bestämmandet av inkomst-, förmögenhets- och krigskonjunkturskatt.

Man får icke heller, då det gäller denna proposition, se bort ifrån att i vissa avseenden inkomst av aktier bereder innehavaren

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hets-skatt.
(Forts.)

av sådana en fördel, som andra inkomsttagare icke ha. Den kommunala bevillningen går, såsom vi alla veta, ut på det att inkomsten av aktier är bevillningsfri. Man skattar icke för inkomst av aktier. Det vill med andra ord säga, att en aktieägare, som får lyfta 50,000, kanske 100,000 kronor, i aktieutdelning från olika bolag, han är i kommunen ifråga fri från erläggandet av kommunalskatt för denna utdelning, då däremot en person, som placerat sina pengar i obligationer eller andra räntebärande papper, får betala kommunalskatt för varje öre, som han i detta avseende får i inkomst. Det talas om dubbelbeskattning, då det gäller statens beskattning av inkomsten av aktier, men man undviker sorgfälligt att omnämna, att denna i kommunalt bevillningsavseende är fullkomligt skattefri. Kommunalskatt erlägges icke med ett öre för inkomsten av aktier.

Jag vill till sist endast understryka en sak. Här ha under denna riksdag lantmannarepresentanter med synnerlig styrka och kraft gjort gällande, att man gått hårt åt lantbrukarnes näring under hela kristiden och att man har bestämt maximipris å särskilda produktionsmedel, under det att industrien och dess alster icke varit föremål för liknande åtgärder. Här är nu ett tillfälle för dessa lantmannarepresentanter icke att åstadkomma maximipris på industrialster utan att i den mån, som det står till buds, då det gäller industrien och bolagen, till staten återbörda något av de krigsvinster, som här är fråga om. Det blir fråga därom i andra propositioner ännu mera, och jag skulle för min del mycket misstaga mig, om flertalet lantmannarepresentanter i denna kammar skulle i denna fråga följa den väg, utskottsmajoriteten anvisat.

På grund av det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Larsson m. fl. afgivna reservationen.

Herr Nylander: Herr talman, mina herrar! Den ursprunglige författaren till denna proposition liksom till de andra propositionerna i föreliggande skattefrågor har enligt min uppfattning utgått från en absolut och synnerligen olycklig ensidig uppfattning, i det att han betraktat frågan från rent fiskalisk synpunkt utan att taga någon som helst hänsyn till och utan att söka sätta sig in i de psykologiska och ekonomiska verkningar, som dessa förslag skulle kunna få för näringslivet. Herr Röing har redan påpekat lämpligheten av att herr finansministern, innan dessa propositioner lades fram, åtminstone satt sig i förbindelse med ett par eller flera lämpliga näringsorganisationer för att få åtminstone någon kontakt med näringsens målsmän. Det borde enligt min uppfattning varit på sin plats, och det är desto olyckligare, att så icke skett, som enbart det faktum, att detta förslag kommit fram, — det garanterar jag Eder mina herrar — åstadkommit en osäkerhetskänsla, som sannerligen icke kommer att försvinna, även om man nu skulle följa bevillningsutskottets förslag. Man har icke alls tagit hänsyn till en hel del förhållanden, då man talat om

bolagsfonderingar och kapitalbildningar. Utskottet omnämner i förbigående ett par punkter på sid. 7, som jag ber att få understryka och ytterligare komplettera med ett par andra uttalanden. Man påpekar här nödvändigheten av ökat kapital för industri och handel och stödjer sig på dels det faktum, att penningvärdet så starkt fallit, och dels därpå att kreditmöjligheterna särskilt på utlandet äro så försvårade. Ja, någon vidare hänsyn till penningvärdets fall och att detta måste medföra betydligt ökad kapitalbildning, tycker jag att man i propositionen icke tagit; det ser ut, som om man gripits av så att säga ett visst illamående, när man betraktat de kapitalökningar som allt som oftast publiceras i våra tidningar. Man gör sig icke och vill icke göra sig reda för varför dessa kapitalbildningar och denna utökning av kapitalet äro så nödvändiga. Man glömmer, som jag omnämnde, här penningvärdets fall, som icke tarvar någon närmare förklaring, men dessutom verkliga realbehov av betydligt ökat kapital inom vår industri. Såsom representant för vår exportindustri ber jag att få påpeka ett sådant faktum som att ofantligt stora kapital äro bundna i utlandet. Jag lät förra året föranställa om en utredning rörande Ryssland endast ifråga om mindre och medelstora svenska exportfirmor utan att direkt hämta uppgifter från våra större industriföretag. Dessa mindre och medelstora firmor hade i slutet av förra året i Ryssland utestående cirka 40 miljoner rubel, som det är absolut omöjligt att få hem. Detta endast såsom en liten belysande detalj.

Vidare är det omöjligt att, från utlandet även om det i andra hänseenden skulle gå för sig, utan stora förluster draga hem alla sina penningar på grund av valutaförhållandena. Allt detta gör behovet av ökat kapital synnerligen stort. Vidare ha exportförhållandena synnerligen försvårats för en del industrier. Låt oss tänka på t. ex. vår trävaruindustri, vår motorindustri och en del andra. Vad blir följden? Jo, antingen blir man nödsakad att avskeda sina arbetare eller ock söka arbeta på lager för att undvika arbetslöshet. Vad har man nu gjort? Jo, i de allra flesta fall har man med verklig uppoffring hållit industrien i gång och arbetat på lager. Men vad tarva dessa lagerbildningar? Jo, naturligtvis betydligt ökat kapital. Alltså ännu ett viktigt led i det behov av kapital, som finnes i landet. Vidare har genom den avspärrning, som inträtt genom kriget, industrien och handeln tvungits in i vissa fall på helt nya vägar, som lett till att industrien ställts inför nya och stora uppgifter. Man har blivit tvungen att ersätta förut importerade varor med andra, med ersättningsmedel o. s. v. Man har blivit tvungen att omlägga fabrikationen, skaffa sig nya maskiner, lägga ned stora kostnader på experiment o. s. v. Allt detta har dragit stora kapital, som blivit nödvändiga, och vilka man lämpligast kunnat skaffa sig, på det sätt, mot vilket Kungl. Maj:t så kraftigt reagerar.

Sedan komma de framtida förhållandena, vilka efter allt att döma komma att medföra en stor och stark utländsk konkurrens för vår industri. Detta måste leda till, att kreditanspråket stiger,

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

och vi veta, huru man exempelvis redan före kriget för export av lantbruksmaskiner till Ryssland kunde få räkna med en kredit på 2 å 3 år, ett förhållande, som i oerhörd utsträckning försvärat våra exportförhållanden. Det har förut visat sig, att vår industri ofta varit allt för kapitalfattig för att med verklig framgång kunna upptaga konkurrensen med andra länder, vilkas industri varit i besittning av större kapital och därmed större möjlighet till dylik lång kreditgivning. Dessa nyvunna möjligheter till konkurrens få vi nu icke skära bort, ty med den ökade styrka, som vår industri fått, torde det mänskligt att döma, bli möjligt att gå till mötes dessa kreditanspråk, som komma efter kriget. Jag har icke kunnat underlåta att påpeka dessa nationalekonomiska synpunkter, som jag anser hava blivit alltför litet beaktade, och sedan ber jag vidare, herr talman, att få göra ett par invändningar mot ett par föregående talares anföranden.

Herr Källman nämnde, att de, som här särskilt föra talan för bönderna och arbetarna, böra rösta för Kungl. Maj:ts förslag. Jag anser, med lika stora skäl, att de böra rösta för bevillningsutskottets förslag, om man verkligen vill med sann omtanke taga till vara sina respektive bönders och arbetares intressen. Ty huru kan det vara möjligt att samtidigt med den kringskärning, som man nu önskar av bolagskapitalen, man skall kunna begära att få arbetslönerna mer och mer ökade? Man skär ju då helt enkelt av den gren, man själv sitter på. Ty ju mer man försvårar bolagsfonderingar o. s. v., dess mer försvårar man bolagens utveckling i styrka och en sådan utveckling är dock nödvändig för att man skall kunna tillmötesgå arbetarnas varje dag stigande krav på ökad avlöning och förbättrade levnadsförhållanden.

Herr finansministern nämnde i en något förnärmat ton om att man rört upp, såsom han uttryckte sig, »himmel och jord» i pressen i anledning av detta Kungl. Maj:ts förslag. Ja, det är ju vackert sagt. Men det kan väl icke förvåna, att en verklig och reell osäkerhet sprider sig inom vårt industriella och vårt handelsliv, när ett sådant förslag kommer fram, utan att man hört ett ord från Kungl. Maj:t eller sett att Kungl. Maj:t sökt sätta sig in i åtminstone någon av de åsikter, som i detta fall näringslivet män hysa. Han nämnde, att regeringens uppgift endast var att täppa till förefintliga hål i nu gällande bestämmelser, men genom denna tilltappning kommer man så mycket annat tråkigt åstad, att jag tror, att det hela vunnit på om ärendet icke kommit fram, även om bevillningsutskottets förslag nu kommer att gå igenom. Han uttryckte sig vidare såsom så, att en hel del affärsmän resonera på det sättet, att efter mig kommer syndafloden, och att de utgå från den principen att söka roffa åt sig så mycket som möjligt under dessa år. Ja, men kan man icke säga på samma sätt, herr finansminister, om denna proposition att den talar samma språk: efter oss kommer syndafloden? Man tänker nämligen här icke alls på framtiden, när det gäller vårt industriella liv utan endast på att nu söka roffa åt sig kapitalet, vilket tillvägagångssätt försvagar

våra egna kommersiella och industriella utvecklingsmöjligheter och de framtida möjligheterna för staten att skaffa sig nödvändiga rörelsemedel.

Jag kan för övrigt för min del icke finna det absolut nödvändigt, att kristidsutgifterna skola täckas på en gång. Är det icke möjligt att få en viss finansperiod för att under denna täcka alla sådana utgifter? Jag har hört uppgivas, att Holland infört en sådan mycket lång period, under vilken period dessa kristidsutgifter så småningom skola täckas. Är det icke ett sundare resonemang att på det sättet, när vi i alla fall redan nu täckt så många utgifter, så småningom täcka de utgifter, som komma? Ty vi undvika dock därigenom att staten riskerar att alltför mycket försvaga vårt ekonomiska näringsliv och dess möjligheter för framtiden. Finansministern omnämnde vidare, att vi gå till mötes svåra tider med tilltagande arbetslöshet och att därför inkomster måste skaffas åt staten. Men om vi möta sådana svåra tider — och det göra vi tyvärr förvisso — bör det väl också vara en klok och sund politik att stödja våra handels- och industriföretag så långt som möjligt är, så att även på dem kommer ett ansvar att för sina arbetares vidkommande möta dessa hårda tider på ett sådant sätt, att en hotande arbetslöshet icke behöver uppstå. Ju mer vi understödja våra industrier, ju mera de få tillfälle att arbeta, desto starkare de ekonomiskt bli, desto bättre skall ställningen komma att te sig. Att skatter skola uttagas av dessa näringar, är det ingen, som bestrider, men industrien och handeln ha väl också i detta fall uppträtt fullt lojalt. Det är onödigt att vid bekämpandet av arbetslösheten lägga allting på staten och låta staten för detta ändamål uttaga miljoner och åter miljoner från industrien, vilken, därest den finge behålla dessa miljoner, i många fall själv skulle kunna hålla sina arbetare om ryggen.

Herr finansministern slöt med, att han skulle känna djup besvikelse, om denna kammare nu ginge emot Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber här att såsom representant för våra näringars intressen få säga, att jag är för min del övertygad om, att näringslivet kommer att känna en djup besvikelse, om andra kammaren här skulle gå med på detta Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Nilsson i Kristianstad uttalade, om jag fattade honom rätt, att det på nationalekonomiska föreningens sammanträde i måndags fälldes många ovederhäftiga uttalanden. Jag hade äran att vara närvarande på detta sammanträde och åhöra vad de talare hade att säga, som där yttrade sig, och jag vågar verkligen påstå, att vederhäftigheten hos *den* församlingen och erfarenheten i nationalekonomiska ting hos de talare, som där yttrade sig, är betydligt större än hos herr Nilsson.

Herr Nilsson slöt med att söka spela ut lantbruksintresset gent emot industriens. Jag kan ej finna det annat än synnerligen olyckligt, att man här gång på gång skall söka spela ut den ena klassens intressen mot den andras i stället för att söka ena dem

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.
(Forts.)

alla. Är det någon, som tror, att vi, handelns och näringarnas män, skulle ha något emot vårt lantbruks förkovran? Jag för min del har i den organisation, som jag har äran att leda, även export av lantbrukets produkter på mitt program, och jag har alltid här i kammaren sökt att med min röst stödja lantbrukets bästa. Att nu komma och söka spela ut lantmännen mot andra näringar och söka påvisa för dem, att de nu skola passa på att klämma åt industrien, det anser jag vara ett synnerligen olyckligt steg, och det bevisar bäst vederhäftigheten i herr Nilssons nationalekonomiska principer. Ty en av punkterna i nationalekonomien är väl den, att man icke skall splittra de producerande krafterna, utan söka att allt mer och mer ena dem, till gagn för landet.

Herr talman! Jag ber att med detta få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Den senaste talaren förvånade mig på sätt och vis med somligt av vad han här sade. När han t. ex. kom fram med det påståendet, att det vore väl orimligt att här vädja till de olika klassernas olika intressen, måste det förvåna, att detta uttalas från samma håll, där man kommit fram med förslag om klassval, som skulle göra klassmotsättningarna permanenta i vårt samhälle och varigenom det skulle sörjas för, att vissa klasser skulle ha företrädare långt framför de andra. Den talaren gjorde sig f. ö. här till ett eko för de synpunkter, som äro för oss allesammans väl bekanta från ett antal artiklar i tidningspressen, särskilt av professor Cassel. Jag skall gärna erkänna, att han kan sin Cassel i detta stycke, men något därutöver i erkännandeväg kan jag verkligen icke ge honom. Han slår tvärtom över till den grad, att det är rent häpnadsväckande. Han talar sålunda med anledning av den proposition, som nu föreligger, bland annat därom, att det är meningen, att staten här skall »roffa åt sig kapital» och därigenom skada och förstöra vår industri. Det har dock här redan upplysts och framhållits, att det endast är ett relativt ringa belopp, som genom den beskattning, varom i denna proposition är fråga, skulle komma att tillföras statskassan. Men över huvud taget har det varit utmärkande för dem, som vänt sig emot denna proposition, att de så litet som möjligt talat om, vad just denna proposition i själva verket innebär, men däremot så mycket mer om de frågor, som vi senare komma till. Genom att på detta sätt sammanröra de olika frågorna ha de försökt att draga ned även det nu föreliggande förslaget i samma fördömelse, som de anse böra gå ut över dessa andra förslag.

Jag vill här göra en liten anmärkning inom parentes. Det åberopades av herr Nylander, att man i Holland ville gå fram på den vägen att söka under en längre period täcka de särskilda kostnaderna med anledning av kristiden. Ja, denna upplysning har ju också stått att läsa i den källa för herr Nylanders vetande på detta område, som jag redan anförde. Men vad som här verk-

ligen bör observeras, är att Holland i fråga om beskattning sannerligen icke låter det beskattningsbara kapital, som där för närvarande finnes, slippa lindrigt undan, utan man har där under kristiden tyngre beskattning på detta kapital, än vad vi ha här hos oss. Och därtill har i Holland föreslagits en ytterligare skärpning av just krigskonjunkturskatten, som redan nu mycket tungt vilar på näringslivet i det landet. Jag tror, att de, som här klaga å kapitalets vägnar, över huvud taget icke komma synnerligen långt genom att anställa dylika jämförelser med utlandet. Om tiden här tillåte någon utförligare diskussion och därest det givits tillfälle för riksdagens medlemmar att något studera de tabeller, som finnas bifogade propositionen nr 448, och taga del av de upplysningar, som där lämnas rörande förhållandena i utlandet, skulle man helt säkert ha kommit till mycket intressanta resultat. Det framgår nämligen därav, att klagomålen här i vårt land över, att staten vill oskäligt beskatta den kapitalbildning, varom här är fråga, sannerligen icke äro befogade och icke få något stöd genom jämförelser med utlandet.

Jag befinner mig här i den lyckliga situationen att icke kunna behandlas såsom en nykomling, vilken bara följer med utan att förut ha tänkt något på denna fråga. Ty jag har redan för åtskilliga år sedan haft tillfälle att såsom medlem i bevillningsutskottet taga ståndpunkt till just samma ämne, som avhandlas i den nu föredragna propositionen nr 395. Om man nu verkligen håller sig till denna proposition, är det ju så, såsom här redan erinrats om, att när det först var fråga om att beskatta bolag, räknade man endast med det inbetalta aktiekapitalet såsom den summa, med vilken jämförelse skulle göras. Man fann då, att detta var att gå för långt och att det skulle trycka bolagen för hårt, och med anledning därav kom man över till nu gällande bestämmelser i detta avseende. Häremot restes emellertid, då frågan avgjordes, en reservation, som gick ut på, att det är att väl ensidigt uppmuntra bolagens reservfunds bildning, om *fullkomlig* skattefrihet i det hänseendet medgives. Kungl. Maj:t förbigick alldeles i det förslag, som den gången framlades, den sidan av reservfunds bildning, som innebär, att därigenom att ett bolag skaffar sig dylika reservfonder blir det också ett förmöget och välsituerat bolag och således ett bolag med förstärkt skattekraft. Man lyssnade emellertid ej härpå, utan slog över från den ena ytterligheten till den andra, och såsom herr finansministern här framhållit, åsyftar det nu föreliggande förslaget ingenting annat än att man må komma tillbaka till en resonlig medelväg i detta avseende och här finna en tillfredsställande linje, mot vilken inga befogade erinringar kunna göras, vare sig att man alltför mycket betungar en önskvärd reservfunds bildning eller att man gör denna fullständigt skattefri och alltså glömmer bort, att det är ett förmögnare bolag, som det allmänna i ett sådant fall har att göra med.

Bland dem, som voro reservanter vid det förra tillfället, finna

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

vi några namn, som jag här skall be att få erinra om, därför att det måhända icke skadar att här påminna om, vilken ståndpunkt personer med vägende namn just inom liberala partiet på den tiden intogo med avseende å hithörande frågor. I spetsen för dessa reservanter stod bevillningsutskottets dåvarande ordförande, herr K. G. Karlsson från Göteborg, vilken som bekant sannerligen icke var med om några hugskott, som kunde innebära ett alltför hårt kringskärande av näringslivets intressen. Vidare finna vi bland dessa reservanter från andra kammaren herrar Bromée i Billsta, Olofsson och Jansson i Bråten, tre lantmannarepresentanter, som på den tiden suto i bevillningsutskottet och vilka för sin del funno den grundsats fullkomligt hållbar och riktig, som vi reservanter då uttalade oss för och vilken grundsats är alldeles densamma, som går igen i det av Kungl. Maj:t nu formulerade förslaget! På samma linje stod också professor Kobb, vilken ju av det liberala partiet i mycket stor utsträckning erkännes, och med rätta såsom synnerligen erfaren på det skattepolitiska området.

När nu herr Röing i patetiska ordalag vädjar till särskilt det liberala partiet, skulle jag emot hans auktoritet, här även tillökad med herr Runes, vilja sätta den rad av namn, som jag här anför. Jag skulle vilja tillåta mig fråga, om man icke bland de liberala representanterna kan ha skäl att överväga, huruvida det är riktigt att följa de nya vägar, som de nuvarande representanterna inom bevillningsutskottet för det liberala partiet här anvisat, eller om icke just den gamla linjen, som man tillsammans med den dåvarande representanten för det socialdemokratiska partiet inom utskottet ansåg sig böra följa, är sakligt hållbarare än den, som man här håller på att glida in på. I själva verket är det ju så, att rent principiellt sett innebär användandet av aktiebolagets form en extra fördel, därigenom att det begränsar en eventuell förlust till det aktiekapital, som man har satt in i företaget, och det är väl rimligt, att denna fördel på något sätt kompenseras därigenom att staten också får vara något med genom sin beskattning.

Nu har här, särskilt av herr Nylander, med mycken energi framhållits, att meningen med detta förslag skulle vara att omöjliggöra konsolidering av aktiebolag, och att den föreslagna nya beräkningen av bolagsvinsten skulle ha den verkan, att därigenom förhindrades den för industriens utveckling särskilt under dessa tider av många anledningar så nödvändiga ökningen av de i olika företag insatta kapitalen. När sådant uttalas, måste jag säga, att detta är i själva verket ingenting annat än en mycket grov bluff. Här har under denna debatts tidigare del anförts en hel del siffror. Jag tror dock, att det är många i kammaren, som icke kunnat helt och hållet följa med alla dessa siffror, och jag undrar inte på det. Men nog tror jag, att vi allesammans ha det totalintrycket kvar av de siffror, som anförts såväl av herr Källman som av herr finansministern, att de förändringar till en något hårdare belastning av bolagen, som skulle följa med ett godkännande av propositionen nr 395, befinna sig i en helt annan storleksordning, än

man här sökt göra gällande, då det sagts, att denna skattepålaga skulle skrämma folk från att ordna med sina bolag på ett sätt, som enligt sakens natur är förständigt.

I allmänhet är det ju så i de fall, varom här är fråga, att ökningen av skattebelastningen icke ens skulle uppgå till 1 procent. Det kan väl finnas enstaka, särskilt utvalda fall, där belastningen blir större, men detta beror på att skatten varierar med flera särskilda faktorer, som kunna sammanställas till olika resultat. Därför har det varit omöjligt att klargöra propositionens verkan fullständigt utan mycket vidlyftiga exempelsamlingar. Men i det stora flertalet av de fall, som praktiskt här komma ifråga, rör det sig om en mycket obetydlig belastning. Denna obetydliga belastning på konsolideringen är ett genomförande av en riktig princip. (Och samtidigt är det sörjt för, att ifall man icke skulle konsolidera, utan i stället gå den oriktiga vägen och bara göra stora dividender hos bolagen, bli i själva verket aktieägarna hårdare beskattade i det stora flertalet fall, därför att de ju tillhöra i stort sett de förmögna klasserna, och hela deras skattesatser ligga sålunda uppe på en högre nivå än den ena procent och därunder, som i de flesta fall vid fondförsträckning skulle komma i fråga för bolagen. När man gör dessa jämförelser måste man således säga sig, att det är att fullständigt förskjuta verkligheten och gå bort ifrån, hur det i realiteten förhåller sig, i fall man vill säga, att den här ifrågavarande propositionen nr 395 skulle kunna på minsta sätt få någon skadlig verkan för den sunda utvecklingen av bolagsväsendet.

Man står över huvud emot oss, som försvara den ståndpunkt vi tidigare ha intagit, med alldeles felaktiga vapen, som fullständigt förfela sitt mål, när man vill göra gällande, att vi skulle vara blinda för önskvärdheten av bolagens konsolidering och att näringslivet skulle kräva, att vad som sättes in av vinsten i själva bolaget nödvändigtvis skall vara *fullständigt* skattefritt! Det gäller nu för kammaren att välja mellan detta slags skattefrihet och att på ett rimligt och billigt sätt i någon mån beskatta även denna del av vinsten.

För övrigt skall jag be att, med anledning av den gång diskussionen här tagit, få göra den anmärkningen, att nog visar den ton, som därunder har anslagits från några håll, där man gått emot den kungl. propositionen, sanningen av den gamla satsen »in Geldsachen hört die Gemütlichkeit auf», i penningfrågor upphör gemytligheten. Och den förbittring — jag kan knappast begagna ett mildare ord — med vilken man här reagerat, när herr finansministern ansåg sig verkligen böra påminna om, att här syntes det, som om frisinnet synpunkter fått vika, därför att intresse-synpunkter hade kommit med i spelet — denna förbittring, säger jag, synes snarare vittna om, att herr finansministern med dessa sina ord träffade en öm punkt, än att han skulle ha på något sätt skjutit över målet genom de erinringar, som han därvid tillät sig göra.

Det är tydligt att man tagit sig ganska djupt av några ord,

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt. (Forts.)

som fälldes från statsrådsbanken. Den förklaring herr finansministern sedan gav i överensstämmelse med sin av andra kammaren så väl kända och uppskattade karaktär, nämligen att han därmed ingalunda avsåg att såra någon personligen, den förklaringen bör dock efter min mening icke på något sätt undanskymma allvaret, det befogade allvaret i hans erinran, att det gäller verkligen att vara frisinriad icke blott på vissa punkter, där man kan deklarerera en allmän principiell åskådning, utan även att utsträcka detta sitt frisinne till fall, där det kommer i konflikt med ens egna klassintressen. Allesammans ställas vi stundom inför en sådan situation, och då är det önskvärt, om detta prov bestås på det sättet, att det visar sig, att intressesynpunkterna icke ta överhand över de allmänna rättssynpunkter, för vilka man annars gör sig till talesman.

I de resonemang, som här förts, har för övrigt förekommit sådant, som verkligen bör ge anledning till att med särskild kritik lysna till argumentationen. Hör nu exempelvis herr Röing. När herr Röing försöker att slå mynt av, att ett »enhälligt» bevilningsutskott, som han sade, har valt i vissa stycken en annan utväg för att åstadkomma de summor, som Kungl. Maj:t i propositionen nr 448 föreslagit, och därmed vill bevisa, att det var ett rent omöjligt förslag, som på den punkten kom ifrån regeringen, måste jag säga, att ett sådant sätt att argumentera är fullkomligt orimligt. Var och en vet, att denna enhällighet är frukten av en kompromiss, som ägt rum inom utskottet. Vi hörde av herr statsrådet, att om man hellre vill helt och hållet gå den väg, som utskottet valt, så kan ju Kungl. Maj:t naturligtvis finna sig i detta, men då får det sannerligen ske på utskottets auktoritet, ty om Kungl. Maj:t hade framlagt ett sådant förslag, så skulle det ha blivit sönderrivet och sönderplockat på ett sätt, som utskottet kan tacka den korta tiden för, att icke detsamma kommit dess förslag till del. Ty det är helt visst, att det finns även anledning till kritik mot utskottets förslag i en del enskilda fall. Om Kungl. Maj:ts förslag att här bygga på krigskonjunkturskatten medför oriktigheter, i det att därigenom personer, vilkas skattskyldighet borde tagas i anspråk, slippa alldeles för lindrigt undan, så är å andra sidan den tyngd, som enligt utskottets förslag skall påläggas, sådan, att den understundom drabbar ganska hårt bolag, vilka ha en relativt liten bärkraft, medan man däremot släpper sådana, som ha mycket stor bärkraft och låter dem bära alltför litet. Här blir till sist helt enkelt ett praktiskt avvägande, vilkendera ojämnbeten är att föredraga, men det finns ingen anledning att förhäva sig gentemot det förslag Kungl. Maj:t framlagt, det vill jag ha sagt redan nu i detta sammanhang.

Jag skall till sist tillåta mig att också för min del ställa en vädjan till andra kammarernas vänstermän, vare sig de äro socialdemokrater eller liberaler, nämligen att de må i denna fråga hålla fast vid kammarernas uppfattning sådan den förut tagit sig uttryck och icke låta sig duperas av de försök, som göras att ställa saken så, som om det gällde en fiendlighet mot det industriella livet där-

för att man vill en något annorlunda lagd beräkning av bolagens inkomster. Man må icke heller låta förleda sig till att undanskjuta detta principiella avgörande till en kommande tid, efter det att alla dessa invecklade skattefrågor blivit föremål för ytterligare utredning, utan man bör lugnt och bestämt säga ja och säga ifrån, att det bärkraftiga kapital, som här är fråga om, icke bör helt och hållet få undandraga sig beskattning, därigenom att det sättes in i det företag varifrån det utgått som vinst. Det är fullkomligt lofvårt, ja mycket önskvårt i de flesta fall, att kapital som intjänats sättes in i företaget intill rimliga gränser och icke alltsammans delas ut för att kanske t. o. m. sedan förlösas uti den enskilde aktieägarens hand. Det är ingen, som är av någon olika mening i den punkten, men därav följer sannerligen icke, att detta fonderade kapitals skattekraft icke skulle få tagas på något rimligt sätt i anspråk. Det är detta vi fordra, vi vilka här hålla på, att man skall lägga en riktigare grund för beräkningen av bolagsvinsterna än den, som de senare åren varit hos oss gällande.

Jag ber, herr talman, att särskilt med tanke på dessa synpunkter få yrka bifall till den reservation, som utav herrar Jacob Larsson m. fl. vidfogats detta utskottsbetänkande.

Herr Rune: Herr talman, mina herrar! Jag skall först be att få fästa herrarnas uppmärksamhet därpå, att av de båda socialdemokratiska talarna här, nämligen partiets ärade chef, som nyss talade, och herr Nilsson, den förre vänder sig till liberalerna med en särskild vädjan och ger anvisning, hur de böra rösta. Han klandrar, att en liberal nyligen stod här och påpekade, att inom utskottet liberalerna utom en samlat sig om utskottets betänkande. Det var icke riktigt, att en liberal gjorde detta. Men väl är det riktigt, att socialdemokratiska partiets chef står och talar om för liberalerna, att de skola hålla på en åsikt, som förut gjorts gällande, dock icke den åsikt, som man nyss förut haft, utan som man hävdade längre tillbaka, men sedan lämnat. Den åsikten skulle man hålla på, menar den ärade talaren.

Herr Nilsson åter vände sig till alla lantmän i kammaren, både liberaler och högermän, och gav dem anvisningar, hur de skulle rösta. Ja, jag tar för givet, att de troget gå efter hans kommando, när de nu gå till rösturnan.

Jag vill vidare säga, att ett av de skäl, som herr Branting kom med, kan jag precis icke tillmäta så stor betydelse. Han talade om, att den ton, som vilade över denna debatt, skulle bevisa, att när det gäller penningfrågor upphör gemytligheten. Men jag vill säga den ärade talaren, att det var väl kanske ändå herr finansministern, som anslog den tonen. Herr Branting sade, att det visade sig genast, vem som blivit träffad, och att den omständigheten, att man reagerade mot den tonen, skulle visa, att man har dåliga skäl. Men, herr Branting, det är verkligen icke underligt, att man reagerar, när det från statsrådsbanken säges, att frisinnet slutar, när man kommer i närheten av kassaskåpet. Nu har, så-

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

som herr Branting antydde, den noble man, vilken sitter som finansminister, redan tagit avstånd från detta sitt starka uttryck och de andra starka uttalanden han här fällt, så att jag har icke att göra honom några förebråelser härför. Men nog tycker jag, att herr Branting hade icke anledning att här åberopa precis de ord och åberopa den ton, som blivit införd i debatten från det håll, där man sedan funnit sig föranlåten; med allt fog för resten, att taga avstånd från den tonen. Jag vill säga herr Branting, att jag icke använt någon ton, som jag behöver taga tillbaka, så att den anmärkning han gjorde ifråga om tonen, den träffar icke mig och icke heller andra liberala talare i denna fråga.

Jag vill också säga några ord till herr Nilsson i Kristianstad. Jag hoppas han är inne, ty det vore ledsamt, om han icke vore det. Han lyftade på förlåten för vad som skett i utskottet i så många avseenden. Först talade han om att om de liberala lantmännen i bevillningsutskottet fått sitta, skulle det ha blivit ett annat utskottsutlåtande av. Men jag vill säga att hade den liberala lantman, som är ledamot av bevillningsutskottet, deltagit i ärendets slutliga behandling, så hade det icke blivit något annat utlåtande. Jag vill säga, att den ende liberale lantman, som är ledamot av utskottet, satt i utskottet och var med om att besluta och den liberala lantman, som satt såsom suppleant på skatteavdelningen han gillar utskottets betänkande till fullo. Det går faktiskt icke att säga annat, åtminstone har han sagt mig det, och jag antager han kommer att vitsorda det. Det går sålunda icke att komma med den historien.

Sedan upplyste herr Nilsson i Kristianstad en häpnande kamrere om att det var högern, som dikterat utskottets beslut. Jag tycker att herr Nilsson, när han lämnar upplysningar bör tala om hela sanningen. Det tillsattes nämligen en delegation, som skulle behandla dessa skattefrågor. Den socialdemokratiska representanten och den liberale, som var jag, enades om en viss ståndpunkt men högerrepresentanten ville icke vara med om den ståndpunkten och det var mycket resonemang i utskottet om dessa båda ståndpunkter. Resultatet blev det, att högerrepresentantens ståndpunkt kom till korta och den liberala och socialdemokratiska ståndpunkten segrade. Det är på det viset det går till, när högern anvisar vägen. Vidare vill jag berätta om en annan mycket viktig sak, därvid väl också högern anvisat vägen? Det var när det gällde att få in i motiveringen, att hänsyn skulle tagas till att aktiebolags vinst skulle beskattas, både den som utdelas och den som icke utdelas. Hur var det, herr Nilsson? Var det kanske icke den liberala representant, som nu står här och talar, som drev den satsen, att det skulle tagas in i motiveringen, ty annars reserverade han sig mot motiveringen? Högern tyckte det var ledsam, att den motiveringen skulle in. Nu synes det av betänkandet hur det gick. Har högern dikterat detta betänkande, denna motivering? Jag vädjar till herr Nilsson att icke komma upp och

handskas så lättsinnigt med sanningen flera gånger. Det går åtminstone icke när jag är närvarande och hör det.

Sedan talade herr Nilsson också om att det är icke fråga om uppskov bara på ett år, utan den utredning, som skall göras om en omlagd inkomst- och förmögenhetsskatt är ett arbete, som kräver ganska mycket tid, så att man icke vet, när det kan bli färdigt. Men herrarna hörde, att jag i finansministerns närvaro talade om att han sagt, att han hoppades kunna lägga fram för nästa års riksdag förslag i ämnet, och finansministern hade ordet efter mig och protesterade då icke. Och jag tar för givet, att han fortfarande står för den uppgiften. Sålunda är det sant, när jag säger, att vi ha anledning hoppas att få ett förslag i detta ärende redan till nästa år.

Sedan vill jag bara nämna några ord om vad herr Branting nyligen kom och sade, att det är precis som om man skulle slakta dessa stora bolag med denna lilla proposition nr 395. Ja, om herrarna erinra sig, så uttryckte jag min stora förvåning över att det dels från industrihall och från högerhall och dels i tidningarna och från finansministerhall gjorts så stor affär av detta. Jag bjöd åtminstone till att stryka under, att det icke här gäller så stora riksviktiga saker. Herr Branting och jag äro ense om att det icke är så förfärligt riksviktiga frågor. Herrarna kunna ju tänka sig, att när vi ha en budget på så många hundra miljoner kronor, som vi ha, och när det här gäller en liten extra skatt på 60 miljoner kronor — man får kalla det för en liten extra skatt, därhän har det kommit nu för tiden — så är en skatt, där det är fråga om $\frac{3}{4}$ eller en miljon kronor icke något att taga så hårt, när det fördelas på många. Det är lätt att begripa, så att man behöver icke påpeka det. När det fördelas på många industrier, kan det icke taga så hårt, men just detta är också ett gott skäl, tycker jag, för att det icke är så viktigt att taga det just nu.

Sedan har här talats om att jag så litet sysselsatt mig med propositionen nr 395. Jag gick emellertid igenom den och talade om den ganska noggrant, tycker jag, men jag erkänner, att jag glömde ett par väsentliga saker om den, som det skall bli mig ett stort nöje att nu få tala om. Jag glömde sålunda påpeka, att när herrarna tala om att vi måste taga denna proposition nr 395, ty annars få bolagen möjlighet att genom vissa manipulationer med sina fonder slingra sig undan beskattningen, och det vore upprörande, så vill jag säga, att om jag vore bolagsman eller representant för bolagen, så skulle jag tycka, att det vore icke mycket att tala om, att bolagen slingra sig undan beskattningen, när Kungl. Maj:t begärt att få 60 miljoner kronor nästan uteslutande av bolagen och Kungl. Maj:t enligt beräkningarna får 61,800,000 kronor. Då får jag verkligen säga, att den slingringen går nästan åt motsatt håll, ty icke kan väl det vara sant att säga, att de slingra sig så väsentligt undan, när det dock är så, att de få betala skatten, ehuru den fördelas något olika mot vad Kungl. Maj:t tänkt sig. Men det är icke sant

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

Äng. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

att säga, att bolagen slingra sig undan beskattningen, när de till sista skärven komma att betala vad Kungl. Maj:t föreslagit. Det tycker jag från deras synpunkt icke är mycket att tacka för, om en får tillfälle att slingra sig undan en hundralapp och en annan en tusenlapp, under det att andra få betala fullt ut. När man ser saken i dess helhet, är det icke mycket att tacka för.

Här talas så vitt och brett om att denna proposition måste man taga, ty annars förryckes hela utredningen och skatteresultatet. Då vill jag säga, att beräkningarna gjorts så, att det icke finnes rum för något uttalande i den vägen, och jag ber att för säkerhets skull få tala om vad som står i övergångsbestämmelserna. Det är där fråga om ändring i två väsentliga punkter.

Men först vill jag säga, att jag glömde på tal om propositionen nr 395 att påpeka, att här tala både herr Branting och finansministern om att det vore orätt, att gratisaktier och fonderad vinst icke beskattas. Tro herrarna, att propositionen nr 395 föreslår det? Nej, den säger, att det går icke, ty det erfordras utredning, men i stället hittar man i propositionen nr 395 på något annat. Så ligger den propositionen, om man granskar vad där står.

Men det är två saker det här gäller, dels att bestämma vad bolag skall räkna såsom kapital och dels att bestämma, hur det skall gå vid bolags upplösning. Ja, i övergångsbestämmelserna heter det, att lagen skall träda i kraft i det ena avseendet den 1 januari 1919, men i det andra avseendet först den 1 januari 1920. I det sista avseendet, d. v. s. rörande hälften av propositionen kan man säga, kan man vara lugn för att innan den 1 januari 1920 ha vi varit i tillfälle att bestämma om den saken. Det är då så, att beträffande den delen är det icke någon fara, om frågan får anstå ett år. Och beträffande den första delen då lagen skall träda i kraft den 1 januari 1919, vill jag erinra om att vi ideligen, när det gäller att beskatta det svenska folket stifta lagar, som träda i kraft ögonblickligen. Vi ha klarat budgeten för nästa år, men det hindrar icke, att vi besluta en tilläggsskatt, som genast träder i kraft. Det är icke något hinder för att, om Kungl. Maj:t gör en ordentlig utredning och omlägger inkomst- och förmögenhetskatten och fortfarande anser, efter grundlig utredning, att den väg, som här föreslagits, är bättre att gå än att, på sätt utskottet föreslagit, beskatta vinsten med detsamma, så fort den kommer och blir konstaterad. Kungl. Maj:t lägger fram en proposition i början av nästa riksdag och vi besluta i saken och att den propositionen blir tillämplig lika fort, som det nu är fråga om.

Om det märkvärdiga skulle inträffa, att i fråga om hälften av propositionen det skulle bli ett års uppskov, så ha vi i alla fall varit med om hemskare saker än att det skulle ställa sig så. Då gäller saken antagligen några 100,000 kronor. Det skulle vara rysligt om, när bolagen få skatta extra 60 miljoner kronor eller närmare bestämt 61,800,000 kronor, det skulle fallera på några hundra tusen kronor, d. v. s. om finansministern icke skulle få mera än han begärt. Han har nu fått mer än han begär, och det kan vara nog.

Jag vill säga, att om finansministern konstaterar i dag, att det behövs mera, så få vi väl stanna kvar och skaffa honom det, men jag tycker det är onödigt att ge honom ett överskott mer än han begär. Jag tycker det är onödigt, då detta förslag faktiskt icke skall träda i kraft så tidigt, att det är nödvändigt för att bestämmelserna skola kunna tillämpas i sin fullhet. Då det endast rör sig om en så liten sak, tycker jag, att utskottet och även vi liberaler ha fullt fog för vår ståndpunkt att begära en ordentlig utredning om inkomst- och förmögenhetsskatten, och jag försäkrar herrarna, att det skall icke behöva talas om detta nästa gång det blir fråga om att taga den skatten. Jag hoppas, att det då icke skall bli någon anledning, icke ens någon inbillad anledning från någon person på statsrådsbänken eller annorstädes, att tala om att man från liberalt håll tänker på kassakistorna, när man skall bedöma och avgöra sådana här lagförslag.

Jag har icke blivit i ringaste mån övertygad av den debatt som förts, sedan jag sist hade ordet, att de synpunkter, jag då uttalade, icke äro riktiga och icke stå sig mot vilken kritik som helst, man riktar mot våra åtgöranden i fråga om att skaffa pengar och beskatta det svenska folket. Jag ber därför, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Hildebrand: Då det är bekant, att det brådskar att få denna sak avgjord för att få i ordning gemensam voteringsproposition, skall jag endast komma med några mycket, mycket korta anmärkningar, några allmänna uttalanden och anföra ett mycket drastiskt exempel på hur det beskattningssystem, som Kungl. Maj:t föreslagit, skulle i många fall verka.

Jag ber då först få påpeka, att det är orimligt att komma i riksdagens sista timme, då ytterligt få ha tid att läsa igenom det tryck de få och ännu mindre tid att tänka sig in i detaljerna, och begära, att riksdagen skall behandla ett så viktigt spörsmål som dessa stora beskattningsfrågor. Jag förstår, att det varit svårt för Kungl. Maj:t att komma fram med dessa frågor tidigare, men jag kan icke underlåta att omnämna ett uppslag, som framlagts i tidningspressen, även om jag riskerar den repliken från herr Branting, att jag kan min Cassel. Det är nämligen han, som i Svenska Dagbladet uttalat den tanken, att det säkert vore riktigt ur många synpunkter, att beskattningsfrågor före framläggandet för riksdagen hänskötes till ett nationalekonomiskt och finansråd, motsvarande lagrådet vid behandlingen av lagfrågor, ett råd, som ur allmänna ekonomiska principer skulle underkasta förslagen en saklig och principiell politik. Och här ha vi ju nationalekonomer och finansmän med mycket olika uppfattningar, så att det icke alls skulle betyda, att man är advokat för vissa intressen inom samhället.

Herr Branting har nu anklagat oss, som stå på motsatt sida, för att vi skulle ha blandat ihop de olika propositionerna. Men jag vill betona, att endast genom en jämförelse mellan denna proposition och propositionerna om krigskonjunkturskatten kan man få fram det

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.
(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

system, som regeringen vill, att riksdagen skall gå med på. Det går sålunda icke enligt min uppfattning att diskutera denna proposition skild från de övriga, utan man måste bedöma det hela.

Det hela går ut på, såsom redan framhållits, att taga in 60 miljoner kronor på den direkta beskattningens väg. Det är ett ofantligt belopp, när man tänker på alla övriga belopp, som skulle utgå, och jag tror, att om man haft tid på sig, så hade man bort allvarligt fundera på om det kunde vara sunt att just under denna tidpunkt av kriget gå till en sådan stark ökning av den direkta beskattningen. Men det är egentligen onödigt att nu resonera därom, och jag kommer därför för min del att ansluta till båda fallen till bevillningsutskottets mening. Men vad jag vill betona är, att det här icke bara är fråga om att taga ut detta belopp, utan det gäller något annat, nämligen att tillse, att man vid beskattningsgrundernas fastställande och tillämpning skall främja sunda eller osunda ekonomiska principer. Det är nämligen så med den direkta beskattningen, att den i mycket hög grad kan bidra till främjandet av antingen en sund eller en osund ekonomisk utveckling. Och vad jag allra först vill anmärka på beträffande det system, som Kungl. Maj:t framlagt i de olika propositionerna är, att detta system i flera avseenden direkt främjar osunda och mycket osunda ekonomiska principer.

Jag ber att få belysa detta med ett exempel. Jag måste röra mig med siffror, men då jag anser dem belysande, skall jag be, att herrarna ville höra på.

Förutsättningen är, att det är två bolag, som vardera före kriget hade ett kapital på en miljon. Bägge bolagen ha 1914—1917 inhöstat så stora vinster, att de utom vad som åtgått för normal utdelning fått en miljon vardera disponibel. Bolaget A, som för en sund politik, fonderar den extra miljonen, under det att bolaget B, som önskar driva upp noteringen på sina aktier under 1915—1917 ökar sin utdelning med en miljon och samtidigt nyemitterar aktier för samma belopp. 1918 ha alltså bolagen A och B vardera ett kapital på två miljoner. Man har sålunda på olika vägar kommit till samma resultat, man har fördubblat kapitalet, men skillnaden är den, att det ena bolaget har lagt en miljon till sina fonder och på detta sätt ökat sitt rörelsekapital, under det att det andra bolaget delat ut en miljon och dessutom genom nyteckning tagit in en miljon. Om man nu vill tala om gulascheri, så skulle väl detta gälla beträffande det senare bolaget, som visat sig vara mera hemfallet därtill än det förra. Genom denna utdelning på en miljon extra måste kursen tvingas upp, och när därtill verkställs en nyemission, som antagligen medför en överkurs, komma aktieägarna att ytterligare förtjäna, så att aktieägarna i två fall göra en stor förtjänst. Det är detta, som mest liknar osunda principer inom affärslivet.

Men vad blir resultatet av Kungl. Maj:ts förslag, de olika förslagen i denna proposition och propositionen om krigskonjunkturskatt? Antag, att A och B före kriget hade en medelförtjänst av 10 procent eller 100.000 kronor och för 1918 få en förtjänst på en miljon vardera. Bolaget A, som följt sunda ekonomiska principer,

som har fonderat för att möta kommande ekonomiska svårigheter, taxeras då till krigskonjunkturskatt på ett belopp av 900,000 kronor, beräknat efter ett kapital av en miljon, varå krigskonjunkturskatten utgår med 334,000 kronor + 45 procent lika med 150,300 kronor; summan blir alltså 484,300 kronor. Bolaget B, som bidragit att driva upp kursen på aktierna och dessutom givit aktieägarna fördelen av en överkurs vid en nyemission, taxeras till krigskonjunkturskatt på ett belopp av 800,000 kronor, beräknat efter ett kapital av 2 miljoner, varå krigskonjunkturskatten utgår med 288,000 kronor + 20 procent eller 57,600 kronor, summa 345,600 kronor. Det vill säga, att bolaget A, som följt sunda och mindre gulaschartade principer, får alltså för precis samma vinst erlägga 138,700 kronor mera i krigskonjunkturskatt än bolaget B. Av vilken anledning har då bolaget A ålagts denna extra straffskatt på 138,700 kronor? Jo, anledningen tycks i någon mån vara den, att den utdelning, som bolaget B gjort på en miljon, har beskattats hos aktieägarna. Denna beskattning torde man kunna beräkna till 40,000 kronor. Det är ju svårt att säga, huru stort beloppet skulle bliva, men det torde uppgå till något sådant. Det blir då i alla fall en extra beskattning på 100,000 kronor för det bolag, som skött sig enligt sunda principer.

Är det icke ändå en något besynnerlig effekt, att det bolag, som för en politik, som för landet måste vara lyckligare, som direkt söker att öka sin kapitalkraft för att möta kommande svårigheter och som icke alls bryr sig om att för att öka utdelningen bidra till kursstegringar och jobberi, skall beskattas med 100,000 kronor mera än det andra bolaget och dess aktieägare, tagna tillsammans?

När man sålunda kan anföra detta faktiska exempel, som framvisar så häpnadsväckande och skadliga resultat som dessa, så synes det mig, att man har allt fog att ställa sig icke bara skeptisk utan bestämt avvisande till det system, som Kungl. Maj:t i dessa olika propositioner föreslagit, och det är icke så, som herr Branting och andra sökt antyda, att man endast tänker på kassakistorna eller oskäligt vill tillgodose industriens intressen. Här gäller det, om man vill tänka sig en industriell utveckling på sund eller osund bas. Och det är därför, att bevillningsutskottets hemställan rörande båda dessa propositioner mera syftar till att få en sund bas för den industriella utvecklingen än Kungl. Maj:ts förslag, som vi ansett, att den förra har ett oerhört företräde framför den senare.

Med denna motivering ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Ramsta: Herr talman! Jag hade icke egentligen tänkt att begära ordet i denna debatt, då jag icke suttit i bevillningsutskottet, då ärendet behandlades där. Jag satt verkligen en liten stund i utskottet, då ärendet behandlades, men det var icke länge.

Jag fick emellertid anledning att begära ordet, då två föregående talare kommo med olika uppgifter om min ställning till saken. Den ene talaren, herr Nilsson i Kristianstad, sade, att hade den libérale lantmannen suttit i utskottets avdelning, så hade han följt reser-

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

vanterna. Och herr Rune sade, att den liberale lantmannen, som suttit på avdelningen, följt majoritetens uppfattning. Jag måste därför komma med en förklaring på denna punkt.

Det är nog känt av alla bevillningsutskottets ledamöter, att jag varit för att taga Kungl. Maj:ts proposition nr 395, och hade jag suttit i utskottet, så hade jag följt reservanterna i den delen. Men i dag på morgonen uppsökte herr Rune mig och sade, att herr Thorsson yttrat, att den utredning, som pågår inom finansdepartementet om bolagsbeskattning, kan hinna bliva slutförd till nästa riksdags början och att en kungl. proposition kan avlämnas till riksdagen. Då kan riksdagen fatta beslut, och då kunna vi vinna i saken detsamma, som vi nu önska, och då vore detta bättre, ty då — sade herr Rune — hade vi en fullständig grund att bygga på. Ja, ligger saken så — sade herr Rune — då kan jag möjligen lämna min röst för avslag på propositionen. Men nu har det blivit upplyst i dag av statssekreteraren i finansdepartementet, att det är absolut omöjligt att få denna utredning slutförd, så att det kan inkomma en kungl. proposition i början på nästa riksdag, och då är det tydligt, att jag kommer att intaga den ståndpunkt, som jag alltid intagit, d. v. s. att rösta för bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 395.

Alla, som ha någon kännedom om beskattningsfrågor, ha funnit, att bolagen icke åläggas någon beskattning på grund av att de dela ut dessa gratisaktier, och det är oerhörda belopp, som äro fonderade på detta sätt. Vi ha uppgifter från propositionen, att dessa fonderade kapital under åren 1915—1917 uppgått till mer än 236 miljoner kronor och att under år 1916 samtliga bolag, som ökat aktiekapitalet genom nyteckning eller utsläppande av gratisaktier, gått med en vinst av över 509 miljoner kronor, medan deras sammanlagda aktiekapital vid 1915 års slut utgjorde 1,132,000,000 kronor. På detta sätt kunna dessa bolag undandraga från beskattning en stor del av sina inkomster.

Jag vill vädja till lantmännen här i kammaren, om det är för mycket begärt, att industrien nu ger statskassan något av dessa oerhörda vinster, som industrien inhöstat under dessa år, då vi lantmän verkligen gjort vårt yttersta för att hjälpa folket i landet att komma igenom denna oerhörd hårda tid, och ännu hårdare krav komma nog att ställas på oss, så att vi kanske få lämna våra djur för att icke folk skall svälta ihjäl. Om vi då skulle kunna få ut litet högre skatter av dessa bolag — och det är här icke fråga om någon orättvis beskattning, det vill jag säga, ty den skulle endast i värsta fall motsvara en ökad belastning av 2 procent — skulle vi då vägra att lämna vårt bifall till en sådan framställning från finansministerns sida? Jag tror icke, att någon liberal lantman skulle vägra att göra detta.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Månsson i Hagaström: Herr talman! Under den tid, vi haft att behandla skattefrågor, har jag av sjukdom varit förhindrad att vara med, och min suppleant har varit hemrest. Våra namn finnas

alltså icke vid detta betänkande. Med anledning härav ha jag och mina kamrater velat deklarerera vår ställning, och vår ståndpunkt är kort och gott den, att vi bedja att få instämma i de synpunkter, som herr Källman framfört under debattens gång, och förklara, att vi ämnar rösta för reservationen.

*Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hets-skatt.*
(Forts.)

För mig personligen synes det ganska viktigt, om man kunde vidtaga åtgärder, varigenom icke bara i detta avseende utan även på andra håll man kunde förhindra ett undansmygande undan skattbördorna från deras sida, som äro finurliga och skickliga i detta. Men om detta är nödvändigt här, så synes det mig icke mindre nödvändigt, att man får sådana skattebestämmelser, att det ofantliga undansmygande, som äger rum även från enskilt håll, när det gäller deklaration rörande beskattningen, omöjliggöres, ty det är naturligtvis ofantligt demoraliserande, om man på sådana håll kan krypa undan de rättmätiga skatter, som man bör betala.

Men så är det en sak till, som man kan skymta såväl i betänkandet som i debatten — man märker bakom resonemangen, att det drar upp till strid rörande skatternas placering för den närmaste framtiden. Man kan säga, att hästarna, som hålla på att draga statslasset, märka, att krubban är tom, och innan den är renslickad, börja de bita varandra. Och när situationen håller på att bli sådan under den närmaste tiden framåt, då är det av vikt, att vi erinra dem, som nu tycka, att de äro så ofantligt högt beskattade mot förut, om att de hittills sluppit mycket, mycket lindrigt undan och att de under kristiden sluppit långt lindrigare undan än vissa andra samhällsgrupper. De, som nu klaga och opponera sig, kunna tyckas ha mycket stora skatter, det skimrar så för ögat, men vi må komma ihåg, att det är massor av människor, som offra allt vad de ha intill hungersnöden. Varenda morgon när jag vaknar, ser jag människor stå i kö i hundratal. De stå där från kl. 6 till 10 på förmiddagen och vänta på den där soppan eller vad det är de erhålla från anstalterna. Sådant gör icke folk, om de icke äro tvungna. Och de hem, varifrån dessa tusen och tiotusen mödrar och barn utgå, äro ofantligt klämda under det tryck, som vilar över hela jordklotet nära nog under nuvarande förhållanden.

En annan sak skulle jag vilja påminna om, och det är, att vi icke blott skola resonera om besparingar, utan vi måste också på allvar tänka på att göra besparingar. Här har det onekligen under de sista åren, jämte det att det varit ett undankrypande av folk, som skulle bära skattebördor, också varit ett miljonrullande å andra sidan utöver alla gränser. Vi måste se till att kunna göra besparingar, och det måste bli en regering, som skall bära obehaget, bära tungan och hettan av att bryta slentrianen. Och vi böra kunna erkänna, om än icke som parti, så var och en för sig, att vi på en punkt kunna vidtaga besparingar, och det är på det militära området. Det skulle rent ut icke vara dålig hushållning, om vi sålde våra pansarbåtar som dyrbart skrot, så att vi åtminstone hade någonting för pengarna. Det låter som en paradox, och i min mun har det också en

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

liten nyans av skämt, men det ligger också ett stänk av allvar häri — vi måste börja på att bli sparsamma.

(Forts.)

Herr Run e: Jag skall bara med ett par ord belysa den situation, som uppkommit genom det anförande, som hållits av en suppleant i bevillningsutskottet, herr Olsson i Ramsta. Han sade, att när han fick veta av mig, att det ställts i utsikt, att man hade förhoppning om att få utredningen färdig nästa år, då var han på det klara med att han borde gå med på utskottets förslag. Sedan hade han träffat statssekreteraren, och denne hade sagt, att det var omöjligt att få utredningen färdig till nästa år. Ja, saken är i sin enkelhet den, att jag icke kan åberopa någon annan än statsrådet, herr Olsson åberopar statssekreteraren, och det skall väl vara mycket vassare kan jag tro. När det talats om saken i statsrådets närvaro, har han tigande hört på. Så ligger frågan. Om herr Olsson i Ramsta tror mera på statssekreteraren än på statsrådet, då har han fullt fog för sin ståndpunkt. Ingen tror väl här i kammaren, att varken herr Olsson eller jag äro lögnare, när vi ha att stödja oss på sådana auktoriteter, och sedan kunna herrarna själva bedöma vem som har mest fog för sitt uttalande. Jag har frågat den, som man bör fråga, när man vill ha reda på någonting i detta fall.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till Kungl. Maj:ts proposition i ämnet med den ändring däri, som föreslagits i den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 58, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit Kungl. Maj:ts proposition med den ändring däri, som föreslagits i den vid betänkandet fogade reservationen.

Voteringen utvisade 56 ja, men 93 nej, vadan kammaren bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition med den ändring däri, som föreslagits i den vid betänkandet fogade reservationen.

§ 7.

Vidare förekom till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 59, i anledning av två Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till ändringar i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

Ang. ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt.

Genom särskilda propositioner, nr 401, av den 3 maj 1918, och, nr 448, av den 16 i samma månad, vilka propositioner hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionerna följade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dagar, föreslagit riksdagen att antaga vidfogade förslag till förordningar dels om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt (propositionen nr 401) och dels om ändrad lydelse av 3, 8, 11 och 16 §§ i samma förordning (propositionen nr 448).

Det av Kungl. Maj:t i propositionen nr 448 framlagda förslaget var av följande lydelse:

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 3, 8, 11 och 16 §§ i förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

Häriigenom förordnas, att 3, 8, 11 och 16 §§ i förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt skola, 3 och 16 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

För skattskyldighet förutsättes:

a) _____

b) _____

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för året till inkomstskatt taxerade inkomst överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid årets taxering beräknats.

8 §.

1 mom. Krigskonjunkturskatt skall, där ej i 2 och 3 mom. här nedan annorlunda stadgas, beräknas enligt denna

Ang. ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt.

(Forts.)

Tariff.

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal.	Skattebelopp.	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen.
Kronor.		Kronor.	Kronor.
2,000	4	80	14
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	21.5
150,000	18.5	27,750	24.5
200,000	20	40,000	30
250,000	22	55,000	34
300,000	24	72,000	38
350,000	26	91,000	42
400,000	28	112,000	38
500,000	30	150,000	42
600,000	32	192,000	46
700,000	34	238,000	50
800,000	36	288,000	46
1,000,000	38	380,000	42
2,000,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 2,000,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 40 kronor för varje fulla 100 kronor.

2 mom. Därest inländskt aktiebolags eller solidariskt bankbolags för året till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst överstiger 10 procent av bolagets kapital, sådant detsamma vid årets taxering beräknats, skall bolagets krigskonjunkturskatt ökas

för varje full tiondel, varmed den enligt 20 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade inkomstprocenten överstiger 10 men ej 100 procent med 0.05 procent av det enligt 1 mom. beräknade skattebeloppet, samt

för varje full tiondel, varmed inkomstprocenten överstiger 100 procent, med 0,01 procent av nyssnämnda skattebelopp.

dock att samma skattebelopp ej i något fall må förhöjas med mera än 50 procent.

Till ledning vid uträknandet av i detta moment omfördämd förhöjning av krigskonjunkturskatten utfärdar Kungl. Maj:t erforderliga tabeller.

3 mom. För utländskt aktiebolag ävensom för annat utländskt

bolag, som driver bankrörelse, förhöjes det enligt 1 mom. beräkna-
de skattebeloppet med 30 procent av samma belopp.

*Ang. ändrin-
gar i förord-
ningen om
krigskonjunk-
turskatt.*
(Forts.)

11 §.

Har skattskyldig endast under ettdera av åren 1913 och 1914 varit till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad för inkomst, varom i 2 § och 5 § andra stycket sägs, uträknas den matematiska merinkomsten genom jämförelse med den under det året taxerade inkomsten av nämnda slag. Har han icke under någotdera året varit taxerad för dylik inkomst, anses den under löpande året taxerade inkomsten av ifrågakommande slag i sin helhet såsom matematisk merinkomst.

16 §.

Konungens befallningshavande — — — ifrågakommande skatt-
skyldiga.

I denna längd, som kallas krigskonjunkturskattelängd och för vilken formulär fastställs av Konungen, upptagas för varje skattskyldig hans namn, för året till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp, åren 1913 och 1914 samt löpande året till sådan skatt taxerad inkomst, särskilt för varje inkomstkälla, av sådant slag som avses i 2 § och 5 § andra stycket, inkomstens medeltal och matematisk merinkomst såväl särskilt för varje inkomstkälla som till sammanlagt belopp samt uträknad skatt, angiven enligt ett vart av de olika momenten i 8 §. För inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag angivas därjämte bolagets kapital och inkomstprocent enligt taxeringarna såväl det löpande året som åren 1913 och 1914 ävensom inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna sistnämnda båda år gjorda uträkningar av procentens storlek. Härutöver skola i längden antecknas kända särskilda förhållanden, som kunna inverka på taxeringen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 401, måtte antaga det vid nämnda proposition fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 4, 15, 17, 20, 21, 23 och 29 §§ i gällande förordning om krigskonjunkturskatt; samt

2) att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts i proposition nr 448 framlagda förslag till ändrad lydelse av 3, 8, 11 och 16 §§ i förordningen om krigskonjunkturskatt, måtte i anledning av samma proposition besluta, att 8 § från och med dag, som av Konungen bestämdes, skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Ang. ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt.

(Forts.)

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas enligt denna

Tariff.

Beskattningsbar merinkomst.	Procenttal.	Skattebelopp.	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomst-beloppen.
Kronor.		Kronor.	Kronor.
2,000	4	80	14
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	21.5
150,000	18.5	27,750	24.5
200,000	20	40,000	30
250,000	22	55,000	34
300,000	24	72,000	38
350,000	26	91,000	42
400,000	28	112,000	38
500,000	30	150,000	42
600,000	32	192,000	46
700,000	34	238,000	50
800,000	36	288,000	46
1,000,000	38	380,000	42
2,000,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 2,000,000 kronor eller där-
 utöver, utgör skatten 40 kronor för varje fulla 100 kronor.

Vid betänkandet voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Källman, Holmström, Nilsson* i Kristianstad och *Jo-*
hansson i Kullersta, vilkadels yrkat bifall till Kungl. Maj:ts propo-
 sition nr 448 jämväl beträffande föreslagen ändring av 3 och 11 §§
 i krigskonjunkturskatteförordningen, dels ock ansett, att utskottets
 motivering i vissa delar bort hava annan avfattning; samt

av herr *Jacob Larsson*.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr *Källman*: Herr talman! Då talmannen nyss med-
 delat mig under hand, att förutsättningen för att gemensamma om-

röstningar skola kunna ske om lördag är, att bevillningsutskottets nu föreliggande betänkanden, detta och de närmast följande, bli avgjorda före middagen, och då vidare bevillningsutskottet är samman kallat till kl. 5:30 i e. m för att justera voteringspropositioner, skall jag fatta mig mycket kort.

Jag skall endast be att få lämna en förklaring i anledning av de mycket uppseendeväckande rubriker som vissa tidningsorgan för de storkapitalistiska intressena ha haft, då de behandlat här nu förekommande frågor, och där det heter bland annat, »att *regeringsförslaget om skärpt bolagsbeskattning arrisats*». Så är emellertid ingalunda fallet.

Skillnaden mellan den kungl. propositionen nr 448 och utskottets förslag är allenast den, att då propositionen under vart och ett av åren 1918 och 1919 å krigskonjunktursskattens allmänna tariff ville uttaga 25,000,000 kronor och 35,000,000 kronor å en *särskild tilläggstariff* för bolag, som åtnjutit krigskonjunkturvinster, har utskottet föreslagit sådan förändring beträffande uttagande av det *sistnämnda* beloppet, att detta kommer att med 30,000,000 kronor utgöras av samtliga bolag, vilkas vinst överstiger 5 procent, men *överflyttas på extra inkomst- och förmögenhetsskatten*, samt att cirka 5,000,000 kronor också å extra inkomst- och förmögenhetsskatten uttagas av enskilda skattskyldiga genom fortsatt progression å de högre inkomsterna. Ändringen är sålunda mycket begränsad.

Herr Röing inskjuter, att herr Rune redan meddelat detta. Jag svarar härtill, att herr Rune visserligen gjort så, men blott delvis och under behandling av ett annat ärende än där det egentligen kan upptagas.

Det torde böra meddelas, att denna ändring åstadkommits efter samarbete mellan de olika partiernas representanter i utskottet. Efter samråd därom under hand med chefen för finansdepartementet har denne mot förslaget icke framställt någon väsentlig erinran. De önskningsar, som, av tidningsartiklar och annat att döma, synas förefinnas, att komma den socialdemokratiska finansministern till livs med anledning av hans framlagda skatteförslag, sakna således allt underlag i bevillningsutskottets hållning till hans skatteförslag.

För min del har jag kunnat gå med på utskottets förslag i vad det rör skatternas uttagande, enär de även med bifall till detta, få bäras av de bärkraftiga skattskyldiga.

Jag kan icke underlåta att här inskjuta en liten parentes. Om finansministern hade framlagt en sådan förändring av den extra inkomst- och förmögenhetsskatten, som utskottets nu föreliggande förslag innebär i dess betänkande nr 60, skulle han ögonblickligen ha mötts av den mycket befogade invändningen: när och hur skall debiteringen av denna ökade skatt, som skall utgå för 1918, äga rum? Taxeringsarbetet är ju nämligen slutfört, och häradskrivarna hålla för närvarande på med att införa skattebeloppen i längderna. Han skulle icke kunnat förelägga riksdagen ett förslag med sådana brister. Men finansministern säger, att när bevillningsutskottet och riksdagen vilja taga på sitt ansvar att åstadkomma denna föränd-

Ang. ändringar i förordningen om krigskonjunktursskatt.
(Forts.)

Ang. ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt.

(Forts.)

ring, har han för sin del intet att erinra däremot, ehuru han föregen del icke ansett sig kunna stå till svars med att framlägga ett beskattningsförslag, mot vilket dylika invändningar kan resas.

Till detta vill jag endast säga, att jag och tre andra partikamrater i utskottet reserverat oss, då vi icke kunna godkänna utskottets motivering i förevarande betänkande och icke heller i vad det gäller hemställan under punkt 2, enär där i viss mån går igen vad som står i utskottets betänkande nr 58. Icke heller ha vi kunnat avstyrka det förslag till ändrad lydelse av §§ 3 och 11, som innehålles i den kungl. propositionen.

Med den utgång, som omröstningen fått vid bevillningsutskottets betänkande nr 58, och med hänsyn till de skäl, som då framlagts, är jag övertygad om, att kammaren, utan att jag framlägger några ytterligare skäl därför skall gå med på att i förslaget bibehålla §§ 3 och 11, och med åberopande av de skäl, som anförts vid de föregående utlåtandena, skall jag be att få yrka bifall till punkt 2 i överensstämmelse med den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr R ö i n g: Herr talman, mina herrar! Skillnaden mellan utskottets hemställan och reservanternas gäller endast §§ 3 och 11. Emellertid vill jag framhålla, att om riksdagen bifaller reservanternas förslag, sönderbryter ett dylikt beslut den många gånger av riksdagen fastslagna och fullständigt riktiga principen vid bolagsbeskattning av krigskonjunkturvinst, nämligen att ett bolag, som är en sammanslutning av kapital, bör och skall beskattas progressivt i den mån kapitalet ger högre ränta. Med ett antagande av § 3 i överensstämmelse med reservanternas hemställan kan det mycket väl hända, att ett bolag, som har gått med mindre vinst under ett år än under ett visst föregående år och således icke har någon merinkomst för detta senare år, likväl kan drabbas av högre krigskonjunkturskatt än förut. Enligt min mening kan detta icke vara riktigt, och därför tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr N y l a n d e r: Herr talman! Endast några ord.

Med den utgång voteringen tog vid behandlingen av det föregående betänkandet från bevillningsutskottet, är det icke mycket att tillägga, då man väl får betrakta även denna sak som redan avgjord. Det bör dock i alla fall påpekas, att för varje år som går, blir det mer och mer abnormt att ha kvar denna kristidsbeskattning, varför jag för min del skulle vilja gå på helt avslag, men då detta av statsfinansiella skäl icke är möjligt, vill jag endast understryka en punkt i bevillningsutskottets betänkande, som belyser det riskabla i denna beskattning. Det står nämligen på sidan 10 i bevillningsutskottets betänkande nr 59: »Då till krigskonjunkturskattens natur hör, att den i främsta rummet och hårdast träffar de nya företagen, inses lätt, att för dessa företag den föreslagna tilläggs-skatten kan medföra verklig våda för deras utveckling. Att på detta sätt i deras linda hämma tillväxten av en mängd lovande företag måste betecknas såsom långt ifrån välbetänt skattepolitik.»

Ja, detta är sannerligen en riktig synpunkt och för att ytterligare belysa det skall jag endast erinra om, vad jag i förbigående onnämnde i mitt förra anförande, nämligen det förhållandet, att det här under kristiden på grund av avspärrningen tillkommit en hel del företag, vilkas uppgift är att med inhemskt material ersätta de förut importerade varorna. Tack vare dessa nystartade företag har det varit möjligt att kunna hålla en del industrier i gång och skaffa arbetstillfällen åt arbetarna. Nu kommer detta att, som det står i betänkandet, att verka hämmande på dessa företags utveckling och det gäller även i fråga om andra företag med liknande syfte. Detta kan endast vara till olycka för landets kommersiella och industriella utveckling i dess helhet och måste innebära stora nackdelar för arbetarna själva.

Till slut ber jag att få tacka herr Branting för det erkännande, som han gav mig, då han sade, att jag kunde min Cassel. Detta är åtminstone aprobatur i nationalekonomi. Men jag vill då tillägga, att jag, utom teoretiska studier av nationalekonomers skrifter och publikationer av Cassel och andra, dagligen har att i mitt arbete selsätta mig med dessa frågor i praktiken, och det är just ur praktisk synpunkt, som jag velat belysa dem och icke alls från rent teoretisk-nationalekonomisk ståndpunkt.

Överläggningen var härmed slutad. Efter av herr talmannen först framställd proposition beträffande punkten 1) blev utskottets i denna punkt gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Vidare gav herr talmannen i avseende å punkten 2) propositioner på dels bifall till utskottets hemställan, dels ock bifall till samma hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Källman m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

§ 8.

Slutligen föredrogs vart efter annat:

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 60, dels i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1919 samt en i ämnet väckt motion, dels ock angående särskild tilläggsskatt för år 1918 å inkomst och förmögenhet; och

nr 61, i anledning av väckta motioner angående höjning av inkomst- och förmögenhetsskatten;

statsutskottets utlåtanden:

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförhöjning för viss fångvårdstjänsteman;

nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för vissa ordinarie befattningshavare hos postsparbanken att i och för åtnjutande av avlöningsförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

Ang. ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel;

nr 230, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen ävensom i propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1918 gjorda framställningar om anslag för oförutsedda utgifter;

nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig lönerreglering för tjänstemän vid postsparbanken jämte en i ämnet väckt motion;

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 73 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående täckande av kostnaderna för statens bidrag till den jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring;

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 75 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet;

nr 236, i anledning av väckt motion angående ersättning åt lokomotivreparatören M. Holmberg för flyttning till annan tjänstgöringsort; och

nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökade medel till utgifter för bränsle, lyshållning m. m. vid tekniska högskolan;

tredje särskilda utskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel till bestridande av kostnaderna för vattendomstolarnas verksamhet m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändringar i vissa delar av gällande telefon- och telegrafreglementen samt i ämnet väckta motioner; och

nr 232, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till överenskommelser dels angående malmbrytning inom Luossavara och Grängesbergs malmfält dels angående redan medgiven malmbrytning inom Kirunavara och Gällivare malmfält ävensom en i ämnet väckt motion; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 15, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder till undanröjande av vissa för befolkningen i Muonionalusta kapellförsamling genom år 1917 vidtagen lagändring uppkomna svårigheter i avseende å renskötseln;

nr 16, i anledning av första kammarens beslut rörande väckt motion angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om åtgärder för åstadkommande av minskade restantier och avskrivningar av skatter; och

nr 17, i anledning av första kammarens beslut på grund av inom andra kammaren väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t an-

gående anläggning av tjärugnar för tillvaratagande av stubbved å statens skogar.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkanden och utlåtanden hemställt.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,10 e. m. för att åter sammanträde kl. 7 e. m. då detta plenum enligt utfärdat anslag komme att fortsättas.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 13 juni, e. m.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes förhandlingarna därvid av herr vice talmannen.

§ 1.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bankoutskottet:

nr 384, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse; samt

från jordbruksutskottet:

nr 341, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till lag angående vintervägar å isen i allmän farled;

nr 342, i anledning av väckt motion om åvägbringande av utredning och förslag i fråga om kraftigare befrämjande av kolonisationen å bondejord i Norrland;

nr 385, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken;

nr 386, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående driftkostnader under år 1919 för egnahemslånefonden;

nr 387, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot plockning av lingon före viss dag;

nr 388, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggstat för år 1918 till åtgärder för åstadkommande av ökad tillverkning av kalkkväve; och

nr 389, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av rörelsekapital för folkhushållningskommissionen för finansiering av import till riket av vissa för folkhushållningen erforderliga förnödenheter.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial, nr 25. angående ett vilande förslag till ändring i rikets grundlagar;

statsutskottets memorial:

nr 240, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om beviljande av anslag till fångvården och statens arbetsanstalter m. m.;

nr 241, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående statsbidrag till väganläggningar m. m.;

nr 242, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående tillfälliga lönetillägg till tjänstemän vid tullverket m. m.; och

nr 243, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till räntefria lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade men fattiga lärjungar vid offentliga lärdomsanstalter;

bevillningsutskottets memorial:

nr 62, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående utskottets betänkande, nr 58, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 20 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt samt avdelning 4:o i de vid samma förordning fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen m. m., dels ock en i ämnet väckt motion; och

nr 63, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående viss del av utskottets betänkande nr 59 i anledning av två Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till ändringar i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt;

lagutskottets memorial:

nr 84, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande nr 62 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar; och

nr 85, med föranlednade av kamrarnas skiljaktiga beslut m. m. i fråga om lagutskottets utlåtande nr 75 i anledning av dels Kungl.

Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m., dels ock fyra i anledning därav väckta motioner; samt

sammansatta lag- och jordbruksutskottets memorial, nr 5, med hemställan om anvisande av ersättning åt sammansatta lag- och jordbruksutskottets sekreterare och vaktbetjäning.

§ 3.

Ordet lämnades härefter till

Herr Larsson i Västerås, som yttrade: Herr vice talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att bland två gånger bordlagda ärenden konstitutionsutskottets memorial nr 1 med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna: punkt 4 måtte uppföras sist å morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Berglund</i>	under	2 dagar	fr. o. m. den	14 juni	och
» <i>Lithander</i>		10	»	»	16 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 7,8 e. m.

In fidem
Per Cronvall.